

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
АДМІНІСТРУВАННЯ
ПОЛТАВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ АКАДЕМІЇ
ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ФОНД
«ФОНД РОЗВИТКУ ГРОМАДИ «ІНІЦІАТИВА» (м.
Полтава)
ГО ІНСТИТУТ РЕФОРМ ТА ІНФОРМАТИЗАЦІЇ
СУСПІЛЬСТВА (м. Суми)
РЕГІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР З НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ
ВТОРИННОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ У ПОЛТАВСЬКІЙ
ОБЛАСТІ

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ГРОМАД
МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ**

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

**Полтава
«Дивосвіт»
2017**

УДК 338.244.47:005.591.46:34(477)

Д11

Редакційна колегія:

Лозинська Т. М., д.держ.упр., професор., завідувач кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавська державна аграрна академія;

Іваніна О. В., консультант Національного Демократичного Інституту Міжнародних Відносин (NDI);

Сердюк О. І., к.е.н., доцент, професор кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавська державна аграрна академія;

Мирна О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування, Полтавська державна аграрна академія.

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент О. В. Мирна

Децентралізація влади в Україні: виклики та можливості для громад міст обласного значення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. 01 лист. 2017 р., (ПДАА, м. Полтава). – Полтава : Дивосвіт, 2017. – 214 с.

ISBN 978-617-633-203-9.

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Децентралізація влади в Україні: виклики та можливості для громад міст обласного значення», яка відбулася 01 листопада 2017 р., з актуальних питань об'єднання громад міст обласного значення, просторового розвитку міст, стратегічного планування їх розвитку, щодо сучасних тенденцій урбанізації.

УДК 338.244.47:005.591.46:34(477)

Це видання стало можливим в межах спільної реалізації Полтавським обласним благодійним фондом «Фонд розвитку громад «Ініціатива» та Центром політико-правових реформ **проекту «Посилення спроможності організацій громадянського суспільства у регіонах України впливати на органи державної влади та місцевого самоврядування з метою прискорення реформ»**, який фінансується Програмою МАТРА Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

ISBN 978-617-633-203-9.

© Колектив авторів, 2017.

© Дивосвіт, 2017.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
ПРИВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА ПДАА АРАНЧІЙ ВАЛЕНТИНИ ІВАНІВНИ	12
СЕКЦІЯ 1	
ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД З ЦЕНТРАМИ В МІСТАХ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ	
Бліннікова Ксенія Олегівна РОЛЬ ОБ'ЄДНАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУСПІЛЬСТВА	14
Браславець Тетяна Миколаївна ПРОГРАМИ ТА ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	17
Будаква Валерія Олександрівна АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	21
Гладка Вікторія Вікторівна КОНТРОЛЬ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ	26
Глазов Олександр Миколайович ПІДТРИМКА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З БОКУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	29
Tatiana Gogol SOCIAL-ECONOMICAL PROBLEMS OF DECENTRALIZATION OF AUTHORITY	32
Йосипенко Микола Олександрович ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	40

Колотій Олена Василівна ПОВНОЦІННЕ МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	42
Кучінка Тетяна Василівна КРИЗА ЯК НАСЛІДОК ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ	45
Лахижа Микола Іванович ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: БОЛГАРСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	48
Лесюк Владислав Станіславович ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	55
Малько Юлія Сергіївна РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ НОВОУТВОРЕНИХ ГРОМАД ЗА ПЕРІОД 2015 – 2017 Р.Р.	58
Мирна Ольга Володимирівна, Фещенко Роман Дмитрович ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПО-УКРАЇНСЬКИ	66
Помаз Олександр Михайлович, Мауер Діана Романівна ПРОГРАМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ	70
Сабурова Гаяне Борисівна ДО ПИТАННЯ ПРО КЕРУВАННЯ ДОКУМЕНТАЦІЄЮ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ	73
Санжаровець Сергій Олександрович КОНФЛІКТНІ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ СТВОРЕННІ ГРОМАД	80
Степанюк Лілія Ігорівна ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО	83

ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Федоровський Леонід Ігорович ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ	86
Черчатий Олександр Іванович АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	89
Шелест Євгенія Олександрівна ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	96
Щетініна Тетяна Олексіївна НАБУТТЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА БЕЗХАЗЯЙНЕ МАЙНО	99

СЕКЦІЯ 2

ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК МІСТ

Барсук Юлія Володимирівна ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: КОНЦЕПЦІЯ ТА РЕАЛЬНІСТЬ	103
Жовнір Вікторія Ігорівна ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ВЕЛОТРАНСПОРТУ ТА ВЕЛОРУХУ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ГРОМАДСЬКОМУ ТРАНСПОРТУ	105
Іваніна Олександр Васильович ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСТ ТА СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ТА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)	109

Кириченко Тетяна Ярославівна ПІДТРИМКА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	116
Кошулько Аліна Віталіївна РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ПОЛТАВА	119
Купчін Євгеній Ігорович УРБАНІЗАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	122
Samoilyk Iuliia Vasylivna SYNERGY EFFECT ON THE SPACE AGRI-FOOD MARKET DEVELOPMENT	126
Сердюк Ольга Іванівна, Тернова Тетяна Іванівна ПРИНЦИПИ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО МОДЕЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСТ	130
Срібна Ріна Юріївна УПРАВЛІННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО- ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ	133
Тур Євгеній Іванович МІСТО ЯК СКЛАДНА СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА	137
Ульянченко Олександр Вікторович ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ МІСТА	140

СЕКЦІЯ 3

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТА Беззубко Лариса Владимировна, Беззубко Борис Игоревич	143
--	-----

ПОДХОДИ К РАЗРАБОТКЕ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ ГОРОДОВ Борисова Анна Валеріївна «МЕТОД ДЕЛФІ» ЯК МЕТОД ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОТГ	149
Воловик Яніна Сергіївна ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПИ	151
Демидкін Олег Сергійович ПАРТИЦИПАТОРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІСТА	154
Капінос Геннадій Іванович ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА	158
Кравченко Тетяна Анатоліївна ТЕХНОЛОГІЯ ФОРСАЙТУ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	161
Польська Тамара Дмитрівна КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ	165
Помаз Юлія Володимирівна, Яковенко Марина Володимирівна МІСТО ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ	168
Теліженко Олександр Михайлович, Павленко Олена Олексіївна КОНЦЕПЦІЯ ПРОГНОЗУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ	171
Фаражалла Ашраф Ібрагім ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ	174

Шиян Євгеній Олександрович ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	177
---	-----

СЕКЦІЯ 4

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УРБАНІЗАЦІЇ

Вибиванець Анастасія Борисівна РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	180
Дроздов Денис Володимирович НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ	184
Лозинська Тамара Миколаївна УПРАВЛІННЯ МІСТОМ, ЗОРІЄНТОВАНИМ НА РОЗВИТОК	187
Лубко Катерина Валентинівна ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СЛУЖБОВЦЯ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	190
Петько Тетяна Миколаївна Е-УРЯДУВАННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА	194
Шупта Ірина Миколаївна КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ, КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА : ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ	198
Яковлева Оксана Сергіївна ПРОЦЕС УРБАНІЗАЦІЇ ЯК СВІТОВЕ ЯВИЩЕ РЕЗОЛЮЦІЯ	204 209

ВСТУП

Проведення реформи децентралізації державної влади та місцевого самоврядування в Україні, забезпечення її успішності є одним з ключових завдань не лише уряду, а й усіх небайдужих громадян, що здійснюють свою професійну діяльність в різних сферах суспільного життя. На сьогодні очевидно, що суспільно-політичні зміни, які не приводять до підвищення якості життя, не будуть підтримані суспільством, і в той же час зрозуміло, що вирішення завдань життєзабезпечення населення ефективніше здійснюється на місцевому рівні.

Підсумовуючи стан виконання завдань реформи на даному етапі, можна відмітити декілька важливих досягнень, що стосуються формування нової моделі самоврядування, основою якої є спроможні громади. Насамперед, з прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», запущено механізм формування спроможних громад; здійснено фінансову децентралізацію, спрямовану на укріплення економічної основи новостворених громад; розроблено і введено в дію механізм бюджетної підтримки об'єднаних територіальних громад (ОТГ) для модернізації або будівництва об'єктів соціальної інфраструктури; створено правові основи співпраці територіальних громад; розширено повноваження ОТГ щодо надання соціальних послуг.

Разом із цим помітними є і проблеми децентралізації влади, ігнорування яких може загальмувати подальший хід реформи. Зокрема, привертає увагу пасивність міських громад – міста практично виключені з процесу об'єднання громад, хоча об'єктивно саме вони повинні були стати центрами економічної активності об'єднаних громад. Варто зазначити, що зараз у містах мешкає більше 60 %

громадян України, які практично знаходяться осторонь реформи децентралізації. Значний людський, науковий, матеріально-технічний потенціали міст дуже слабо залучені до забезпечення процесу децентралізації влади. Проблеми пасивності міських громад навіть у реформуванні місцевого самоврядування та причини, що її обумовлюють, викликають інтерес у науковців та практиків місцевого самоврядування. Деякі проекти, спрямовані на дослідження ролі міст щодо здійснення реформи децентралізації влади та знаходження шляхів подолання пасивності міських громад підтримуються неурядовими організаціями і зарубіжними партнерами. Так, реалізація громадською організацією «Центр політико-правових реформ» проекту «Посилення спроможності організацій громадянського суспільства у регіонах України впливати на органи державної влади та місцевого самоврядування з метою прискорення реформ» підтримується та фінансується програмою МАТРА посольства Королівства Нідерландів в Україні.

В рамках даного проекту на базі Полтавської державної аграрної академії за організаційного супроводу кафедри публічного управління та адміністрування та при партнерській підтримці громадської організації "Фонд розвитку громад «Ініціатива» була проведена Всеукраїнська науково-практична конференція «Децентралізація влади в Україні: виклики та можливості для громад міст обласного значення», у якій взяли участь науковці вищих навчальних закладів України, представники органів влади та місцевого самоврядування, керівники комунальних підприємств, експерти недержавних організацій. На конференції розглядалися теоретичні та прикладні аспекти розвитку міст, урбаністики, залучення міських громад у процес децентралізації влади, вивчення та впровадження

зарубіжного досвіду децентралізації влади, посилення правової спроможності територіальних громад, активізації громад та налагодження громадського контролю, адміністративно-територіального устрою України тощо.

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень за даною проблематикою, привітальне слово ректора академії, професора Аранчій В. І. та резолюцію, сформульовану учасниками конференції. Матеріали конференції можуть стати у нагоді науковцям, представникам державної влади та місцевого самоврядування, громадським діячам, здобувачам вищої освіти за спеціальностями: «Публічне управління та адміністрування», «Менеджмент», «Правознавство».

Шановні учасники конференції!

Щиро вітаю поважне зібрання – наших гостей: керівників і посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, державних установ і громадських організацій; науковців вищих навчальних закладів України; викладачів, аспірантів і студентів Полтавської державної аграрної академії з початком роботи конференції з проблем децентралізації влади, яка є кроком до налагодження співпраці між інститутами публічної сфери!

Ми всі є членами місцевих громад, не байдужими до якості середовища нашого проживання, тому конференція покликана сприяти пошуку можливостей створення більш комфортного життєвого простору, перетворення наших населених пунктів у сучасні поселення з новітніми, високотехнологічними системами управління. Упевнена, що результатом роботи конференції буде знаходження рішень і обґрунтування пропозицій щодо розв'язання найгостріших проблем функціонування сучасного міста. Керівництво академії прикладає усіх зусиль для поліпшення освіти фахівців різних спеціальностей, зокрема й спеціальності «Публічне управління та адміністрування», тому ми вдячні присутнім у цій залі представникам органів публічної влади за сприяння практичній підготовці наших бакалаврів і магістрів, залучення їх до громадських заходів, навчання лідерству тощо. Хочу зазначити, що науковці та студенти академії завжди демонстрували активність щодо співпраці з органами державної влади та місцевого самоврядування, займали відповідальну громадянську позицію, прагнули до надання практичної допомоги бізнесу, молодіжним громадським організаціям, місцевим органам влади, окремим групам громадян. У місті знають наше

студентське самоврядування, колективи художньої самодіяльності, кафедри, які беруть участь у громадських заходах, окремих викладачів, що залучаються до підвищення кваліфікації посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, зокрема проводять навчання для посадовців місцевих органів влади, проводять іспити з української мови для претендентів на державну службу тощо. Тож ми не лише декларуємо, але і налагоджуємо зв'язок між нашим навчальним закладом, владою та бізнесом, підтвердженням чому є сьогоднішня конференція.

Бажаю учасникам конференції успішної роботи, налагодження продуктивної комунікації, творчого задоволення, а кафедрі – не зупинятися на досягнутому і зростати до рівня міжнародної конференції!

*Ректор Полтавської
державної аграрної академії,
професор*

*Валентина Іванівна
Аранчій*

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

**СЕКЦІЯ 1
ПРАВОВІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД З ЦЕНТРАМИ В МІСТАХ ОБЛАСНОГО
ЗНАЧЕННЯ**

**РОЛЬ ОБ'ЄДНАНЬ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
У ВИРІШЕННІ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ
СУСПІЛЬСТВА**

Бліннікова Ксенія Олегівна
здобувач вищої освіти СВО «Магістр»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»
Полтавської державної аграрної академії
Науковий керівник: к.е.н., доцент Сердюк О. І.

В умовах децентралізації влади та створення об'єднаних територіальних громад важливе місце займає збереження гідного рівня соціального захисту населення в утворених громадах. Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено такі повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення, як організація для малозабезпечених громадян похилого віку, інвалідів будинків-інтернатів, налагодження побутового обслуговування та безоплатного харчування.

У 2015 році було утворено 159 об'єднаних територіальних громад (ОТГ), що об'єднали 793 територіальні громади та за результатами 2016 року показали помітну позитивну динаміку свого розвитку. Ці громади отримали розширені повноваження і додаткові

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

ресурси, що дозволило їм реалізовувати проекти розвитку інфраструктури: ремонтувати і навіть будувати школи, дитсадки, водогони, дороги, системи вуличного освітлення, закуповувати комунальну техніку, створювати комунальні підприємства, дбати про благоустрій території тощо [1]. Як бачимо, серед першочергових напрямів для громад є їх інфраструктурний розвиток, що безперечно є дуже важливим, а не питання соціального захисту певних категорій громадян. Для створення в базових населених пунктах типової моделі організації соціального захисту населення в межах єдиного соціального простору та за принципом «єдиного вікна» Міністерство соціальної політики України затвердило Методичні рекомендації щодо діяльності об'єднаних територіальних громад та орієнтовний перелік 19 послуг із соціальної підтримки населення [2]. Кінцевим результатом реформування має стати безперешкодний доступ мешканців ОТГ до якісних та безкоштовних соціальних і реабілітаційних послуг, наближення соціальних послуг безпосередньо до отримувача, а також функціонування розгалуженої мережі закладів та установ, що надають соціальні послуги відповідно до державних стандартів.

Реалізація проектів децентралізації у площині соціальної роботи цілком залежить від налагодження взаємодії між керівництвом ОТГ та надавачами соціальних послуг, до яких віднесені, зокрема такі, як: територіальні центри соціального обслуговування, центри соціальних послуг, недержавні організації, що надають соціальні послуги, фізичні особи-підприємці. Основними завданнями надавачів соціальних послуг мають бути: визначення індивідуальних потреб отримувача соціальних послуг; складання індивідуального плану надання соціальних послуг; укладання договору між надавачем та

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

отримувачем соціальних послуг; забезпечення якісного надання соціальних послуг відповідно до державних стандартів соціальних послуг; внутрішній моніторинг та оцінка якості надання соціальних послуг.

Так, наприклад, аналізуючи стан соціального забезпечення у територіальній громаді міста Боярки (Київська обл.) за методикою SWOT-аналізу, дослідниками до «Слабких сторін» віднесено: відставання рівня розвитку соціальної сфери від потреб населення; високий відсоток зареєстрованих безробітних з вищою освітою; майже по всіх установах і підприємствах обслуговування рівень забезпеченості населення лікарнями, спортивними спорудами, підприємствам побутового обслуговування значно менший від нормативних; скоротилась місткість курортно-рекреаційних установ [3, с.19-20]. Результати наведеного аналізу не мають виняткового характеру і можуть слугувати певною «матрицею» для багатьох населених пунктів України. Але звернемо увагу на той факт, що до складових соціального забезпечення, які аналізувалися, взагалі не віднесені питання забезпечення потреб людей похилого віку та інвалідів (стан забезпечення догляду одиноких пенсіонерів чи інвалідів, наявність відповідних будинків-інтернатів тощо). Це зайвий раз свідчить, що питання соціального захисту, до певної міри і з об'єктивних причин, посідають другорядне місце у діяльності та планах розвитку ОТГ.

Список використаних джерел:

1. До уваги об'єднаних територіальних громад: організація надання соціальних послуг в ОТГ [Електронний ресурс] / Децентралізація дає можливості : сайт. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/>
2. Методичні рекомендації щодо виконання власних

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

(самоврядних) повноважень об'єднаної територіальної громади у сфері соціального захисту населення : Наказ Міністерства соціальної політики України від 19.01.2016 р. № 26 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rda.if.ua/images/news/Files/Методичні%20рекомендації%20з%20виконання%20повноважень%20ОТГ%20у%20сфері%20соціального%20захисту.pdf>

3. Практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. Модуль 5: Стратегічний план розвитку громади : 2-ге вид. [Електронний ресурс]. - К. : Проект USAID ПУЛЬС, 2016. – 101 с. – Режим доступу : <http://auc.org.ua/sites/default/files/library/mod5web.pdf>

ПРОГРАМИ ТА ПРОЕКТИ МІЖНАРОДНОЇ ДОПОМОГИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Браславець Тетяна Миколаївна

асистент кафедри публічного управління та
адміністрування Полтавської державної аграрної академії

Однією з трьох інтегрованих цілей розвитку України, визначених згідно Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, є ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку. Для її реалізації визначені основні завдання, які передбачають проведення децентралізації влади, реформування місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Міжнародна спільнота підтримує реформи місцевого самоврядування в Україні, зокрема, шляхом надання коштів на її впровадження по всій території країни. На даний час реалізуються 15 проектів та програм:

Кожен проект та програма має власні терміни реалізації, суми допомоги та регіони реалізації. Реалізація більшості програм та проектів завершується у 2017-2018 роках, лише програми EGAP, EDGE діятимуть до 2019 р., програма U-LEAD та проект «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» – до 2020 р., DOBRE та проект «Партнерство для розвитку міст» – до 2021 р. [3].

У Полтавській області реалізуються 7 програм та проектів: DESPRO; ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»; «Підтримка децентралізації в Україні»; програма U-LEAD; «Партнерство для розвитку міст»; «Розробка курсу на зміцнення місцевого самоврядування в Україні» (ПУЛЬС); «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи в Україні».

Кожен з проектів та програм має власну мету та передбачає надання допомоги у розвитку місцевого самоврядування на принципах децентралізації. Розглянемо ключові. Так, швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні» (DESPRO) зорієнтований на оптимізацію системи управління та сприяння ефективному місцевому розвитку в Україні. В даний час реалізується остання, третя фаза проекту, яка має на меті покращити якість і доступність окремих публічних послуг за участі місцевих громад та влади, шляхом забезпечення їх інституційної міцності, здатності спільними зусиллями сприяти процесу реформування системи місцевого самоврядування на національному рівні [1].

Наступним проектом, що цільових регіонів реалізації

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

якого відноситься Полтавська область, є програма U-LEAD, бюджет якої становить 102 млн євро, та яка зорієнтована на створення прозорої і підзвітної багаторівневої системи управління, яка реагуватиме на потреби громадян [3].

Також у Полтавській області реалізуються програми за сприяння шведсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», спрямованого на розвиток фінансової децентралізації, децентралізації в сфері освіти, а також комунікації реформ. Зокрема в рамках провадження такого напрямку діяльності, як децентралізація у сфері освіти на місцевому та регіональному рівнях, здійснюються заходи, спрямовані на підтримку становлення освітньої функції в об'єднаних територіальних громадах, створення та підтримка «Help Desk» з питань децентралізації та фінансування освіти [2].

Проект ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», що реалізується в Україні з 01.01.2014 р. та завершується 30.12.2017 р., підтримує врядування за участі громад та ініціативи, зорієнтовані на покращення умов проживання людей у сільській і міській місцевості по всій країні. Даний проект має три цілі: 1) популяризувати підхід до місцевого врядування і сталого розвитку, що орієнтований на громаду; 2) збільшити енергоефективність на місцевому рівні; 3) підтримати створення бази даних, а також мережу для обміну передовими практиками і знаннями щодо мобілізації громад і врядування за участі громад [4]. Одним з останніх напрямків реалізації проекту був компонент «Інноваційне врядування», що орієнтований на надання допомоги у питаннях інтегрування інноваційних технологій у життя 26 міст, щоб зробити їх більш комфортними та доступними для всіх жителів.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Координацію міжнародної допомоги здійснює Рада донорів, яка на операційному рівні узгоджує підходи та стратегії Донорів з підходами та планами реформування, визначеними Урядом України; формує платформу для координації зусиль Донорів у підтримці реформи, зокрема в питаннях тематичного спрямування проєктів, їх географічного залучення тощо; оцінює хід реалізації реформи за ключовими показниками, визначеними в Матриці результатів впровадження реформи децентралізації в Україні та у відповідних стратегічних документах Уряду; узгоджує цілі та заплановані результати для подальшого впровадження реформи; обговорює будь-які питання, що викликають спільну зацікавленість або занепокоєння [3].

Список використаних джерел:

1. DESPRO [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://despro.org.ua/>
2. SKL International [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sklinternational.org.ua/ua/>
3. Карта донорів. Координація міжнародної допомоги по реформі місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://donors.decentralization.gov.ua>
4. Проєкт ПРООН/ЄС «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду» Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cba.org.ua/ua/>

**АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Будаква Валерія Олександрівна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

Питанням децентралізації в Україні останні роки приділяється підвищена увага. Централізація і децентралізація є взаємодоповнювальними процесами управління соціальними системами: збільшення ступеня централізації призводить до зменшення ступеня децентралізації, і навпаки. Але визначити найбільш прийнятний рівень співвідношення централізації та децентралізації окремі країни намагаються десятиліттями. Так, наприклад, в Данії пошук оптимального рівня децентралізації розпочався у 1958 р. і продовжувався до 2007 р., коли набрав чинності новий розподіл повноважень у новій структурі і були визначені напрями подальшого удосконалення децентралізованого управління поряд зі стимулюванням інтеграційних процесів щодо укрупнення муніципалітетів. Латвія розпочала цей процес у 1990 рр. і завершила у 2009 р., Франція має 25-річний досвід реалізації децентралізації, Італія активно запроваджує заходи з децентралізації влади в країні з 2000 р. За даними Світового банку, 63 із 75 трансформаційних країн і великих країн, що розвиваються, у середині 1990-х рр. здійснили кроки в напрямі децентралізації [1]. В одних країнах ці процеси відбувались повільніше, ніж в інших,

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

що пов'язано було з наявністю передумов, різною чисельністю населення і його підтримкою планів уряду щодо територіальної децентралізації та зміни адміністративно-територіального устрою країни, досягнутим рівнем розвитку місцевого самоврядування на момент ухвалення рішення щодо збільшення рівня децентралізації.

За роки незалежності України в основному сформовано законодавство, що визначає систему органів публічної влади, їх повноваження, порядок формування та ресурсну основу діяльності, проте з різних причин, передусім відсутність політичної волі, в Україні так і не було сформовано струнку, зрозумілу, таку, що відповідає потребам її розвитку, систему адміністративно-територіального устрою. Україна чи не єдина держава в Європі, яка досі не має закону, що регулює питання створення та ліквідації адміністративно-територіальних одиниць, ведення їх реєстру і створення на цій основі первинного реєстру адрес [3, с. 120].

Основними проблемами адміністративно-територіального устрою України є: невпорядкованість його структури; неврегульованість статусу низки існуючих адміністративно-територіальних одиниць, відсутність єдиної класифікації та порядку віднесення їх до відповідної категорії; віднесення до системи адміністративно-територіальних одиниць населених пунктів, невідповідність реально існуючих категорій населених пунктів визначених Конституцією України; надмірна відмінність адміністративно-територіальних одиниць одного рівня та категорії за кількістю населення, площею, іншими параметрами; невідповідність статусу багатьох адміністративно-територіальних одиниць їх кадровому, ресурсному та організаційному потенціалу;

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

наявність у складі адміністративно-територіальної одиниці інших адміністративно-територіальних одиниць цього ж рівня; невідповідність адміністративно-територіальних одиниць рекомендаціям до адміністративно-територіальних одиниць Європейського Союзу; наявність у межах території деяких адміністративно-територіальних одиниць територій, що належать іншим адміністративно-територіальним одиницям цього ж рівня адміністративно-територіального устрою; нераціональне розмежування між окремими адміністративно-територіальними одиницями; надмірна кількість адміністративно-територіальних одиниць базового (близько 12 тис.) та районного рівня (близько 500), що знижує ефективність управління територіями та контролю.

Нераціональний адміністративно-територіальний устрій України зумовлює:

накладання повноважень органів публічної влади різних рівнів адміністративно-територіального устрою, що породжує неузгодженість між органами самоврядування та місцевими державними адміністраціями;

відсутність можливості повного розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, а також між органами місцевого самоврядування різних рівнів адміністративно-територіальних одиниць, що знижує ефективність органів публічної влади та породжує їх безвідповідальність;

низьку ефективність контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування з боку місцевих органів виконавчої влади;

ускладнення земельних відносин через наявність земель з невизначеною юрисдикцією та земель з декількома власниками – особами публічного права, що знижує ефективність їх використання;

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

невідповідність рівнів органів самоврядування, які приймають рішення із земельних питань, рівню важливості питань, що провокує ризики корупції;

наявність двоступеневої системи бюджетних трансфертів, що породжує нерівномірність забезпечення бюджетними установами населення на рівні міста районного значення, селища, села та високий рівень суб'єктивності у формуванні мережі бюджетних установ;

неефективне витрачання ресурсів на забезпечення функціонування органів публічної влади в адміністративно-територіальних одиницях із значно нижчою від оптимальної чисельністю населення;

низьку інвестиційну привабливість через заплутану систему адміністративних відносин;

неможливість вироблення єдиного оцінювання ефективності витрачання коштів на управління та забезпечення порівняльності адміністративно-територіальних одиниць одного рівня;

деградацію сільської бюджетної інфраструктури, насамперед на периферії районів, і, як наслідок, прискорену міграцію сільського населення [2, с. 23].

Отже, система місцевого самоврядування, повноваження цього інституту публічної влади, його матеріально-фінансова основа перестали відповідати тодішнім вимогам. Вони потребують серйозних реформувальних і змін, в тому числі для приведення їх у відповідність до норм Європейської хартії місцевого самоврядування. Тому постало завдання створити досить стійку до зовнішніх та внутрішніх потрясінь систему публічного управління в Україні в цілому та на всіх рівнях адміністративно-територіального устрою. Лише у такій новій, збалансованій системі опозиція та влада стануть захищеними від взаємних переслідувань, а народ стане

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

повноцінним суб'єктом реалізації свого права на формування влади в державі.

На шляху до децентралізації і економічного зростання Україна робить лише перші кроки, порушуючи заплановані строки реалізації її етапів. Необхідне законодавче забезпечення щодо децентралізації поступово із законопроектів перетворюється у закони України, які є необхідною базою для ухвалення організаційних та соціально-економічних рішень. Розмежування повноважень між органами держави та самоврядування, між рівнями самоврядування і територіальними органами виконавчої влади ускладнюється повільним формуванням спроможних громад та змінами адміністративно-територіального устрою України. Стан суспільної підтримки свідчить про наявність проблем в інформаційному забезпеченні процесу децентралізації. Таким чином, зрушення у напрямі децентралізації є відчутними, мають регіональну специфіку, свої перші вдалі та невдалі приклади самоуправління. Формування власної моделі децентралізації України відбувається в поточному часі. Більш детального вивчення потребує вплив трансформаційних процесів на соціальні ресурси регіонів, чому і буде присвячено подальше дослідження.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко А. І. Вплив держави на формування місцевих бюджетів у країнах Європи / А. І. Бондаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Trpdu/2010_4/doc/2/13.pdf
2. Матвієнко А. С. Політико-правові засади децентралізації влади в контексті адміністративної реформи в Україні : автореф. дис. на здобуття наук.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

ступеня канд. політ. Наук : спец. 23.00.02 / А. С. Матвієнко // Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. – К. : [б. в.], 2010. – 23 с.

3. Ткачук А. Місцеве самоврядування та децентралізації : практич. посіб. / А. Ткачук ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : Софія, 2012. – 120 с.

4. Ткачук А. Скандинавський шлях. Досвід реформ адміністративно-територіального устрою і місцевого самоврядування в Данії та Швеції / Анатолій Ткачук. – К. : Логос, 2015. – 124 с.

КОНТРОЛЬ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ

Гладка Вікторія Вікторівна

здобувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавської державної аграрної академії

Відсутність фінансової самодостатності невеликих територіальних громад призводить до погіршення якості суспільних послуг, що ними надаються, а спрямування на виконання делегованих повноважень частини власних доходів позбавляє такі місцеві бюджети фінансових ресурсів на виконання власних повноважень, саме за рахунок яких має здійснюватися не тільки розвиток, але і підтримка в належному стані інфраструктури місцевих громад [3, с. 133].

Формами місцевих фінансів в Україні є фінанси територіальної громади (комунальні фінанси), фінанси області, міста Київ, фінанси міст, фінанси районів (районів у місті), фінанси селищ, фінанси сіл [2, с. 124].

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

До системи принципів фінансового контролю на місцевому рівні зазвичай включають професійність, відповідальність перед територіальною громадою, незалежність органів контролю, безперервність, повноту, поєднання зовнішнього та внутрішнього контролю, підзвітність, результативність, поєднання попереднього та наступного контролю, публічність і прозорість.

Кожна держава, що гарантує місцеве самоврядування, окреслює у нормативно-правових актах його систему, матеріальну і фінансову основи. І Республіка Польща, і Чеська Республіка реалізують державні реформи. Основним законодавчим актом про фінансовий контроль у сфері місцевих фінансів Республіки Польща є Закон «Про регіональні рахункові палати». У ньому прописано правове положення регіональних рахункових палат, їх повноваження, систему та процедури нагляду і контролю за фінансовою і господарською діяльністю органів місцевого самоврядування, а також він визначає експертні, інформаційні та інші функції цих органів тощо. Також діє Закон «Про відповідальність за порушення дисципліни у сфері публічних фінансів» тощо. У Чеській Республіці одиниці місцевого самоврядування є установами публічного урядування, що володіють правом власності і здійснюють господарську діяльність на підставі власного бюджету. Фінансовий контроль здійснюється відповідно до Закону про фінансовий контроль і Закону про аудит фінансової діяльності органів місцевого самоврядування та їх об'єднань. Окремий кодекс або спеціальний закон щодо утворення і використання публічних фінансів у правовому полі Чеської Республіки не представлений.

В Україні базовими нормативно-правовими актами контролю у сфері місцевих фінансів є Конституція України, Бюджетний кодекс, Закон України «Про місцеве

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

самоврядування в Україні», рішення органів місцевого самоврядування і фінансового контролю про місцевий бюджет. На фінансовий підрозділ об'єднаної територіальної громади покладається обов'язок здійснювати внутрішній контроль: за дотриманням вимог нормативно-правових актів з фінансово-бюджетних питань; за станом виконання бюджету розвитку громади, повнотою надходження коштів від приватизації, продажу та оренди майна і земельних ділянок.

Громадський контроль у сфері управління місцевими фінансами здійснюється громадянами та їх об'єднаннями і спрямовується на попередження та виявлення фактів неврахування інтересів громади. При Полтавській міській раді та виконавчому комітеті діють дорадчі органи, кількість яких протягом 2017 р. збільшено вдвічі. За рішенням виконавчого комітету створено раду банків, раду директорів промислових підприємств, громадську колегію. З метою врахування суспільних інтересів продовжують функціонувати архітектурно-містобудівна рада, художня рада, рада підприємців.

Запропоновані в [4, с. 30] заходи – щодо доцільності забезпечення повноти та виключності повноважень органів місцевого самоврядування з питань місцевого значення для кожного рівня адміністративно-територіального устрою; в частині необхідності запровадження ефективних механізмів співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування у виконанні покладених на них повноважень; щодо нагальної потреби посилення відповідальності органів і посадових осіб місцевого самоврядування за дотримання Конституції та законів України, реалізацію наданих їм повноважень, – створять «плацдарм» для суспільно корисної роботи органів контролю.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Список використаних джерел:

1. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO.» – К. : ТОВ «Софія», 2012. – 128 с.

2. Козаченко Ю. П. Місцеві фінанси як важливий ресурс місцевого самоврядування: теоретичний підхід / Ю. П. Козаченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – № 1. – С. 124-131.

3. Наркізова Т. М. Місцеві фінанси України та розвиток їх форм в умовах ринкових перетворень / Т. М. Наркізова // Зовнішня торгівля : право, економіка, фінанси. – 2012. – № 3. – С. 132-136.

4. Реформи в Україні: експертиза прийнятих державних рішень [Електронний ресурс] – МЦПД, 2015. – 160 с. – Режим доступу : http://icps.com.ua/assets/uploads/images/images/eu/reformi_ukr_b_full.pdf

ПІДТРИМКА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З БОКУ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глазов Олександр Миколайович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Лозинська Т.М.

Сьогодні громадські організації повинні бути об'єднуючим чинником між суспільством і органами

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

виконавчої влади та місцевого самоврядування, взаємовідносини яких свідчать про їх спільні цілі, завдання та єдині принципи. Такі організації створюються для того, щоб привернути увагу до актуальних проблем, що як правило знаходяться у соціальних, екологічних, економічних площинах. Ще одним, на сьогоднішній день, значущим фактором, яким безпосередньо займаються громадські організації, це, безперечно, безпека. Безпека свого міста, села, країни. Не потрібно забувати й про функцію по здійсненню контролю за ефективною діяльністю держслужбовців, так як часто урядовці не в силі задовольнити потреби громадян через брак коштів та правильних управлінських рішень. Важливо розуміти, що державі вигідно співпрацювати з громадськими організаціями, оскільки більшість з них створюються для вирішення різноманітних соціальних проблем, наприклад:

- турботи про малозабезпечених, сиріт, хворих, людей з обмеженими можливостями;
- реабілітації та адаптації до нормальних умов життя учасників бойових дій;
- розвитку дітей та молоді;
- організації добробуту для літніх людей;
- вирішенню багатьох цивільно-правових проблем, з якими до них звертаються [1].

Законом України «Про громадські об'єднання» визначено, що громадські організації зі статусом юридичної особи мають право на фінансову підтримку за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевого бюджету і зобов'язані подавати та оприлюднювати звіти про використання цих коштів.

Відтак щороку відповідні департаменти, управління чи відділи проводять конкурси програм, які розроблені громадськими організаціями. Такі конкурси проводяться

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Полтавською обласною державною адміністрацією, Полтавською обласною радою та Полтавською міською радою.

Розглянемо етапи проведення даних конкурсів проектів на прикладі конкурсу проектів спільних заходів управління у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради та молодіжних, громадських організацій, їх спілок

Спочатку управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради розповсюджується оголошення стосовно того, що управління запрошує молодіжні, громадські організації м. Полтава та їх спілки взяти участь в Конкурсі проектів спільних з управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту заходів, на виконання міської комплексної програми «Молодь Полтави» на 2012-2015 роки.

Обсяг бюджетного фінансування на реалізацію проектів спільних заходів управління у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради та молодіжних, громадських організацій, їх спілок складає – 50 тис. грн [2].

Після подання всіх необхідних документів, розпочинає свою роботу конкурсна комісія, яка вивчає кожен з проектів, потім відбувається презентація всіма організаціями своїх проектів, комісія має можливість задати необхідні запитання, після чого комісія обирає переможців конкурсу, і переможці отримують підтримку своїх проектів.

Підтримка громадських організацій відбувається також безпосередньо через звернення організації до відповідної установи через офіційний лист, в якому вказуються проблемні питання. Після чого установа дізнається про можливість допомоги у відповідних органах

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

та фінансує громадську організацію згідно з наданим установі дозволом.

Проаналізувавши дане питання, стає зрозумілим, що підтримка з боку державних органів та місцевого самоврядування є, проте наразі очевидним являється невисока активність участі в конкурсах програм самих громадських організацій.

Список використаних джерел:

1. Головенько В. А. Молоде покоління України в алгоритмі суспільних процесів / В. А. Головенько // Український соціум. – 2006. – № 2. – С. 20-34.

2. Офіційний сайт Полтавської міської ради [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rada-poltava.gov.ua/>

SOCIAL-ECONOMICAL PROBLEMS OF DECENTRALIZATION OF AUTHORITY

Tatiana Gogol

Ph.D. of economy, associate professor

Department of management, governance and public
administration

State Agrarian and Engineering University in Podilya

Exactly a strategic course on integration of Ukraine to European Community does the question of adaptation of state administration of country to the European standards priority. The important element of the system of state administration there is realization of complex of system changes and creation of the real pre-conditions for entering of Ukraine into European

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Union. The modern transformations in rural settlements Ukraine do not correspond to European practice of activation potential of settlements, and most limitations are systematic. This involves forming a conceptually new public regional policy, focused on integrated development of rural settlements, reducing their differences in directions and forms of social and economic development of urban settlements.

For effective, capable public administration rural development is necessary to ensure the implementation and coordination of the state agrarian policy with the main components of public administration reform rural development. Her success is due to the fact that a clear definition of the strategy is a solid scientific and methodological basis of the organization production, its social development.

On this study some strategic development priorities of the social and economic potential of rural areas are highlighted. Strengths and weaknesses of the regions are shown. Therefore, the strategy of development of rural territories should include strategies development of production subsystem, social services and also managing the implementation of this strategy.

The current global challenges and trends in totality with definite problems of the territorial development of Ukraine determinate the necessity of the development of new public policy, create new opportunities in the development of rural areas. Taking into consideration these conditions it is necessary to form and to implement the weighted public policy based on the basic long-term goals (competitiveness, environmental protection, diversification of the economic activities, development of local communities), a support of this policy, systematic monitoring of the policy implementation, monitoring and evaluation of policy.

We may distinguish the following priority areas of the public policy:

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

the strengthening of the state regulation function of integrated rural areas development through the creation of a single state coordination and management agency, as the manager of administrative and financial resources that will concentrate key factors and resources of realization of economic, social, demographic, humanitarian policy in rural areas;

the use of a three-level system of management of rural areas development (local, regional, national) with the separation of powers between the authorities, responsibilities and resources of different levels of territorial administration, empowering of local communities in solution of issues of the sustainable rural areas development taking into account the local specificity.

the formation of the partnership model of socio-economic development of rural areas through the interaction of such subjects as local governments, community organizations, representatives of the local businesses;

the improving of the relationships of towns and villages: urban system should be developed in such a way to facilitate the access rural residents to them; the building of the partnerships between urban and rural areas particularly in the development of public transport networks, increasing the efficiency infrastructure, recreation areas for the residents, preservation and enhancement of natural and cultural heritage. The condition of the effective partnership of the towns and villages is the cooperation of local authorities on the basis of equality;

horizontal cooperation concerns the economic, financial and social policies. During preparing and taking decisions or programs different spatial conditions and expected territorial impacts should be taken into account;

the interaction of sectoral policies that have a significant

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

geographical impact, for example on transport, agriculture and environmental protection;

the use of territorial planning as an effective tool of the integration of local, regional, national interests in certain areas;

forming a mechanism of regions self-development and strengthening of their financial and resource base;

formation of an effective and efficient local government system and first of all capable local community. The community should maintain and develop the necessary infrastructure. Basic administrative and public services (water supply, sanitation, energy supply, pre-school and secondary education, social protection, road maintenance, health, medical, cultural services, etc.) should be provided by it;

formation of advisory services for local governments in the regional council as a focal point for interaction of managing the development of rural areas;

creating effective mechanisms of control by the executive authorities and local communities in the decisions and actions of local governments.

The current model of revival of the Ukrainian village becomes real on the base of formation of baseline criteria (administrative and territorial units-communities). To the main expenditure responsibilities of local communities belong: the provision of municipal services, territorial improvement, maintenance of the local roads, local infrastructure, management of preschool and secondary education, provision of primary health care, social security and assistance, cultural development and physical culture, disposal of lands outside the settlements, area reclamation, community economic development, passenger transportation in the community, local police and fire protection, administrative and public services (Concept, 2014). Determined powers are provided by the direct relations with the state budget and the following types of local

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

budget revenues: 60% tax on personal income, 25% environmental tax, 5% excise tax, single tax, income tax, property tax, state tax, fee administrative services, administrative fines and penalties, charges (tourism, parking), fees for licenses and certificates, rent and rent for the use of natural resources and transfers, on revenues of budgetary institutions, equity funds, etc.).

Results for fiscal decentralization in 2015 is the increase of local revenues by 42.1% - 99,8 billion against 70.2 billion UAH in 2014. In January-February 2016 general fund revenues of local budgets (without transfers) increased by 49.2% or 6.2 billion compared to the same period in 2015 and amounted to 18.9 billion UAN (Zubko, 2016).

State Budget for 2016 provides a subvention 1 billion USD for the creation, modernization of the infrastructure of the united territorial communities. The subvention is provided for the creation and modernisation of the united local community infrastructure, and can be directed to new construction, reconstruction, repair of infrastructure sites, belonging to communal property (including production design and planning documentation). It is understood that social support of the rural areas is not directly a factor of an economic growth. However, this component is a unifying factor for the rural territorial communities and creates a feeling of attention to the human from the authorities and of a feeling of security in difficult times.

For the first half of 2016 actual revenues of the general fund of local budgets of 159 united local communities (including transfers from the state budget) accounted for 3093 million UAH, what is seven times more compared to the 2015 budget revenues of local councils amalgamated with the ULC. Association of communities allowed increasing the ULC budget income per 1 local resident. The average ULC index

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

(compared to the first half of 2015) increased by 667 USD (from 288 UAH to 955 UAH) (Zubko, 2016).

The concept of a sustainable rural development foresees the inclusion a sense of space (territory) into different processes: economic development should be associated with a particular territory, environmental regulations should be ensured not in general but for the certain place, social equality – in a certain community and not abstract in average rates in the country. Such approach forms the concept of sustainable areas development which has now a tendency to implementation in many countries of the world.

Despite the existence of the legislative support, the coordination of the sectoral policies affecting the development of the regions and territories unfortunately has not been created yet in Ukraine. Talking about modern agricultural policy of the EU we should understand that it was formed and it operates on the foundation and within the limits of the regional, primarily structural policy. Regional structural policy of the EU is considered to be a good example of European multilevel interlacing. When describing the structure of regional structural policies such concepts as multi-system network or political double interlacing are used, in this way these concepts cover cooperation between the EU, member states and regions but they don't indicate the internal differentiation of this interlacing structure. However, we should pay attention if we want to understand the principles of functioning of the common European structural policy. In regional structural policy the regional structural strength depends not only on the availability of the administrative and financial resources but also on the decisions of the regional structures and their integration into vertical layered structure (Bentz, 2007).

During the last years in Ukraine when a reinterpretation of the national regional policy based on the best European

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

experience actually rural development policy was defined as a part of a policy of a regional development. That is why today rural areas development begins to be considered as part of a regional policy, not as a separate one. However, for Ukraine, where the level of urbanization is one of the lowest in Europe and a part of agriculture in the GDP of the state is the highest among the European countries, rural areas development should be a priority, singled out as a part of the state regional policy, maintain social orientation and coordinate with the sectoral (branch) policies.

The achievement of the objectives specified will contribute to solving complex problems and implementing a strategic purpose of socio-economic potential of rural areas. Implementation of fiscal decentralization should be based on administrative-territorial reform in Ukraine and a new ideology of the government which determines the primary target of the state and local government activity viz. to provide efficient services. The search of the integrated management solutions that take into account the whole range of the existing problems of cultural, social, economic, legal and institutional character is necessary for solving these important tasks.

The purpose of the state regulation of rural areas development should become the formation of the favorable conditions for the implementation of the interests of citizens, society and state, further progress of Ukraine as a democratic state with a stable and growing market economy governed by the European economic values in which respect and protection the rights and legitimate interests of all regional communities, social classes and ethnic groups is the key to independent, free, sovereign, united and democratic development of Ukraine.

References

Benz A. (2007). Multilevel interlacing in the European

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

Union. *European integration* : «Kyiv-Mohyla Academy», p. 219, 224.

Bila S. O. (2012). Reforming of the social-economic development of rural areas in Ukraine. *Strategic Priorities*, Vol. 3 (24), p. 62-70.

Borschevsky V.V. (2012). *The development of rural areas in the system of European integration priorities of Ukraine*. Lviv.

Diyesperov V. S. (2014). Rural areas as objects of economic activity. *Economy of AIC*, Vol. 5, p. 56.

Gogol T.V. (2017). Public administration of the development areas Ukraine. *Regional Formation and Development Studies*, Vol. 1 (21), p. 43-52.

Gogol T.V. (2015). Formation of the perspective model as the basis of state regulation of rural territories [E-resource]. *Region: state and municipal government*, Vol. 2. – Access: <http://regiongmu.ru/> – Heading from the screen.

Lavrynenko S., Zhalilo Ya. As for the level of social development of rural areas and rural life [electronic resource] Access: <http://old.niss.gov.ua/Monitor/Desember/16.htm>.

On approval of the Concept of reforming the local self-government and territorial organization of power in Ukraine, from 1.04. 2014 p., Number 333-r. Available: <http://zakon5.rada.gov.ua/>.

Šimanskiënė, L., Paužuolienė J. (2010). Corporate social responsibility based on sustainable business. *Human Resources: The Main Factor of Regional Development . Issue 3*, p. 324-331. 8p.

Wyporska, K., Mosiej, J. (2010). Technical infrastructure for environmental protection at the level of farms as a factor of sustainable rural development. *Economic and Environmental Studies*, Vol. 10, No. 1 (13), p. 71–84.

Zubko G. Thanks to the financial decentralization the

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

revenues of local budgets increased during the year in 1.5 times
[E-resource] Available: <http://decentralization.gov.ua/>.

**ФОРМУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ
ГРОМАД У ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Йосипенко Микола Олександрович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., доцент Писаренко В. П.

Реформування територіальної організації влади на засадах децентралізації є складовою нової регіональної політики в Україні. Децентралізацію передбачає передачу від органів виконавчої влади органам місцевого самоврядування значної частини повноважень, ресурсів та відповідальності. В її основу закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування та найкращі світові стандарти відповідних суспільних відносин.

У квітні 2014 року Уряд схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади та затвердив План заходів щодо її реалізації.

У Полтавській області станом на 17.10.2017 р. сформовано 503 територіальні громади, з яких 145 громад об'єдналися (28,8 %). У результаті створено 39 об'єднаних територіальних громад, з яких 12 утворені у 2015 р., 6 громад – у 2016 р., а 21 громада – у 2017 р. Їх сумарна площа становить 7169,08 м², що відповідає 24,9 % площі області. За кількістю об'єднаних територіальних громад

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

область посідає 4 місце у всеукраїнському рейтингу, поступаючись Волинській, Тернопільській, Житомирській та Дніпропетровській областям [1].

Разом з тим для Полтавської області характерна одна з найбільших кількостей об'єднаних територіальних громад, з чисельністю мешканців менше 5 тис. осіб.

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2] надає право мешканцям територіальних громад обирати старост, які представляють інтереси сільських мешканців в раді громади. Сьогодні в Україні обрано вже більше 600 старост, ще більше 1,7 тисяч осіб виконують обов'язки старост. У Полтавській області відповідно обрано 14 старост та 93 – виконують обов'язки старост.

Механізм вирішення спільних проблем громад, таких як утилізація та переробка сміття, розвиток спільної інфраструктури тощо, регламентує Закон України «Про співробітництво територіальних громад». На кінець 2017 р. 212 територіальні громади області скористалися інструментами міжмуніципального співробітництва, уклавши 43 відповідних договори.

Одним із результатів децентралізації влади та реформування системи місцевого самоврядування є перехід 85 загальноосвітніх навчальних заклади у комунальну власність 18 об'єднаних територіальних громад, створення в області 4 госпітальних округів [1]. Також органам місцевого самоврядування відповідного рівня передано повноваження з надання базових адміністративних послуг шляхом створення 32 центрів надання адміністративних послуг.

Таким чином, реалізація реформ створила належні умови та механізми для формування спроможних територіальних громад. Створені у Полтавській області

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

об'єднані територіальні громади отримали додаткові можливості для власного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Державна політика, законодавчі напрацювання, проміжні результати першого етапу децентралізації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/about>

2. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

ПОВНОЦІННЕ МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Колодій Олена Василівна

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальність

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавська державна аграрна академія

Науковий керівник: к. е. н., доцент Сердюк О. І.

Децентралізація – це складна й глибока реформа, яка перебудовує всю систему управління країною. Створюються об'єднані територіальні громади (ОТГ). Таким чином об'єднуються людські ресурси (кількість населення в нових громадах буде значно більшою), природні ресурси (територія нової громади зростає десь в середньому до 400 квадратних кілометрів). Поряд з цим економляться кошти на управління, адже скорочується кількість органів місцевої влади та громада отримує змогу сама визначити необхідну для себе кількість бюджетних

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

установ, аби вони не просто забирали на себе кошти, а працювали ефективно на громаду.

Громади створюють навколо міст чи великих селищ. Реформа децентралізації покликана сприяти збереженню сільської поселенської мережі в Україні. Відкладання реформи уже призвело до того, що за останні 8 років зникло понад 500 сіл [1]. Занепад передусім відбувається на територіях, які віддалені від центрів економічної активності – міст і селищ, де ще є якась діяльність: підприємства, бюджетні установи, місцевий бізнес.

Створення нових громад відбувається і продовжуватиметься якраз навколо таких центрів, отже периферійні зони деградації скорочуватимуться. Якщо в нинішньому районі є один центр ділової активності, то після реформи в його межах з'явиться ще 2-4 таких центри, як центри громад. Села, які увійдуть до таких громад, отримають обов'язкове представництво у місцевій раді, а в кожному селі з населенням понад 50 осіб – буде обрано сільського старосту. Староста входить до ради старост, яка попередньо розглядатиме пропозиції щодо бюджету громади, користування землями, контролюватиме роботу комунальних підприємств у селі.

Центрами росту є також міста обласного значення. Вони апріорі є спроможними, хоча залишилися майже не задіяні в процесах добровільного об'єднання громад. Сприяння процесам згуртування навколо міст обласного значення сусідніх сільських та селищних рад має забезпечуватися на державному рівні.

Перешкодою процесам децентралізації є негативний досвід діяльності окремих ОТГ, що екстраполюється громадянами на роботу потенційних громад.

Повноцінне місцеве самоврядування визначить перспективи розвитку держави. Дасть можливості кожній

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

людині знайти своє місце і впливати на цю перспективу через участь в житті громади, в тому числі економічному. Головне – це поверне людям відчуття власної гідності та спроможності самореалізовуватись в своїй країні.

Важливо також щоб реформа місцевого самоврядування відбувалася в узгодженні з реформою регіональної політики. Ініціатива знизу має бути підтримана зверху. Завданням державної регіональної політики є підтримка стратегічних для регіонів проектів. Необхідно «підтягнути» регіони, які відчувають більш гострі економічні труднощі. Саме створення повноцінного місцевого самоврядування, яке може діяти – це передумова розвитку регіонів якраз з врахуванням їх особливостей.

Реформа має стати поштовхом до повноцінного розвитку громад, наділених повним комплексом повноважень, привабливих для розвитку підприємництва, з прямими взаємовідносинами з державним бюджетом.

Соціальний аспект реформи – поліпшення життя у своїй громаді і в країні в цілому. Ця реформа є «реформою самоврядування». Це шанс господарювати на власній землі без перешкод бюрократів, жити демократично, бути українськими європейськими громадянами.

Список використаних джерел:

1. Реформа місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Полтавська обласна рада. – Режим доступу : <http://www.oblrada.pl.ua/index.php/kotelevskij-rajon/5164-reforma-mistseвого-samovrjaduvannja>

КРИЗА ЯК НАСЛІДОК ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Кучінка Тетяна Василівна

аспірант кафедри фінансів

Мукачівського державного університету

Науковий керівник: д.е.н., професор Черничко Т. В.

Богданов О. розглядає поняття економічна криза як наслідок серйозних помилок в управлінській діяльності в різних регіонах країни, що призводить до появи не завжди прогнозованих суперечностей в економічній і соціальній сферах. Соціально-економічні суперечності залежать від рівня соціально-економічного стану в кожному окремому регіоні. У розвитку проявів соціально-економічних суперечностей на регіональному рівні є загальні, характерні для всіх регіонів, й особливі тенденції, обумовлені політикою, яка реалізується на місцях [1].

Слізкова Г. стверджує, що криза в системах різних рівнів є диференційованою. Так, криза в соціально-економічній системі вищого рівня однозначно негативно впливає на системи нижчого рівня. Спостерігається залежність у такому випадку недетермінована (криза в системі вищого рівня обов'язково зумовлює кризу в системі нижчого рівня), а стохастична (криза в системі вищого рівня підвищує ймовірність виникнення кризи в системах нижчого рівня) [2].

Глазьев С. Ю. вважає, що криза є наслідком різного розвитку території (регіону, району) країни [3]. В основну регіонального соціально-економічного розвитку може бути закладена «...регіональна (або міжрегіональна)...система,

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

спроможна забезпечити (у процесі впровадження державної регіональної політики) реалізацію потенціалу розвитку кожного регіону, подолання інфраструктурних та інституціональних обмежень, створення нових можливостей для розвитку людського потенціалу кожного регіону, проведення цілеспрямованої роботи щодо реформування системи державного управління та місцевого самоврядування».

Концепція регіонального розвитку повинна будуватися з врахуванням пріоритетності розвитку регіонів «...на території яких розвиваються наукові та освітні центри та в яких зосереджені достатньо потужні високо- та середньотехнологічні галузі, а також сировинні та переробні підприємства» [4].

Узагальнений, системний підхід до визначення поняття «економічна криза» з територіальної (регіональної) точки зору: тривалі процеси змін у економічному розвитку окремих територій (регіонів), їх низька інтегрованість у національну економічну систему, недостатній розвиток соціально-економічної регіональної системи.

У сучасних умовах розвитку важливого значення набувають внутрішні причини кризових явищ в економіці, спричинені недоліками сформованого механізму державного управління. Саме внутрішнім причинам виникнення кризових явищ можна приділяти найбільше значення, адже запровадження та застосування антикризового управління дозволить вберегти національну економіку навіть від несприятливих чинників, що виникають на вищому рівні. Внутрішні суперечності та конфлікти, які можуть викликати кризовий стан відбуваються на різних ієрархічних рівнях.

Формування ефективного механізму державного

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

антикризового управління чітко пов'язано з урахування особливостей соціально-економічного розвитку окремих елементів системи (національної економіки). Загальні концепції, цілі та методи управління, які розробляються на рівні загальнодержавного управління повинні носити узагальнений, індикативний характер. Проте забезпечення довгострокового та стабільного розвитку національної економіки є неможливим без уточнення складових механізму державного антикризового управління та розробки уточненої концепції розвитку окремих структурних елементів національної економіки (регіонів, районів, окремих територій).

Список використаних джерел:

1. Богданов А. А. Тектология : (всеобщая организационная наука) / Книга 1 / Редкол. : ак. Абалкин Л. И. и др. – М. : Экономика, 1989.
2. Слізкова Г. В. Кризові явища в системі державного управління України: причини виникнення, розвиток, шляхи подолання / Г. В. Слізкова // Вісник КНУТД. – 2012. – № 2. – С. 137-142.
3. Глазьев С. Ю. Геноцид. Росія і новий світовий порядок. Стратегія економічного зростання на порозі ХХІ століття / С. Ю. Глазьев. – М., 1997. – С.164-165.
4. Глазьев С. Ю. Концепция 2020: региональная инновационная политика / Глазьев С. Ю., Наумов Е. А., Понукалин А. А. // Россия и современный мир. – 2012. – № 1. – С. 35-41.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ: БОЛГАРСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Лахижа Микола Іванович

доктор наук з державного управління, професор
перший заступник директора Регіонального центру з
надання безоплатної вторинної правової допомоги у
Полтавській області

В Україні з 2014 року відбувається процес децентралізації влади, який більшістю експертів сприймається критично. Наприклад, О. Кононенко в статті з промовистою назвою «Реформи наосліп, або Децентралізація як дезорієнтація» пише: «Три роки реформі децентралізації, а запитань до неї не меншає. Експерти розходяться в тлумаченнях кінцевого візерунка адміністративно-територіального устрою країни та баченні нагальних законодавчих змін. Як кажуть, підняти – підняли, а розбудити забули... Політики спроможні так-сяк розпочати зміни. А далі виконувати величезну законодавчу роботу, впроваджувати результати на практиці, налагоджувати процеси на місцях – бракує чи то волі, чи бажання, чи компетенцій» [1].

Проте, ніхто не заперечує необхідність реформ, оскільки вони викликані потребами розвитку громадянського суспільства та держави.

Вивчення нами зарубіжного досвіду реформ свідчить, що децентралізація публічної адміністрації є актуальним завданням для посткомуністичних країн, оскільки завдяки їй ефективність публічної влади значно зростає, що підтверджено історією багатьох держав, зокрема, Республіки Болгарія.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Питання децентралізації публічної влади належить до теоретично розроблених питань, що знайшло узагальнення і в працях українських вчених, зокрема, у колективній монографії [2]. На їх думку, децентралізація передбачає відхід від ієрархічної системи управління й організації влади, високий рівень самостійності низки суб'єктів з одночасним обмеженням сфери нагляду та контролю за їх діяльністю, розширення кола суб'єктів реалізації публічних завдань і функцій. Вченими виокремлено вертикальну та горизонтальну децентралізацію, здійснено її систематизацію за суб'єктами та сферами впливу (територіальна, функціональна, предметна), а також за системотворчими компонентами (політична, адміністративна, фінансова децентралізація) тощо.

В Болгарії проблематика децентралізації частково розкрита у теоретичних працях з питань публічної адміністрації (Н. Арабаджийський, Е. Кендева) та спеціальних публікаціях (Ю. Гелебінова, А. Джилджов, О. Калфова, М. Нейкова, Т. Попова, С. Салтирова-Радкова, Ц. Сивков, М. Стефанова, Б. Хаджипетков та інші). Доступними для дослідника даної проблематики є також нормативно-правові акти та публікації болгарських політиків і працівників органів публічної адміністрації.

Проблема децентралізації публічної адміністрації розглядається болгарськими вченими як комплексне явище в контексті глобалізаційних процесів та євроінтеграції [3, с. 12]. Децентралізація публічної адміністрації пов'язується як світова тенденція, що має особливе значення в організаційному напрямі адміністративної реформи, та один із важливих принципів удосконалення системи і структури публічної адміністрації (Н. Арабаджийський); багатоаспектний процес посилення ефективності управління (Е. Кендева); процес підвищення

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

відповідальності місцевих і регіональних органів влади в політичному, адміністративному, фінансовому та податковому аспектах (М. Стефанова) тощо. М. Нейкова розглядає децентралізацію як процес передання прав, компетенцій та ресурсів від центральних уряду до місцевої влади; передачу центральними органами влади своїм територіальним структурам певних прав щодо прийняття рішень та процес територіального переміщення адміністративних структур без зміни їх функцій. Делегування оцінюється як право передавання функцій адміністративними органами з метою їх оптимізації. Окрім фінансової, політичної та адміністративної децентралізації, М. Нейкова виділяє й територіальну децентралізацію, вказуючи на необхідність комплексного підходу при посиленні ролі місцевого самоврядування в публічному управлінні [4].

Створення основ децентралізованого і деконцентрованого публічного управління пов'язують в Болгарії з прийняттям Конституції Республіки Болгарія 1991 року. Проблеми децентралізації та деконцентрації влади в Республіці Болгарії присвячено окремі положення 163 нормативних актів (Конституція Республіки Болгарія, 94 закони, 2 постанови, 9 додатків до законів та 50 інших додатків). Серед них доцільно виділити закони: «Про місцеве самоврядування і місцеву адміністрацію» (1991), «Про адміністрацію», «Про державних службовців», «Про адміністративно-територіальний устрій Республіки Болгарія», «Про місцеві вибори» (1995), «Про обштинну власність» (1996), «Про місцеві податки та збори» (1997), «Про обштинні бюджети» (1998), «Про пряму участь громадян в державному управлінні та місцевому самоврядуванні» тощо.

Значний вплив на децентралізацію публічної

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

адміністрації в Республіці Болгарія мала підготовка до вступу до Європейського Союзу. Так, у 2002 році почалося виконання Концепції фіскальної децентралізації. 24.09.2003 р. Рішенням №671 Ради Міністрів прийнято «Актуалізовану Стратегію модернізації державної адміністрації – від приєднання до інтеграції. 2003-2006», до якої було включено розділ про децентралізацію державного управління. Передбачалося поєднання фінансової децентралізації з децентралізацією прав та функцій, створення самоврядування другого рівня, оптимізацію функцій територіальних органів центральної адміністрації тощо.

У 2005-2006 роках місцевій владі було делеговано низку державних функцій, серед них: адміністрування місцевих податків і зборів; зупинення незаконного будівництва тощо. Рішенням Ради Міністрів № 424 від 5.06.2006 року було прийнято Стратегію децентралізації та Програму її виконання. 2.07.2010 р. була прийнято Актуалізовану Стратегію децентралізації на 2006-2015 рр. та Програму її реалізації на 2010-2013 рр.

У Стратегії децентралізації, яку можна вважати найбільш повним документом з даної проблематики, виділено періоди 1991-1995 рр. (активна підготовка нормативно-правового забезпечення реформи); 1996-2000 рр. (розвиток майново-фінансової основи місцевого самоврядування); 2001-2006 рр. (досягнення порозуміння між урядом та національними зборами щодо децентралізації та підготовка нормативної бази для її проведення).

Стратегія розглядає три основні форми децентралізації: адміністративна децентралізація передбачає передачу з центрального на територіальний рівень двох видів прав та відповідальності (стосовно

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

надання громадських послуг та управління діяльністю, пов'язаною з наданням послуг відкриття/закриття структурних ланок, кількості та структури персоналу, розміром зарплат, управління власністю); фінансова децентралізація передбачала надання територіальним органам управління можливості управління місцевими ресурсами (повноваження у сфері доходів пов'язувалися з наявністю власних доходів, можливістю визначати їх види та розміри, розпоряджатися фінансовими ресурсами, нагромаджувати фінансові засоби від споживачів послуг, планувати управління субсидіями, отримувати кредити тощо. Посилення спроможності у сфері видатків пов'язувалися з їх плануванням, розпорядженням коштів від економії та перехідними залишками, можливістю перерозподіляти кошти між різними видами діяльності, делегуванням коштів зовнішнім виконавцям та фінансовим контролем за використанням коштів; політична децентралізація пов'язувалася з отриманням місцевими органами влади можливості приймати рішення та контролювати їх виконання з усіх питань, що стосувалися життя общини.

У Стратегії децентралізації було сформульовано три основні цілі: прискорена передача прав і ресурсів від державних органів общинам для зміцнення місцевого самоврядування; оптимізація функціональної компетентності обласних управителів і територіальних ланок центральних органів влади у координації секторальної політики на регіональному рівні; розвиток місцевого самоврядування в рамках общин через зростання управлінської і фінансової самостійності кметів та закладів надання послуг.

У наступні роки було проведено певну роботу в рамках Стратегії децентралізації. Насамперед, варто

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

відзначити внесення у 2007 році змін до Конституції Республіки Болгарія, які давали можливість радам общин визначати розмір місцевих податків та зборів в установлених законом рамках. Було створено умови для проведення з 2008 року общинами реальної фінансової політики. Водночас, процес децентралізації у відносинах між центральними та місцевими органами влади характеризувався певними протиріччями, особливо у сфері адміністративної та фінансової децентралізації; залишились основні проблеми у відносинах центральної виконавчої влади з обласними управителями; різною була практика у відносинах кметів общин та общинних рад із закладами надання послуг.

Суттєвим фактором негативного впливу на реалізацію поставлених завдань стала фінансова криза 2008 року, яка призвела, зокрема, до зниження власних доходів общин та зростання державних трансферів. Посилився й вплив на Болгарію європейських інституцій.

Тому у 2009 році було розроблено і прийнято рішенням № 454 Ради Міністрів від 02.07.2010 р. Актуалізовану стратегію децентралізації на 2006-2015 роки. Розроблено також Програму виконання Стратегії децентралізації на 2010-2013 роки.

Створення Ради з децентралізації державного управління, як постійно діючого консультативного органу при Раді Міністрів з моніторингу, координації та контролю можна оцінювати як прагнення до посилення уваги до питань децентралізації публічного управління. Постановою № 192 Ради Міністрів від 05.08.2009 р. створено також Раду з адміністративної реформи, як консультативний орган при Раді Міністрів з питань координації урядової політики у сфері державної адміністрації й децентралізації, яку у 2011 році оголошено

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

правонаступницею Ради з децентралізації державного управління, що було спробою об'єднання питань проведення децентралізації та адміністративної реформи.

Процес децентралізації в сучасній Болгарії, на думку М. Нейкової, можна поділити на кілька етапів: перший етап – 1991-1995 роки (активна підготовка нормативно-правової бази, визначення компетенцій місцевої влади); другий етап – 1995-2000 роки (посилення обласного рівня організації влади, посилення фінансової спроможності місцевих органів влади); третій етап - з 2001 року (прагнення досягти комплексного управління територіями, передача частини повноважень центральних органів влади на місце).

Отже, в Болгарії проведено значну нормотворчу та організаційну роботу з децентралізації публічної адміністрації. Доцільно відзначити постійну увагу до питання децентралізації, прагнення до організаційного та правового забезпечення цього процесу, використання рекомендацій європейських інституцій, аналіз проведеної роботи та виокремлення проблемних питань з метою їх вирішення. Проте, яскраво проявилася в Болгарії й непослідовність політики децентралізації та її залежність від політичного фактора, що засвідчує, наприклад, неодноразова зміна організаційної форми та функцій координуючого та дорадчого органу з децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Кононенко О. Реформи наосліп, або децентралізація як дезорієнтація [Електронний ресурс.] / О. Кононенко. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/columns/2017/10/9/7157697/>
2. Децентралізація публічної влади : досвід європейських країн та перспективи для України /

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.;
Центр політико-правових реформ. - К. : Москаленко О. М.,
2012. – 212 с.

3. Къндева Е. Сравнителна публична администрация.
Държавно управление и администрация в други страни. –
Е. Къндва, И. Спиридонова-Хект. – София : Сиела, 2009.
– 315 с.

4. Нейкова М. Процесът на децентрализация на
Република България / М. Нейкова. – Годишник на БСУ.
Том XXVI, 2011. – С. 183-187.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Лесюк Владислав Станіславович

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент» Полтавської державної
аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Калініченко О. В.

Україна як демократична держава, що обрала курс на
євроінтеграцію, одним із трьох першочергових напрямів
реформ визначила саме децентралізацію.

У конституційному вимірі децентралізація втілюється
в реалізації принципу народного суверенітету: народ
здійснює владу безпосередньо і через органи державної
влади та органи місцевого самоврядування (ст. 5
Конституції України); поділу державної влади на
законодавчу, виконавчу та судову (ст. 6); конституційного
правопорядку, відповідно до якого органи державної влади
та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи
зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (ст. 19); конституційного визначення та розподілу повноважень щодо парламенту, Президента, уряду, інших органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (IV, V, VI, XI розділи Конституції України); засад територіального, адміністративно-територіального устрою України (IX, X розділи).

Залежно від предмета досліджень існують численні уявлення про аксіологію децентралізації публічної, державної, виконавчої влади, державного управління, її визначення, ознаки типології, класифікації.

Так, в «Енциклопедії державного управління» децентралізація визначається як спосіб територіальної організації влади, за якого держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального чи регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є порівняно незалежними від неї, є складним, комплексним явищем у правовій, демократичній державі, яке полягає в передачі центральними органами державної влади певного обсягу владних повноважень суб'єктам управління нижчого рівня, що мають необхідні права, обов'язки та ресурси. Кінцевою метою такого перерозподілу владних повноважень є можливість прийняття ефективних управлінських рішень на державному, регіональному та місцевому рівнях [1, с. 167].

На офіційному урядовому сайті, присвяченому реформі децентралізації влади, децентралізація визначена як передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування, аби якомога більше повноважень мали ті органи, що ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати найбільш успішно [2].

Важливими актами у створенні правової основи для

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

децентралізації влади стали Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» та «Про місцеві державні адміністрації». Вагомим кроком на цьому шляху є прийняття Розпорядженням Кабінету Міністрів України «Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні».

Метою Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [3].

Таким чином, основними законодавчими актами, які регламентують процес децентралізації є Закони України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про засади державної регіональної політики», «Про співробітництво територіальних громад», а також постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» та «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад».

Список використаних джерел:

1. Енциклопедія державного управління у 8-ми томах. Том 8: Публічне врядування / [наук.-ред. колегія: В. С. Загорський, С. О. Телешун та ін.] – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – 630 с.
2. Об'єднання громад [Електронний ресурс] // Децентралізація влади. – Режим доступу :

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

<http://decentralization.gov.ua/region>.

3. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p>.

**РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ НОВОУТВОРЕНИХ
ГРОМАД ЗА ПЕРІОД 2015 – 2017 Р.Р.**

Малько Юлія Сергіївна

консультант програм «DOBRE» і «Відновлення врядування та примирення в охоплених конфліктом громадах України», аспірант кафедри економічної політики та менеджменту Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Метою Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка фактично дала старт реформі, є визначення напрямів, механізмів і строків формування ефективного місцевого самоврядування та територіальної організації влади для створення і підтримки повноцінного життєвого середовища для громадян, надання високоякісних та доступних публічних послуг, становлення інститутів прямого народовладдя, задоволення інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності на відповідній території, узгодження інтересів держави та територіальних громад [1]. Тобто головною ціллю тих змін, які відбуваються в

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

2015-2017 рр. в системі органів місцевого самоврядування, є створення комфортних умов проживання місцевого населення.

Задля ефективного реформування місцевого самоврядування було затверджено Методику формування спроможних територіальних громад, якою визначено послідовності формування громад – першочергово потенційними адміністративними центрами мали стати міста обласного значення та населені пункти, що мають статус районних центрів. Проте за 2015-2017 рр. найбільше об'єднаних територіальних громад (ОТГ) утворено з центрами в селах та селищах. Загалом із 665 утворених ОТГ, сільських – 377 (57 %), селищних – 199 (30 %), міських – 89 (13 %).

Навколо міст обласного значення утворено декілька громад (Нетішинська, Славутська, Бучанська, Бахмутська, Голопристанська), але Центральна виборча комісія не призначила вибори в цих громадах, посилаючись на необхідність внесення змін в межі районів. У той же час, з центром в м. Лиман, яке є містом обласного значення Донецької області, створена об'єднана громад в 2015 році, бо Лиманський район передано в адміністративне підпорядкування Лиманській міській раді і процедура об'єднання не передбачалася зміни меж району. Ще два міста обласного значення Біляївка та Балта Одеської області отримали статус міста обласного значення після утворення ними ОТГ.

Відповідно можна констатувати, що більш готовими до кардинальних змін та впровадження реформи місцевого самоврядування виявилися сільські та селищні ради, які окрім отримання розширених повноважень, отримали значні фінансові надходження до місцевих бюджетів.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Групою фінансового моніторингу Центрального офісу реформи, що діє при Мінрегіоні, проведено аналіз фінансової спроможності перших утворених 159 громад за результатами діяльності у 2016 році.

В якості критеріїв оцінювання було обрано 4 показники – власні доходи на 1-го мешканця (співвідношення обсягу власних доходів до кількості мешканців відповідної ОТГ); рівень дотаційності бюджетів (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів ОТГ без урахування субвенцій з державного бюджету); капітальні видатки на 1-го мешканця (співвідношення видатків бюджету розвитку (без субвенцій з державного бюджету) до кількості мешканців відповідної ОТГ); питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ (питома вага видатків на утримання апарату управління органів місцевого самоврядування в сумі доходів загального фонду з урахуванням базової дотації).

Таблиця 1

Власні доходи 159 ОТГ на 1 мешканця в 2016 році [4]

Групи	Середній показник по групі (грн на 1 особу)	Кількість ОТГ з показником вищим за середній	Кількість ОТГ з показником нижчим за середній
Група 1 понад 15 тис. осіб	2 335,3	9	11
Група 2 від 10 до 15 тис. осіб	2 669,7	6	19
Група 3 від 5 до 10 тис. осіб	2 172,3	21	35
Група 4 до 5 тис. осіб	2 138,2	22	36

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Аналіз проведено у розрізі 4-х груп ОТГ за чисельністю мешканців (понад 15 тис. осіб населення; 10-15 тис. осіб; 5-10 тис. осіб та менше 5 тис. осіб населення). Результати моніторингу свідчать, що чим більша кількість населення в громаді, тим вищим є фінансовий показник діяльності громади. Можна говорити про пряму залежність рівня фінансової спроможності від чисельності населення в громаді. Наприклад, в групі громад з населенням понад 15 тис. осіб показник власних податкових надходжень в середньому по групі становить 2335,3 грн/особу, в той час як в групі громад з населенням менше 5 тис. осіб – 2138,2 грн/особу.

Ще одним важливим показником є рівень залежності місцевого бюджету від державного бюджету (співвідношення обсягу базової чи реверсної дотації до загальної суми доходів ОТГ (без субвенцій) (табл. 2).

Для громад з більшою чисельністю населення середній показник громад, що мають базову дотацію складає 10,3 %, в той час як малочисельні громади в середньому на 17 % залежні від державного бюджету. Виняток становлять деякі невеликі за чисельністю сільські громади, на території яких працюють потужні підприємства, що є наповнювачами місцевого бюджету. Наприклад в Полтавській області це такі громади як Пришибська (2 тис. осіб), де знаходяться родовища корисних копалин Кременчуцької магнітної аномалії, які розробляються ПАТ «Полтавський ГЗК» та ТОВ «Єривський ГЗК», а також Білоцерківська ОТГ (3,8 тис. осіб), де функціонує Білоцерківський молочний завод, ТОВ «Хлібороб 2006» (вирощування зернових і технічних культур). Ці сільські громади є лідерами рейтингів, проте кадровий та економічний потенціали для розвитку громади є досить обмеженими.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Дані моніторингу можуть свідчити про те, що сільські ради є більш активними та готовими до змін з метою створення комфортних умов проживання місцевого населення. У той же час сільські громади, що знаходяться в безпосередній близькості до міст, особливо обласного значення, мають тісні економічні, міграційні, культурно-побутові, природоохоронні, історико-культурні, інфраструктурні, земельно-ресурсні, рекреаційні зв'язки [6].

Таблиця 2

Рівень дотаційності бюджетів (питома вага базової/реверсної дотації у власних доходах) [4]

Групи	Кількість та частка ОТГ в групі з		Середній показник ОТГ, які мають базову дотацію	Середній показник ОТГ, які мають реверсну дотацію
	базовою дотацією	реверсною дотацією		
Група 1 понад 15 тис. осіб	14	4	10,3 %	4,1 %
Група 2 від 10 до 15 тис. осіб	16	3	11,3 %	4,4 %
Група 3 від 5 до 10 тис. осіб	44	10	14,6 %	9,7 %
Група 4 до 5 тис. осіб	51	5	17,0 %	2 %

Тому в умовах реформування місцевого самоврядування та з метою створення умов для сільського

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

розвитку, в першу чергу самореалізації сільського населення, слід розглядати дві концепції:

об'єднання міських громад з прилеглими сільськими радами (приміською зоною);

об'єднання в крупну сільську громаду (понад 10 тис. осіб населення), яка розташована за зонами доступності - на відстані понад 20 км від міст та селищ, що є районними та обласними центрами.

Перша концепція передбачає збільшення впливу міста на сільську територію, оскільки відбувається поширення міського способу життя на сільських мешканців. Урбанізація сільської місцевості приводить до змін у самій її структурі: набуває розвитку та росту несільськогосподарська діяльність та зайнятість населення, зростає його маятникова міграція, набуває змін демографічна та соціально-професійна структура сільських громад, їхній устрій і ведення господарства. Тобто формуються зони впливу великих міст, в яких взаємозв'язки із сільською місцевістю мають прямий та зворотній характер [5, с. 11].

За умови добровільності об'єднання громад, відсутності критеріїв для утворення ОТГ, невиконання методичних рекомендацій щодо формування спроможних громад, значна частина керівників невеликих сільських громад суміжних з містами, особливо обласного значення, намагаються відмежуватися від них шляхом утворення об'єднаної громади. Таких прикладів по Україні досить багато: Бездрицька, Нижньосироватська громади Сумської області, що межують в м. Сумами, Роганська громада Харківської області – межує з м. Харковом, Щербанівська та Терешківська громади Полтавської області – межують з м. Полтавою та інші. Такі сільські громади отримують додаткові повноваження та фінансові надходження, проте

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

більшість місцевого населення працює, отримує найважливіші послуги, користується громадським транспортом в місті.

Друга концепція передбачає укрупнення сільських громад для нарощення потенціалу (кадрового, людського, економічного, фінансового тощо) та покращення рівня надання послуг місцевому населенню, що є головною функцією місцевого самоврядування (в сфері освіти, медицини, культури, соціального захисту, благоустрою та ін.).

Ця концепція має бути застосована у випадках, коли зона впливу міста достатньо велика і сільські громади мають достатньо власних ресурсів для ефективного налагодження роботи органу влади.

Як показує досвід реформування місцевого самоврядування в Україні, більшість об'єднаних сільських громад намагалися створити спроможну громаду, використовуючи власний потенціал для розвитку. Міста, особливо обласного значення, в цей процес практично не були включені. Тому коли процес добровільності буде зупинено, слід переглянути склад сільських громад з метою оцінки їх спроможності виконувати покладені на них повноваження та надавати якісні послуги місцевому населенню.

Отже, реформування місцевого самоврядування, що активно впроваджується в Україні, реалізується, в більшій мірі, за рахунок активності сільських та селищних мешканців. Керівники міст, особливо обласного значення, не вбачають переваг у змінах адміністративно-територіального устрою, зважаючи на те, що багато сільських мешканців і так працюють в містах, сплачуючи податки в міський бюджет. Крім того, міська влада не хоче брати на себе відповідальність за відбудову

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

інфраструктури сільських територій та прийняття непопулярних рішень по відношенню до сільських територій (оптимізація шкіл, будинків культури, закладів медицини тощо).

Хоча для сільського розвитку, на нашу думку, об'єднання територіальних громад, особливо з центрами в містах, дасть новий поштовх до місцевого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження КМУ № 333-р від 01.04.2014 року. // Офіційний вісник України [офіційне видання від 18.04.2014] – 2014. – № 30. – С. 18.

2. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад : Постанова КМУ від 8 квітня 2015 р. № 214 // Офіційний вісник України [офіційне видання від 05.05.2015] – 2015. – № 33. – С. 22.

3. Моніторинг фінансової спроможності 159 громад за 2016 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/pics/upload/34-558e68e124412a8c2f271490d2e01bd2.pdf>

4. 20 лідерів ОТГ та що є визначальним критерієм для сталого розвитку громад, – дослідження спроможності громад від Яніни Казюк [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/5981#sthash.9OXqY9wG.dpuf>

5. Белоконь Ю. Н. Региональное планирование (теория и практика) [Текст] / Ю. Н. Белоконь. – К. : Логос, 2003. – 259 с.

6. Волошина Ю. Я. Теоретичні основи поняття приміська зона та її основні взаємозв'язки з містом [Текст] / Ю. Я. Волошина // Ефективна економіка. – 2015. – № 10.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Мирна Ольга Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри
публічного управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії

Фещенко Роман Дмитрович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальність
«Публічне управління та адміністрування»
Полтавської державної аграрної академії

Загальноприйнятого визначення децентралізації не існує. У найпростішому розумінні, децентралізації означає передачу політичних, адміністративних/або фінансових повноважень підрозділам середнього та/або нижчих рівнів державної ієрархії. У повністю децентралізованій державі субнаціональні одиниці мають власні політичні інститути й адміністрації, наділені власними повноваженнями з прийняття рішень, надають послуги громадянам і мають власні джерела прибутку. У межах власних повноважень децентралізовані одиниці можуть діяти без втручання центру. Поки децентралізовані одиниці діють в межах власних повноважень, прямий контроль центру обмежується перевіркою правомірності дій та рішень місцевого рівня [1].

До переваг децентралізації науковці та практики відносять: створення умов для реалізації громадянами інтересів і забезпечення потреб гідного життя на рівні розвинених країн; наближення державних, муніципальних (комунальних), адміністративних послуг до громадянина та підвищення їх якості; створення ефективної системи

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

місцевого самоврядування, у якій органи місцевого самоврядування зможуть раціонально використовувати наявні ресурси, будуть спроможні виконувати покладені на них прописані в законах та інших нормативно-правових актах повноваження, а, головне, службовці органів місцевого самоврядування відповідатимуть за дії/або бездіяльність в межах своїх повноважень; налагодження вискоєфективної співпраці між державою, місцевим самоврядуванням і бізнес-структурами; «зміцнення» громад до рівня реальної організаційної, фінансової і правової автономії, що дозволить акумулювати ресурси (фінансові, майнові, інтелектуальні, інституційні) для якісного надання соціальних і адміністративних послуг органами місцевого самоврядування та розвитку місцевої інфраструктури.

Надання адміністративних та муніципальних послуг є одним з інструментів розвитку територіальних громад. Водночас процес організації адміністративних послуг може сприятливо впливати на організацію взаємодії органів місцевого самоврядування і місцевих органів виконавчої влади через здатність систем до відображення [2, с. 211]. Створення та впровадження автоматизованої системи Віртуальний офіс електронних послуг сприяло формуванню належних умов для громадян та суб'єктам підприємницької діяльності для отримання якісних адміністративних послуг, зекономило час та ресурс громадян.

Саме збільшення бюджетних доходів та можливість раціонально використовувати отримані кошти є головним стимулом до створення територіальних громад, в тому числі і навколо міст обласного значення. Позитивним прикладом слугує Теробовлянська громада Тернопільської області, коли ядром громади є місто, навколо якого

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

об'єднуються прилеглі села. У дану громаду долучилися 26 сіл. Чисельність громади налічує 32 тис. осіб, з них населення міста Теревовлі – 13,8 тис. осіб, що складає понад 43 % населення територіальної громади.

Наряду з перевагами будь-який соціально-економічний процес має і свої недоліки. Ризики впровадження децентралізації можна згрупувати так:

1. Децентралізація може посилити міжрегіональні диспропорції, оскільки більш багаті регіони зможуть задовольнити більше суспільних та комунальних потреб населення, а бідні регіони не зможуть у повному обсязі задовольнити потреби жителів своєї місцевості, що породжує нерівність між адміністративно-територіальними одиницями.

2. Існує збільшення ймовірності того, що виконання делегованих державних функцій може стати менш скоординованим як по горизонталі (між адміністративно-територіальними одиницями), так і по вертикалі (між рівнями управління).

3. Загроза виникнення протиріччя та конфлікту між центром та регіонами, пов'язана із намаганням центру зберегти владні повноваження. Низький рівень свідомості, культури та обізнаності членів громадянського суспільства щодо управління може спричинити неефективне витрачання коштів місцевих бюджетів та корупцію на нижчому рівні влади, та матиме вкрай негативні наслідки для розвитку не лише територіальної одиниці, але й держави загалом.

4. Неконтрольоване здійснення місцевими органами влади запозичень, особливо іноземних, що може погіршити макроекономічне становище всієї країни. Отримання іноземних позик може спричинити зловживання державним гарантуванням погашення боргів,

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

що створює ситуацію, коли місцева влада не зацікавлена в ефективному використанні позичкових коштів.

5. Здійснення видатків місцевою владою на соціальні програми, нехтуючи капітальними видатками з метою збільшення свого електорату. У результаті цього у довгостроковій перспективі це може спричинити економічний спад та стагнацію, але оскільки місцеві органи влади обираються на короткий період, то вони не зважають на такі наслідки.

6. Ускладнюється процес узгодження потреб адміністративно-територіальних одиниць із макроекономічними цілями розвитку держави.

7. Децентралізація ускладнює прийняття рішень макроекономічного характеру, особливо, якщо ці рішення спрямовані на підвищення податків та скорочення соціальних програм. Особливо це питання загострюється в період економічних криз, коли рішення потрібно приймати швидко і вони не отримують підтримки у населення, оскільки обмежують доступні їм суспільні блага [3, с. 79-80].

Отже, до недоліків децентралізації слід віднести: посилення конкуренції між регіонами; послаблення впливу держави на макроекономічні процеси тощо. Запорукою подальших успіхів децентралізації в Україні має стати широка інформаційна кампанія, спрямована на роз'яснення суті реформи і пропагування її позитивних досягнень.

Список використаних джерел:

1. Децентралізація публічної влади : досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-Український проект «Підтримка децентралізації в Україні» – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія».

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

– 2012. – 128 с.

2. Калинець Н. Вдосконалення механізму надання адміністративних послуг у контексті взаємодії органів публічної влади з громадою / Н. Калинець // Ефективність державного управління. – Вип. 43. – 2015. – С. 211-219.

3. Заклекта-Берестовенко О. Проблема децентралізації бюджетних повноважень в теорії і практиці / Олена Заклекта-Берестовенко, Анна Іванова // Вісник ТНЕУ. – № 4. – 2015. – С. 74-83.

**ПРОГРАМИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ
ПОЛТАВСЬКОГО РЕГІОНУ**

Помаз Олександр Михайлович

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту

Полтавської державної аграрної академії

Мауер Діана Романівна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр» спеціальності

«Фінанси, банківська справа та страхування»

Полтавської державної аграрної академії

Стан ринку праці в Україні упродовж останніх років значно погіршився через економічну кризу. Найбільш гостро ситуація проявилася на молодіжному сегменті ринку праці, адже поглибилися проблеми, пов'язані з підготовкою та працевлаштуванням молоді, яка є головною продуктивною силою суспільства.

Актуальною проблемою сьогодення є питання зайнятості населення, тому державна активна політика зайнятості передбачає розроблення програм сприяння

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

зайнятості. Розрізняють довгострокові й короткострокові програми. Вони розробляються як на державному, так і на регіональному рівнях. Головною метою програм зайнятості є боротьба з безробіттям, розширення можливостей реалізації права громадян на гідну працю та підвищення їх доходів [1].

Саме з метою подолання негативних тенденцій у сфері зайнятості населення та на ринку праці в Україні, створення належних умов для гідної праці як основи зростання добробуту людей, розвитку трудового потенціалу, підвищення ефективності системи соціального захисту населення від безробіття Верховна Рада України 2013 року прийняла Закон «Про зайнятість населення» [2].

Станом на 2017 рік, рівень безробіття населення серед осіб працездатного віку в Полтавському регіоні становить 12,2 % [3]. Для підвищення зайнятості населення Полтавського регіону на 2017 рік створена «Програма зайнятості населення Полтавської області на 2013-2017 роки».

Головними напрямками програми є:

1. Створення нових робочих місць.
2. Залучення до громадських робіт та робіт тимчасового характеру.
3. Посилення мотивації до легальної зайнятості.
4. Підвищення професійного рівня та конкурентоспроможності економічно активного населення.
5. Забезпечення соціального захисту та соціальних гарантій незайнятому населенню.
6. Підвищення мобільності робочої сили на ринку праці та регулювання трудової міграції.
7. Підтримка заінтересованості роботодавців у працевлаштуванні на робоче місце за спеціальністю насамперед молоді [1].

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Контроль за виконанням Програми зайнятості здійснюється Департаментом праці та соціального захисту громадян облдержадміністрації. Головними джерелами фінансування виступають фінанси самих підприємств, кошти інвесторів та фонди фінансових ресурсів.

Від програми зайнятості населення очікують:

1. Зменшення рівня безробіття та розвиток трудового потенціалу у Полтавському регіоні.

2. Заохочення роботодавців до збереження існуючих та створення нових робочих місць.

3. Зменшення міграції, у тому числі трудової, у зв'язку з можливістю отримати на території місця працевлаштування пільгового кредиту на придбання житла, послуги первинної медицини, дошкільної та середньої освіти.

4. Підняття рівня матеріальної забезпеченості, соціальної захищеності населення Полтавського регіону.

5. Збільшення громадян, які започаткували власний бізнес, створюючи нові робочі місця [4].

Програми зайнятості відіграють важливу роль для розвитку трудового потенціалу та економіки країни в цілому, зменшуючи рівень безробіття та створюючи умови для підвищення зайнятості населення.

Список використаних джерел:

1. Обласна рада. Про затвердження Програми зайнятості населення Полтавської області на 2013-2017 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.pl.ua/ses/6/16/7.pdf>

2. Конституція України № 24, ст. 243. Верховна Рада України ЗУ «Про зайнятість населення» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

3. Держстат України 1998-2017. Рівень безробіття населення (за методологією МОП) за регіонами у 2017 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/rp/rp_reg/reg_u/rbn_2017_u.htm

4. Ланнівська сільська рада Полтавської області. Сільська програма зайнятості населення на 2016-2020 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lannarada.com.ua/index.php/silska-rada/silski-prohramy/92-silska-prohrama-zainiatosti-naselennia-na-2016-2020-roky>

**ДО ПИТАННЯ ПРО КЕРУВАННЯ
ДОКУМЕНТАЦІЄЮ В ОРГАНАХ ВИКОНАВЧОЇ
ВЛАДИ**

Сабурова Гаяне Борисівна

заступник начальника загального відділу апарату
Полтавської обласної державної адміністрації
аспірант кафедри публічного управління та
адміністрування Полтавської державної аграрної академії
Науковий керівник: д.держ.упр., доцент Писаренко В. П.

Документована інформація складає основу управління, його ефективність в значній мірі базується на створенні та споживанні інформації. В умовах сучасного суспільства інформація стала повноцінним ресурсом виробництва, важливим елементом соціально-політичного життя суспільства. Якість інформації визначає якість управління, оскільки інформація пронизує всі органи управління, забезпечуючи їх енергетичним потенціалом та приводячи в

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

цілеспрямований рух [3, с. 2].

Як відомо, інформація концентрується в документах, які забезпечують їй організаційну форму та переміщують в часі і просторі. Саме документи і документована інформація лежать в основі управлінських рішень, бо являються їх матеріальною імплементацією, забезпечують юридичною силою і тим самим сприяють їх неодмінному виконанню. Наразі ця проблема актуалізується завдяки бурхливому розвитку нових інформаційних технологій, прискореній інформатизації суспільства.

Перед вченими з документознавства постали питання про документознавство в якості наукової дисципліни, про вплив новітніх інформаційних технологій на практичну сферу роботи з документами, які стратегічні цілі слід поставити в управління документацією та які тактичні схеми слід реалізувати для вирішення актуальних практичних завдань в цій області.

Внаслідок проникнення нових технологій в управління відбувається зміна структури документообігу. Зміна економічних основ життя суспільства веде до трансформації цінності окремих видів документів та їх ролі в процесі управління. На наш погляд, раціональна організація керування документацією може прислужитись в якості важливого елемента зміцнення державного апарату та бути суттєвою ланкою в справі прийняття адекватних управлінських рішень.

Від належного документаційного забезпечення управлінської діяльності державних органів різного рівня в значній мірі залежить удосконалення самих процесів державного управління. Без упорядкованої документації ефективний менеджмент є неможливим, особливо з огляду на те, що політичні, економічні та торговельні стосунки України із зовнішнім світом значно зросли.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Рішення проблеми керування документацією в сучасних умовах дозволить цілеспрямовано формувати інформаційні ресурси організацій, забезпечити їх ефективне функціонування, а також розширити доступ користувачів до інформаційних ресурсів з найменшими витратами часу, праці та засобів

Незважаючи на значну кількість досліджень, вчені констатують досить недостатню розробку саме проблеми керування документацією. Документована інформація в процесі управління виконує найважливішу роль, забезпечуючи наповнення інформаційних ресурсів організацій. В зв'язку з ускладненням структури та змісту інформаційних ресурсів, зростанням їх обсягів виникла нагальна потреба раціонального керування ними, яка по своїй значущості співставна із завданням модернізації виробництва промислової продукції.

Слід відзначити, що керування документацією, як універсальний термін, має міжнародне визнання та розповсюдження. Він визначає сферу адміністративного управління зі створення, використання та схоронності документів організації на принципах економічності та ефективності, з використанням нових інформаційних технологій, що забезпечують якісний менеджмент по відношенню до документації як до повноцінного ресурсу управління.

Потрібно також зазначити, що наразі вітчизняні науковці з документознавства більш схильні вживати україномовну модифіковану версію звичного «records management» як керування документаційними процесами замість «керування документацією». Розробники ДСТУ 4423-1:2005 пояснюють це відмовою від буквального перекладу терміну «records management» неадекватністю віддзеркалення змісту іншомовного терміну, а також

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

некоректністю значень лексем. Тому замість «керування документацією» останнім часом пропонується модифікована версія «керування документаційними процесами» [7, с.118]. На нашу думку, вживання словосполучення «керування документацією» здається більш вдалим, бо його зміст наголошує на результативному всеохоплюючому та узагальнюючому характері щодо роботи з усім масивом етапів, пов'язаних з документаційними процесами.

Керування документацією розглядається нами в конкретних умовах функціонування в установах виконавчої влади. На наш погляд, державна політика в області керування документацією має бути спрямованою на скорочення обсягів документообігу, подальше впорядкування уніфікованої системи документації, становлення чітких вимог до управлінських документів, належних та однозначних правил документування. Закон про документацію має бути підкріпленим комплексом осучаснених підзаконних нормативних актів інструктивно-методичного характеру.

Управлінські документи, зберігаючи усі родові риси документа взагалі, володіють низкою видових відмінностей: стабільністю формальних ознак, усталеністю форм документів, жорсткою фіксацією порядку розташування реквізитів. Управлінська документація має цільове призначення та функцію, що визначає її зміст та форму. Документи мають велике значення в управлінському процесі як такі, що відображають діяльність організації, на їх основі приймаються управлінські рішення, вони виступають головним аргументом у спірних ситуаціях, закріплюючи права особи і виступаючи засобом доказу. Управлінські документи становлять ядро документації усіх установ.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Провідна роль в управлінській діяльності належить саме організаційно-розпорядчій документації. Ця система документів призначена для оформлення процесів організації управління, правового закріплення розпорядчо-виконавчих дій як в організаціях, так і їх структурних підрозділах на основі єдиноначальності або колегіальності.

Розпорядження – це правовий акт управління, виданий посадовою особою чи державним органом влади у межах наданої компетенції з метою вирішення оперативних питань. Має обов'язкову силу для громадян, організацій, підприємств чи установ, або співробітників, яким воно адресовано.

Розпорядження можуть видавати Президент України, Кабінет Міністрів України, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Встановлені у розпорядженні завдання повинні бути конкретними і реальними, спрямованими на досягнення у найкоротші терміни мети, визначеної розпорядженням із зазначенням виконавців та особи, на яку покладено функції зі збору, узагальнення та інформування і визначенням термінів виконання завдань, контроль за виконанням документа.. Після підписання розпорядження на ньому проставляється дата та номер.

Розпорядження – це один із основних документів, які видаються головами місцевих державних адміністрацій. Голова ОДА на виконання Конституції України, законів України видає одноосібно в межах власних повноважень розпорядження і несе за них відповідальність згідно з чинним законодавством.

Видання розпорядчих документів є обов'язковим у таких випадках:

- з організаційних питань – створення, реорганізація, ліквідація організації або структурних підрозділів,

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

затвердження структури організації, визначення прав та обов'язків посадових осіб, підбиття підсумків діяльності організації;

- в галузі планування – визначення порядку і термінів складання планів, затвердження місячних та річних планів, зміна орієнтовних показників розвитку підприємства;

- в галузі виробництва – проведення заходів і впровадження інновацій або надання нових чи спеціалізованих видів послуг;

- в галузі розвитку підприємства та капітального будівництва – затвердження техніко-економічного обґрунтування нового будівництва, введення в експлуатацію готових об'єктів;

- в галузі фінансів – затвердження фінансових звітів, отримання банківських кредитів;

- в галузі управління трудовими ресурсами – затвердження штатного розкладу, посадових окладів і ставок, затвердження розмірів заохочень, покарань, оформлення відряджень тощо. Розпорядження місцевої державної адміністрації набирають чинності з дати їх видання, якщо інше не зазначено у розпорядженні.

У цих тезах ми окреслимо лише декілька питань, що на нашу думку, потребують подальшого впорядкування та удосконалення щодо управління ОРД в органах державної виконавчої влади. Це стосується зокрема певних особливостей оформлення текстів наступних документів в разі, якщо вони були пов'язані за змістом із первісним розпорядженням та викликані появою окремих змін; необхідністю удосконалення оформлення належним чином кадрових змін за наявності певних умов щодо їх кількісного складу; виконання застережень в оформленні документації при введенні до складу консультативно-дорадчих та інших допоміжних органів державних

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

службовців або інших осіб; чіткого переліку умов, за яких повинні створюватись додатки, тощо.

Усунення недоліків, суперечностей та протиріч в оформленні ОРД, які ми зазначили, може сприяти в кінцевому результаті прийняттю належних управлінських рішень.

Як показують проведені дослідження та існуюча практика, сфера документації в сучасних умовах потребує усунення багатьох недоліків, що визначаються у не завжди високій якості роботи з документами, недосконалої діючої системи управління документацією, відставанні документознавчих розробок нормативно-методичного характеру від темпів розвитку інформаційних технологій, відсутності єдиних вимог до документообігу як по «вертикалі», так і по «горизонталі» державного управління.

Список використаних джерел:

1. Кулешов С. Г. Управлінське документознавство : Навч. пос. / С. Г. Кулешов. – К., 2003. – 57 с.

2. Фельзер А. Б. Делопроизводство : Справ. пос. / А. Б. Фельзер, М. А. Міссерман. – К. : Вища школа, 1987. – 320 с.

3. Ларін М.В. Управление документацией в организациях. – М., 2002. – 287 с.

4. Гончарова Н. І. Документаційне забезпечення менеджменту: Навч. пос. / Н. І. Гончарова – К., 2006. – 260 с.

5. Методичні рекомендації щодо застосування ДСТУ 4163-2003 // Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. – К. : УНД-ШАСД, 2004.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

6. Писаренко В. П. Системи документообігу та контролю в обласній державній адміністрації / В. П. Писаренко. // Вісник державної служби України. – 2009. – № 2 – С. 51-55.

7. Бездрабко В. В. ДСТУ 4423:2005 «Інформація та документація. Керування документаційними процесами»: impressia et reflexia / В. В. Бездрабко // Спеціальні історичні дисципліни – 2010. – № 16. – С. 111-125.

КОНФЛІКТНІ ВЗАЄМОДІЇ ПРИ СТВОРЕННІ ГРОМАД

Санжаровець Сергій Олександрович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д. держ. упр., доцент Писаренко В. П.

Новий для країни процес об'єднання територіальних громад зачіпає інтереси багатьох сторін – представників виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, мешканців. Об'єднані громади повинні відповідати певним критеріям: кадровому потенціалу, фінансовій спроможності, наявності розвиненої інфраструктури. Тому відбувається він непросто. Мають місце ряд таких проблем:

– перспективні плани не реалізовані повною мірою через недоотримання територіальних меж, що були визначені при підготовці проектів об'єднання;

– об'єднані територіальні громади зіштовхнулися з проблемою відсутності юрисдикції за межами населених

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

пунктів;

– довільність створення територіальних громад у рамках процесу децентралізації обумовлена недостатністю фінансової підтримки з боку держави, дефіцитом кваліфікованих кадрів;

– законодавча неврегульованість питань розподілу коштів всередині об'єднаної громади й передача повноважень без відповідного фінансового забезпечення [3].

До переліку зазначених проблем варто віднести конфліктні ситуації. Історія відносин держави і громади в Європі завжди призводила до конфлікту, у якому держава намагалася послабити громаду, побоюючись її політичних амбіцій, а громади прагнули закріпити власні автономії. Л. Крісберг визначає конфлікти «як складне явище, що включає безліч спірних питань і сторін, і кожна сторона водночас залучена також у безліч конфліктів» [2, с. 27-28]. Враховуючи той факт, що громада все ж таки не може стати державою в державі, найбільш розумним рішенням в цій ситуації є розмежування або виокремлення власних справ громади, щоб вони не співпадали з державними.

Управління конфліктами відзначається гармонійною сукупністю методів та підходів, а також особливостями їх реалізації. Розв'язання конфліктів можливе за допомогою соціокультурного, ціннісно-орієнтаційного, правового, організаційного чи інноваційного механізмів.

Соціокультурний механізм, проектуючись на системні характеристики об'єкта, має сприяти налагоджуванню гідної взаємодії учасників організаційних відносин та «навколишнього середовища». За допомогою даного механізму не допускається автоматичного перенесення

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

проблем «вулиці» на внутрішньоорганізаційне середовище.

Ціннісно-орієнтаційний механізм позначається складною сукупністю стійких переконань та позитивних орієнтацій соціуму, окремих угруповань чи конкретних індивідів. Основними засобами формування та розповсюдження культури в організації є звичаї, символи, а також історія організації [1, с. 47].

На основі інноваційного механізму видається можливим впроваджувати в діяльність організації результати науково-дослідницької роботи, а також активізувати пошуки ефективної організаційної моделі.

Кінцевою метою розв'язання конфлікту є не відверта перемога однієї з сторін, а знаходження певного компромісного рішення, яке має принаймні частково задовольняти інтереси всіх учасників конфліктної взаємодії.

Список використаних джерел:

1. Древаль Ю. Д. Конфліктний потенціал організаційної культури / Ю. Д. Древаль. // Актуальні проблеми державного управління, педагогіки та психології : зб. наук. праць. – Херсон, 2012. – Вип. 2 (7). – С. 44-48.

2. Крисберг Л. Мирозидание, мирозохранение и разрешение конфликтов / Л. Крисберг // Социс. – 2001. – № 11. – С. 27-28.

3. Нормативно-правове забезпечення об'єднання територіальних громад в Україні: проблеми та шляхи удосконалення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuviap.gov.ua/index.php?option.

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО
ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ**

Степанюк Лілія Ігорівна

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

Львівського національного університету імені І.Франка

Науковий керівник: к.е.н., доцент Ясіновська І.Ф.

Одним із ключових завдань, яке сьогодні стоїть перед державною владою – це реформування бюджетної системи України, адже фінансова децентралізація є однією з базових умов незалежності та життєздатності органів місцевої влади. Досвід розвитку зарубіжних країн свідчить про те, що оптимізація територіальної організації влади, зміцнення місцевого самоврядування, формування самодостатніх територіальних громад неможливе без проведення децентралізації влади, яка є основою забезпечення високого рівня життя населення, надання якісних послуг на локальному рівні.

Розглянемо досвід проведення децентралізації в таких країнах, як: Словаччина, Італія, Польща та можливості його практичного застосування в Україні.

Після оголошення про незалежність Словацької республіки, уряд перерозподілив фінанси, повноваження та відповідальність між різними рівнями влади. Внаслідок проведення реформ місцеве самоврядування отримало реальну владу і достатні фінансові ресурси для своєї діяльності. Це сприяло підвищенню ефективності бюджетної системи на різних рівнях.

Словаччиною була обрана «роздільна модель» публічного адміністрування, яка організована на трьох

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

рівнях: муніципалітет – край – держава. Ключовим принципом даної моделі є високий рівень автономії різних її ланок, їх фінансова самодостатність та максимальна децентралізація повноважень та відповідальності. Уряд країни максимально відділений від справ місцевого самоврядування. Перелік функцій центрального уряду є обмеженим і значно вужчим, чим в Україні. Це дозволяє уряду концентруватися на реалізації пріоритетних напрямів [1].

Одним із важливих позитивних аспектів словацької моделі публічного адміністрування є зменшення масштабів корупції та обсягів нецільового використання коштів.

Результатом проведення реформування публічної влади в Італії стало формування трирівневої системи організації влади в країні: регіон – провінція – комуна. До компетенцій провінцій належать підтримка та розвиток громадського транспорту, опіка інфраструктурою середньої освіти, економічний розвиток, промоція культури, туризму та спорту, тощо [3].

Як свідчить практика, реформа бюджетної системи в Італії мала позитивні наслідки та сприяла підвищенню ефективності використання бюджетних фондів, покращанню якості надання публічних послуг, зростанню економічної активності регіонів країни.

Потреба в децентралізації у Польщі виникла у зв'язку з масштабними процесами лібералізації та реалізації ринкових реформ. Їх основною метою було збільшення самостійності кожного регіону та забезпечення функціонування ефективних і прозорих політичних інститутів.

Реформа децентралізації впровадила у Польщі триступневу систему територіальних одиниць, а саме: гміна – повіт – воєводство. Як наслідок, у країні змінився розподіл повноважень між центральними і місцевими органами влади. У процесі реформи була скорочена

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

кількість державних службовців, реформовано механізм перерозподілу податкових надходжень між державним та місцевими бюджетами [2].

Позитивним наслідком проведення децентралізації в Польщі є те, що громади самостійно вирішують питання свого розвитку та використання фінансових ресурсів. Після реформи зросли державні інвестиції в країну.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що у різних країнах реформи бюджетної системи протікали по-різному, тому застосувати досвід конкретної країни просто не можливо: він є унікальним та відображає специфіку розвитку окремої країни. Використовуючи досвід інших країн, слід враховувати особливості економічного та політичного розвитку країни. Україні, на нашу думку, варто використати досвід Словаччини у сфері обмеження функцій центрального уряду, Італії – ефективного використання бюджетних фондів на регіональному рівні, а Польщі – розширення прав громади самостійно вирішувати питання свого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Національний антикорупційний портал. Децентралізація: досвід ефективної реформи Словаччини для України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://antikor.com.ua/articles/30924-detsentralizatsija_dosvid_efektivnoji_reformi_slovachchini_dlja_ukrajini
2. Міністерство регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України (Децентралізація дає можливості) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/>
3. Український інститут міжнародної політики. Децентралізація влади на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uiip.org.ua>

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Федоровський Леонід Ігорович

прокурор відділу прокуратури Донецької області
аспірант кафедри публічного управління та
адміністрування Донецького державного університету
управління

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Марова С. Ф.

У сучасному інформаційному суспільстві проблемам професіоналізації у певній галузі приділяється все більше уваги. Особливо це питання набуває актуальності на рівні державного, регіонального та місцевого управління. Адже, від якості та професіоналізму управлінського потенціалу безпосередньо залежить і якість надання послуг громадянам. Професіоналізація - це і процес засвоєння та успішного втілення у свою професійну діяльність професійних норм, цінностей, знань, умінь та навичок і безпосередньо пов'язаний з набуттям професійної освіти, а також і безперервний процес самовдосконалення у професійній діяльності.

З реформуванням системи управління в нашій країні відбувається і процес реформування сфери публічних закупівель. Цей процес довготривалий, на даний час знаходиться у стані розробки та впровадження у життя окремих положень. Потребує також узгоджень з іншими чинними нормативно-правовими актами. Разом з тим, вже зараз наявна потреба у кваліфікованих кадрах, що будуть здійснювати публічні закупівлі. Наявність кваліфікованих кадрів надасть можливість підвищити якість та керованість процесом організації процедур публічних закупівель, забезпечить економію бюджетних коштів, а також, як

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

передбачено Стратегією [1], посилить підзвітність замовників та дозволить інтегрувати функцію публічних закупівель у цілісну систему управління державними фінансами [2]. Важливо зазначити, що професіоналізація сфери публічних закупівель стає необхідною умовою якісного впровадження міжнародних стандартів та оптимізацію в єдиній системі централізованих та децентралізованих публічних закупівель.

На сьогоднішній день професіоналізація у сфері публічних закупівель як можливість набуття професіональних знань у цій галузі, а також можливість вдосконалення представлена семінарами, онлайн-курсами, консультаціями та магістерськими програмами навчання.

Так, замовники й учасники публічних закупівель можуть взяти участь у семінарах, які проводить державне підприємство «Прозорро» [3]. На семінарах розглядаються вимоги у сфері публічних закупівель, набуваються практичні навички роботи з електронними закупівлями

Як приклад онлайн-курсів можна навести курс на платформі Prometheus. Онлайн-курс на «Прометеус» розроблено Мінекономрозвитку спільно з Проектом ЄС «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС». При цьому курс розділений на такі рівні: 1) базовий (вивчення основ публічних закупівель) 2) поглиблений (спрямований на професійний рівень закупівельників) Слухачі курсу мають можливість отримати сертифікати [4].

На офіційному сайті Мінекономрозвитку ведеться «Інформаційний ресурс», який направлений на поширення інформації щодо застосування законодавства, що регулює сферу публічних закупівель. При цьому «Інформаційний ресурс» на допомогу як замовникам, так і учасникам містить, зокрема, таку рубрику, як «Консультації з питань

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

закупівель». Водночас у зазначеній рубриці розміщено також листи інформативного характеру Уповноваженого органу з актуальних питань у сфері публічних закупівель [5].

Але найбільш інформативним для набуття знань та навичок є наявні магістерські програми з управління публічними закупівлями. Так, наприклад, з метою забезпечення ефективного та прозорого здійснення публічних закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель достатнього для кваліфікованого здійснення процедур закупівель відповідно до вимог законодавства, КПІ імені Ігоря Сікорського здійснює підготовку фахівців у межах освітньо-професійної програми підготовки магістрів за спеціалізацією «Управління публічними закупівлями» для сфери публічних закупівель України [6].

Отже, професіоналізація сфери публічних закупівель представлена різними формами із застосуванням сучасних методик та є достатнім та всебічним супроводом реформи публічних закупівель.

Список використаних джерел:

1. Стратегія реформування системи публічних закупівель від 24 лютого 2016 р. № 175-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/175-2016-%D1%80>
2. Дуброва Я. Prozorro: рухаємося вперед у публічних закупівлях / Ярослава Дуброва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buhgalter.com.ua/articles/zakupivli-za-derzhkoshti/prozorro-ruhayemosya-vpered-u-publichnih-zakupivlyah/>
3. Віїзні семінари. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ezakupivli.com.ua/seminari/>

**Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми
об'єднання територіальних громад з центрами в містах
обласного значення**

4. Публічні закупівлі. Режим доступу :
[https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-
v1:Prometheus+PP101+2017_T1/about](https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+PP101+2017_T1/about)

5. Інформаційний ресурс Уповноваженого органу у сфері публічних закупівель. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=8245ccea-6349-45c2-a2cf-35791699407f&title=InformatsiiniResurs>

6. Спеціалізація «Управління публічними закупівлями». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fsp.kpi.ua/vstup/specialnosti/administration/upravlinnya-publichnimi-zakupivlyami/>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Черчатий Олександр Іванович

директор Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області
кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії

Процес децентралізації влади в Україні відбувається в складних умовах економічної та політичної ситуації, але є об'єктивною необхідністю, викликаною потребами становлення громадянського суспільства та завданнями забезпечення сталого розвитку.

Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні визначає проблеми, які потребують розв'язання. Основними з них є

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

погіршення якості та доступності публічних послуг; слабкість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади; зниження рівня професіоналізму посадових осіб місцевого самоврядування; корпоратизація органів місцевого самоврядування, закритість і непрозорість їх діяльності, високий рівень корупції. Все це приводить до зниження ефективності використання ресурсів, погіршення інвестиційної привабливості територій, зростання соціальної напруги [1].

Доцільно згадати зауваження І. Франка: «...коли громада зле впорядкована, бідна, темна і сама в собі розлазиться, то очевидно, що й увесь побудований на ній порядок повітовий, крайовий і державний не може бути тривалий» [2, с. 175].

Окремої і поглибленої уваги потребують правові аспекти розвитку територіальних громад, насамперед, створення правових умов та внутрішніх можливостей для реалізації задекларованих прав громад, які явно недооцінюються. Так, українським вченими досліджувалося поняття спроможної територіальної громади та його складових, але переважно з економічної та соціальної точок зору (наповнення бюджету, інфраструктурні та кадрові ресурси) [3]. Лише останнім часом з'являються дослідження, присвячені шляхам посилення правової спроможності територіальних громад [Див., напр.: 4].

Досвід Полтавщини підтверджує висновки українських та зарубіжних вчених щодо необхідності комплексності реформ та об'єднання зусиль державних

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

органів, органів самоврядування, громадськості. Це яскраво проявляється і при вирішенні проблеми створення об'єднаних територіальних громад та забезпечення умов для їх розвитку. Підтверджується й думка про важливу, а можливо, й ключову роль системи безоплатної правової допомоги (далі – БПД) у розвитку правової спроможності територіальних громад, що уже відмічалось нами у публікаціях та виступах на наукових конференціях [5].

Переорієнтація системи БПД у 2017 році з надання правової допомоги окремим фізичним особам на посилення правової спроможності територіальних громад передбачає поглиблення співпраці з органами влади, включаючи об'єднані територіальні громади; сприяння прийняттю цільових програм, активізація проведення правопросвітницьких заходів; розвиток мережі партнерів та незалежних провайдерів надання БПД; розширення доступу територіальних громад до БПД (параюристи, дистанційні пункти, виїзні прийоми, скайп-допомога тощо); розширення точок доступу до правової допомоги (сільради, бібліотеки, школи, лікарні, дитбудинки, органи самоорганізації населення, громадські організації тощо); залучення зовнішніх ресурсів та виконавців заходів (програм, проектів)

Згідно пунктів щорічних планів дій Кабінету Міністрів України система безоплатної правової допомоги має реалізувати такі завдання, як посилення правової спроможності територіальних громад; підвищення рівня доступності і якості безоплатної вторинної правової допомоги; подолання правового нігілізму; підвищення рівня правової свідомості та правової культури суспільства; збільшення реальних можливостей реалізації громадянами своїх прав; запобігання корупції тощо.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Задекларовані керівниками міністерства юстиції України та Координаційного центру з надання правової допомоги завдання забезпечення розвитку правової спроможності територіальних громад успішно реалізуються, що відмічено як зарубіжними спостерігачами, так і громадянами України. Донори вважають систему БПД одним із найуспішніших державних проєктів у сфері правосуддя і захисту прав людини. Вони визнають важливість її ролі з погляду реалізації й інших реформ у цій сфері.

У Полтавській області система безоплатної вторинної правової допомоги складається з Регіонального, чотирьох місцевих центрів та 23 бюро правової допомоги, які тісно співпрацюють з органами державної виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та громадськими інституціями, чому сприяло підписання меморандумів та посилення робочих контактів з внесенням конкретних пропозицій щодо удосконалення надання правової допомоги та посилення правової спроможності територіальних громад

Правопросвітницькі заходи є однією з найважливіших частин роботи місцевих центрів та бюро правової допомоги. Першочерговими кроками у цій сфері є моніторинг проблемних питань, визначення пріоритетних завдань правопросвітницької роботи для конкретних громад, залучення ресурсів партнерів тощо. Основними формами комунікативних заходів є лекції, семінари, круглі столи, робочі зустрічі, тренінги тощо.

Створено та актуалізуються паспорти територіальних громад (із залученням керівників Бюро), що дозволило оновити інформацію про місцеве самоврядування

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Полтавщини та існуючі у територіальних громадах проблеми. В рамках Програми правової освіти населення освоюються кошти на проведення кущових семінарів для посадових осіб ОМС та держслужбовців, підготовки та поширення методичних та інформаційних матеріалів, проведення комунікативних заходів. Аналогічні програми з пунктами щодо підтримки розвитку системи правової допомоги прийнято в містах обласного значення та районах області.

Це дозволило залучити додаткові кошти та інші ресурси і зробити співпрацю плановою. Значно посилено методичну роботу: підготовлено та розповсюджено методичні матеріали для посадових осіб ОМС, учасників АТО, переселенців та інших категорій громадян. Підготовлено та виставлено на веб-сайті РЦ відповіді на типові питання, з якими звертаються громадяни до місцевих центрів.

Плідною і перспективною є співпраця з вищими навчальними закладами (проведення спільних заходів, організація стажування студентів при РЦ тощо). Ключове місце відводиться вивченню зарубіжного досвіду правової допомоги та проведенню Всеукраїнської науково-практичної конференції «Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти».

Досвід Полтавської області переконливо свідчить про значну роль, яку можуть і повинні відігравати для розвитку правової спроможності територіальних громад інституції системи надання безоплатної правової допомоги. Робота з партнерами (громадськими інституціями, органами місцевого самоврядування,

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

органами державної виконавчої влади, науковими та навчальними закладами) розглядається при цьому як невідмінна складова і додатковий ресурс для досягнення поставлених завдань.

Аналіз наявного досвіду свідчить, що основними на даний час залишаються питання, вирішення яких надасть можливість поглиблювати роботу системи правової допомоги з реалізації статутних завдань, в тому числі за участі органів влади та громадських організацій, а саме:

- координація та методичне забезпечення роботи юристів органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту прав громадян;

- проведення кущових та інших семінарів з питань посилення правової спроможності територіальних громад та забезпечення захисту прав громадян;

- завершення розробки та прийняття районних і міських програм правової освіти населення чи спеціальних програм надання правової допомоги з виділенням цільових коштів;

- організація та проведення на рівні територіальних громад комунікативних заходів, спрямованих на інформування громадськості про систему правової допомоги та механізми захисту їх прав;

- підготовка та поширення методичних матеріалів;

- підготовка інформації в електронній формі та забезпечення доступу громадян до неї;

- забезпечення висвітлення інформації про права громадян та механізми їх захисту у найбільш тиражованих електронних та паперових регіональних засобах масової інформації, відкриття постійних рубрик та розміщення відповідної інформації на офіційних сайтах районних

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

державних адміністрацій, громадських організацій для широкого інформування населення

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. №333-р [Електронний ресурс.] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

2. Франко І. Я. Що таке громада і чим вона повинна бути? / І. Я. Франко // Збірник творів: у 50 т. – К. : Наук. думка, 1985. – Т. 44. – Кн. 1. – 518 с.

3. Практичний посібник з формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс.] – Режим доступу : http://zhydachivrda.org.ua/file/image/051/posibnik_gromadi_1.pdf

4. Лахижа М. І. Розвиток правової спроможності територіальних громад в Україні / М. І. Лахижа // Публічне адміністрування: теорія та практика – 2017. – № 1 (17) [Електронний ресурс.] – Режим доступу : [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-01\(17\)/17.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2017-01(17)/17.pdf)

5. Черчатий О. І. Актуальні проблеми розвитку інтегрованої системи безоплатної правової допомоги : досвід Полтавської області / О. І. Черчатий // Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу: теоретичні та практичні аспекти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Полтава, 8 грудня 2016 року) : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2016. – Ч. 1. – С. 288-291.

**ФІНАНСОВИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ
РЕФОРМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА
ТЕРИТОРІЇ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Шелест Євгенія Олександрівна
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки, менеджменту та
адміністрування Хмельницького національного
університету

Попри те, що за показниками рейтингу Мінрегіону станом на 10.10.2017 Хмельницька область знаходиться у лідерах відповідно до якості проведення реформи децентралізації, спроможності громад та показників, які визначають можливість майбутнього об'єднаних територіальних громад, область має й окремі проблеми, пов'язані з фінансовим аспектом реалізації реформи місцевого самоврядування.

Завдяки децентралізації протягом останніх двох років ОТГ Хмельницької області отримали значний фінансовий ресурс на розвиток територій. Структура надходжень до загального фонду 26 ОТГ Хмельницької області містить: податок на доходи фізичних осіб – 330,4 млн грн (56,7 %); єдиний податок – 88,3 млн грн (15,1%); плату за землю – 100,6 млн грн (17,3 %); акцизний податок – 39,5 млн грн (6,8 %); податок на нерухоме майно – 11,1 млн грн (1,9 %); інші надходження – 13,1 млн грн (2,2 %) [1].

Позитивним стало те, що надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетів 26 ОТГ Хмельницької

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

області за 9 місяців 2016 року становило 214,4 млн грн, відповідно до плану на 9 місяців 2017 року мало складати 289,6 млн грн (що на 14,1 % більше аналогічного періоду попереднього року), хоча фактично досягнуло рівня 330,4 млн грн (на 54,2 % краще запланованого значення) [1].

Велику частину залучених коштів спрямовано на ремонт та будівництво доріг, закладів соціальної сфери, освітлення вулиць, придбання спеціалізованої техніки для комунальних підприємств тощо.

Разом з тим, стан виконання бюджету Хмельницької області та бюджетів об'єднаних громад характеризується негативними тенденціями.

Зокрема, субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад 2016 року становила 216,4 млн грн, було освоєно ОТГ – 204,2 млн грн, повернуто до держбюджету – 12,2 млн грн. Натомість 2017 року на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад з державного бюджету місцевим бюджетам було виділено лише 167,0 млн грн, використано ОТГ на 01.10.2017 року всього 27,3 млн грн (16,35 %) [2].

Тому подальше успішне втілення реформи децентралізації має бути пов'язане зі зміною парадигми підходів до формування та освоєння місцевих бюджетів, що передбачає: а) підвищення бюджетної та фінансової самостійності місцевих бюджетів; б) стимулювання громад до об'єднання та формування спроможних територіальних громад через перехід їх бюджетів на прямі міжбюджетні відносини з державними бюджетом; в) розширення наявної дохідної бази місцевих бюджетів; г) децентралізацію

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

видаткових повноважень у соціально-культурній сфері та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності; д) запровадження нових видів трансфертів; е) встановлення нової системи вирівнювання за закріпленими загальнодержавними податками (податку на прибуток та податку на доходи фізичних осіб) залежно від рівня надходжень на одного жителя; є) посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у освітній та медичній галузях; ж) надання права самостійного вибору установи з обслуговування коштів бюджету розвитку місцевих бюджетів та власних надходжень бюджетних установ; з) спрощення процедури надання місцевих гарантій та здійснення запозичень від міжнародних фінансових організацій тощо [3].

Крім того, надзвичайно важливою є популяризація нестандартних рішень у сфері децентралізації, що сприятиме визначенню самоідентифікації та посиленню самовідповідальності у місцевих громадах. Дана ініціатива має бути скерована найперше до тих, хто безпосередньо бере участь у формуванні нового місцевого самоврядування в Україні, діячів громадських організацій, які підтримують зміни, представників бізнесу та медіа, а також місцевих громад.

Список використаних джерел:

1. Статистична інформація / Хмельницький підрозділ установи Центр розвитку місцевого самоврядування [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.facebook.com/1566869420253712/> .

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

2. Статистична інформація / Департамент фінансів Хмельницької ОДА [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://km-oblrada.gov.ua/dobrovilne-obyednannya-teritorialnix-gromad-reali%D1%97-problemi-perspektivi/>.

3. Короткий огляд реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні / Інститут громадянського суспільства [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.csi.org.ua/korotkyj-oglyad-reformy-mistsevogo-sam/>.

НАБУТТЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИМИ ГРОМАДАМИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА БЕЗХАЗЯЙНЕ МАЙНО

Щетініна Тетяна Олексіївна

кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва і права
Полтавської державної аграрної академії

Процеси реформ в Україні, кінцевою метою яких є децентралізація та досягнення сталого розвитку територіальних громад, з новою силою актуалізували питання щодо набуття останньою права власності на безхазяйне майно. Згідно норм чинного законодавства саме територіальна громада набуває право власності на безхазяйне майно. З утворенням об'єднань територіальних громад, в ході якого довкола більших та потужніших населених пунктів об'єднуються менші, а в сільській місцевості – просто вимираючі села, проблема юридичного закріплення прав громади на безхазяйне майно значно загострилася.

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

Фахівці зазначають, що основними етапами роботи органів місцевого самоврядування з безхазяйним нерухомим майном можна визначити наступні: 1) виявлення безхазяйного нерухомого майна; 2) фіксація факту наявності безхазяйного нерухомого майна; 3) взяття на облік безхазяйного нерухомого майна; 4) звернення до суду з позовною заявою про передачу у комунальну власність безхазяйного нерухомого майна; 5) прийняття майна у комунальну власність на підставі рішення суду.

Виявлення та взяття на облік безхазяйного нерухомого майна здійснюється у відповідності з Порядком виявлення безхазяйного майна, його обліку, зберігання та прийняття до комунальної власності територіальної громади, розробленим згідно Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» і затвердженим відповідним органом місцевого самоврядування. Такий Порядок визначає механізм виявлення на території певної громади безхазяйного майна, його обліку, зберігання та прийняття до комунальної власності цієї територіальної громади, а також визначає питання щодо подальшого розпорядження даним майном. Цей правовий акт встановлює норми щодо прийняття у комунальну власність безхазяйного майна, яке відноситься до інженерних мереж (з виявленням їх належності до рухомого чи нерухомого майна), оформлення права користування земельними ділянками для експлуатації об'єктів тощо.

Оплата за проведення технічної інвентаризації безхазяйного нерухомого майна здійснюється за рахунок відповідної територіальної громади.

Згідно ч. 2 ст. 335 Цивільного Кодексу України набуття територіальною громадою права власності на безхазяйні нерухомі речі може бути застосовано лише у

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

разі, якщо на момент поставлення на облік нерухомої речі як безхазяйної у такої речі не було фактичного володільця. Якщо ж безхазяйна нерухома річ перебувала у фактичному володінні, то в такому разі володілець має право на захист свого володіння відповідно до ст. 396 ЦК з посиланням на те, що він володіє для набувальної давності.

У задоволенні заяви про взяття на облік безхазяйного нерухомого майна може бути відмовлено у разі, коли: безхазяйне майно не підлягає обліку відповідно до закону; із заявою про взяття на облік безхазяйного нерухомого майна звернулася неналежна особа; у Державному реєстрі прав наявні записи про державну реєстрацію прав на нерухоме майно, щодо якого подано заяву про взяття на облік; у Державному реєстрі прав відсутні записи про припинення права власності на нерухоме майно у зв'язку з відмовою власника від права власності на таке майно (у разі, коли підставою для взяття на облік безхазяйного нерухомого майна є відмова власника нерухомого майна від свого права власності) [2, с. 54].

Справу про передачу безхазяйної нерухомої речі у власність територіальної громади розглядає суд за участі заявника з обов'язковим повідомленням усіх зацікавлених осіб. Якщо за наслідками розгляду справи буде встановлено, що нерухома річ є безхазяйною та взята на облік органом, який здійснює державну реєстрацію прав на нерухоме майно, а також, що сплив один рік з дня взяття на облік нерухомої речі, суд ухвалює рішення про передачу безхазяйної нерухомої речі у власність відповідної територіальної громади (ст. 273 Цивільного процесуального кодексу України) [3, с. 246].

Важливість питання про набуття територіальними громадами прав власності на безхазяйне майно полягає в

Секція 1. Правові та соціально-економічні проблеми об'єднання територіальних громад з центрами в містах обласного значення

тому, що розумне та ефективне використання такого майна після передачі прав на нього територіальній громаді може і повинно стати суттєвим джерелом доходів для останньої.

Список використаних джерел:

1. Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 01.0.2004 р. № 1952-IV (редакція від 04.06.2017 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1952-15/page>

2. Простибоженко Т. В. Набуття права власності на безхазяйне нерухоме майно за набувальною давністю: законодавчі прогалини та проблеми правозастосування / Т. В. Простибоженко // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2015. – № 5 (20). – С. 50-58.

3. Волинець Т. В. Набуття права власності на безхазяйну річ як підстава виникнення права комунальної власності територіальної громади / Т.В.Волинець // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2016. – № 845. – С. 244-249.

**СЕКЦІЯ 2
ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК МІСТ**

**ЦИФРОВА ЕКОНОМІКА: КОНЦЕПЦІЯ ТА
РЕАЛЬНІСТЬ**

Барсук Юлія Володимирівна

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

Науковий керівник: к. е. н., доцент Губа Н. І.

Технологічні зміни, які відбуваються наразі в галузі телекомунікаційних та інформаційно-комп'ютерних технологій привносять нові характеристики як функціонування економічних систем різного рівня: від глобальної економіки до підприємств.

Зазначені зміни трансформують відносини між учасниками економічної діяльності в таких галузях як аграрна, енергетика, будівництво, банківська справа, транспорт, роздрібна торгівля, освіта та охорона здоров'я, засоби масової інформації та ін.

Спроби пояснити ці трансформації з теоретичної точки зору знайшли відображення в концепціях інформаційної, електронної, нарешті, цифрової економіки, що представляє собою таку економіку, що характеризується активним впровадженням використанням цифрових технологій зберігання, обробки і передачі інформації в усі сфери людської діяльності.

Виділяють три базові складові цифрової економіки:

- інфраструктура, що включає апаратні засоби, програмне забезпечення, телекомунікації та ін.;

- електронні ділові операції, що охоплюють бізнес-процеси, що реалізуються через комп'ютерні мережі в рамках віртуальних взаємодій між суб'єктами віртуального

Секція 2. Просторовий розвиток міст

ринку;

- електронна комерція, що передбачає поставку товарів за допомогою Інтернет і представляє собою в даний час найбільший сегмент цифрової економіки.

Відповідно до зазначених складових для відстеження процесу формування цифрової економіки застосовуються такі показники: оборот електронної торгівлі; кількість інтернет-магазинів; кількість людей, що використовують комп'ютери; кількість користувачів, що мають доступ до Інтернету; рівень комп'ютерних навичок населення; обсяг інвестицій в телекомунікації та ін. Прикладами інструментів реалізації концепції цифрової економіки, можуть служити технології: інформаційного моделювання будівлі (BIM) [1], геоінформаційні (ГІС), забезпечення безпеки критичної інфраструктури (CIP), розумних міст (oneM2M, Smart City) [2], інтернету речей (IoT) [3], управління рухом на залізничних лініях (ERTMS), хмарні обчислення (Cloud Computing) [4], електронне здоров'я (E-health) [5], мобільні сервіси (MANET) та ін.

До основних напрямів впливу цифрової економіки на різні галузі можна віднести: підвищення мобільності в задоволенні потреб споживачів, що дозволяє подолати територіальні обмеження і залежність від розташування постачальника; отримання можливості збору, зберігання і обробки значних обсягів інформації, що призводить до зниження трансакційних витрат ухвалення рішень і укладення угод; поширення мережевих ефектів, що змінюють ланцюг створення вартості і лежать в основі нової моделі ведення бізнесу. зміна системи відносин між споживачем і виробником в сторону залучення споживача до процесу створення нової споживчої цінності, наприклад, в рамках концепції «відкритих інновацій». Розвиток цифрової економіки створює передумови підприємствам можливість вибору нових напрямків розвитку економік держав, регіонів і підприємств, що забезпечують зниження трансакційних витрат, оптимізацію структури витрат і

Секція 2. Просторовий розвиток міст

методів управління ними.

Список використаних джерел:

1. Що таке BIM? - Переваги BIM в роботі проектувальника ОБВК [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.hoval.in.ua/press/2016-12-30/shcho-take-bim-perevagi-bim-v-robot-proektualnika-ovvk>
2. КИЇВ СМАРТ СІТІ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.kyivsmartcity.com/>.
3. Internet of things [Електронний ресурс] // wikipedia – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/Internet_of_things
4. Cloud computing [Електронний ресурс] // wikipedia – Режим доступу : https://en.wikipedia.org/wiki/Cloud_computing
5. Сайт проектного офісу з координації втілення eHealth [Електронний ресурс] // Міністерство охорони здоров'я України – Режим доступу : <https://www.ehealth-ukraine.org/pro-ehealth/pro-proektnij-ofis>

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ ВЕЛОТРАНСПОРТУ ТА ВЕЛОРУХУ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ГРОМАДСЬКОМУ ТРАНСПОРТУ

Жовнір Вікторія Ігорівна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент» Полтавської державної
аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

У багатьох країнах Європи розвиток велоруху є пріоритетним поміж інших видів транспорту, а велосипед посідає важливе місце у транспортній мережі. Причиною такої уваги європейських політиків та громадськості є те, що розвиток велотранспорту вирішує багато транспортних,

Секція 2. Просторовий розвиток міст

екологічних та економічних проблем, а також проблем зі станом здоров'ям нації.

Використання велосипедного транспорту сприяє створенню нових робочих місць. Так в Європі понад 650 тис. робочих місць пов'язані з велосипедним сектором. А якщо частка велосипедистів збільшиться вдвічі, це сприятиме створенню більш ніж 400 тис. додаткових робочих місць [1].

Останні п'ять років у Львові активно розбудовується велоінфраструктура, проводяться різноманітні акції та форуми заради популяризації велосипедного руху. Спільнота велосипедистів зростає. Якщо ще два роки тому у центрі міста можна було спостерігати людину на велосипеді з циклічністю раз на півгодини, то зараз любителі двоколісних гасають ледь не щохвилини. Продажі велосипедів у львівських магазинах зросли на 20-30 відсотків [3].

Популяризація велосипеда як повсякденного транспортного засобу несе за собою наступні переваги для суспільства.

По-перше, велотранспорт вирішує транспортні проблеми у містах. Близько третини подорожей містом здійснюються на відстані до 3 км, отже, їх можна здійснити велосипедом і розвантажити дороги і громадський транспорт. Велосипедисти використовують менше простору дороги порівняно із приватним автомобілем, і у 15 разів менше місця для паркування [2].

По-друге, велосипеди - це екологічна альтернатива автотранспорту. Вони не забруднюють повітря, не виробляють парникових газів та майже не створюють шуму.

По-третє, міста з розвиненим велорухом стають більш приємними для проживання та туризму. Зручна велосипедна інфраструктура сприяє зменшенню використання приватних автомобілів, а отже, менше машин їздить по вулицях, менше машин паркується на тротуарах та газонах. Зелені зони та площі повертаються людям для

Секція 2. Просторовий розвиток міст

відпочинку та зустрічей, а це робить місто більш привабливим і для туристів [2].

Крім цього, не менш важливу роль відіграє те, що велосипедні поїздки допомагають людям підтримувати хороше здоров'я.

Нажаль в Полтаві питання розвитку велоруку залишається невизначеним, якщо навіть не нерозглянутим. Наразі вигоди, які несе розвиток велосипедного транспорту, усвідомлені громадськістю та рядом місцевих адміністрацій. Так, у Києві, Львові, Вінниці, Чернігові, Євпаторії та інших містах розвиток велотранспорту та будівництво велоінфраструктури внесені до стратегічних планів цих міст. Проте на шляху цих планів існує перешкода, яку місцеві влади усунути не в змозі. Перешкода, про яку йдеться це – недосконалість існуючої нормативної бази у галузі велосипедного транспорту: Державних будівельних норм, Державних стандартів України, Правил дорожнього руху та інших.

Ці документи у частинах, що стосуються велосипедного руху, були написані десятиріччя тому і з тих пір не переглядалися. Тому численні заходи у галузі безпеки велотранспорту, які добре зарекомендували себе у світовій практиці, не можуть бути втілені в Україні. Натомість зберігаються і відстоюються дискримінаційні вимоги до використання велосипеда, що стримує розвиток вело транспорту [2].

Прикладом є те, що Державні будівельні норми передбачають тільки один тип велосипедної інфраструктури – велодоріжку, через що на більшості українських вулиць неможливо облаштувати проїзд велосипедистів. Правила дорожнього руху фактично криміналізують велосипедиста, змушуючи його рухатися тільки велодоріжкою, навіть якщо нею неможливо проїхати (як часто стається, якщо вона спроектована згідно з ДБН); тож якщо велосипедист обирає

Секція 2. Просторовий розвиток міст

об'їхати перешкоди по дорозі, він змушений порушувати ПДР. Згідно з ПДР, велодоріжками мають рухатися також і мопеди, які розвивають значно вищу швидкість, ніж велосипедист, тому ПДР фактично створюють додаткові небезпеки для велосипедистів.

Наявна нормативна база стримує розвиток велотранспорту, і, як наслідок, призводить до гальмування розвитку усєї транспортної мережі та повторення транспортних помилок Європи 60-х років [2].

Для впровадження та реалізації проекту розвитку велоруку в Полтаві необхідно виконати наступні завдання:

1. Розробити за участі експертів, представників громадськості, лідерів об'єднань велосипедистів, та на відповідному рівні затвердити державну програму розвитку велосипедного транспорту, якою передбачити пріоритет розвитку велотранспортної мережі у складі транспортної мережі міст та України та популяризацію велотранспорту, а також поетапний план заходів, спрямованих на втілення цієї програми до 2025 року.

2. Переглянути Державні будівельні норми, Державні стандарти України, Санітарні норми та правила та інші документи, з метою створити умови для якнайшвидшого розвитку безпечної та комфортної велоінфраструктури у містах та всій Україні. До роботи над переглядом мають бути обов'язково включені експерти, у тому числі іноземні, та представники громадськості.

3. Переглянути Правила дорожнього руху, з метою встановити недискримінаційні, відповідні досвіду європейських країн норми для руху велосипедистів. До цієї роботи мають бути обов'язково залучені експерти, у тому числі іноземні, та представники громадськості.

Розвиток велоруку в Полтаві допоможе розв'язати багато проблем пов'язаних з покращенням екологічної ситуації, підвищенням мобільності, а також матиме значний

Секція 2. Просторовий розвиток міст

економічний ефект. Також це призведе до зменшення кількості автомобільних аварій, та як наслідок до зниження смертності.

Список використаних джерел:

1. Велосипедом за покупками – найкраще рішення для центру міста [Електронний ресурс] / Сайт Львівської асоціації велисопедистів. – Режим доступу: <http://lav.org.ua/velosipedom-za-pokupkami-naykrashherishennya-dlya-tsentru-mista/> – Назва з екрану.

2. Звернення громадян щодо розвитку вело транспорту в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.petitions247.net/velotransport>

3. Велорух у Львові: альтернатива громадському транспорту? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dw.com/uk>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ МІСТ ТА СТВОРЕННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД (НА ПРИКЛАДІ ПОЛТАВСЬКОЇ ТА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ)

Іваніна Олександр Васильович

консультант програм «DOBRE» і «Відновлення врядування та примирення в охоплених конфліктом громадах України»,
аспірант кафедри суспільних наук Ужгородського національного університету

Одним із концептуальних положень реформи децентралізації влади в Україні, яка розпочалася у 2015 р., є дотримання вимоги щодо утворення об'єднаних територіальних громад навколо центрів економічного зростання. Відповідно до Методики формування

Секція 2. Просторовий розвиток міст

спроможних територіальних громад [1] центри таких громад, насамперед, мають розмішуватися в містах обласного значення. Об'єктивність цієї вимоги обумовлюється значною концентрацією трудових та інших економічних ресурсів регіонів саме в містах обласного значення. Наявний економічний потенціал цих міст сприяє формуванню потужних місцевих бюджетів, кошти яких разом із субвенціями з державного бюджету не завжди використовуються в повному обсязі протягом бюджетного періоду. Так, 43 % міст обласного значення у 2017 р. здійснювали відрахування до державного бюджету (мали так звані реверсні дотації), 20 % – працювали бездотаційно і 37 % мали так звані базові дотації, тобто отримували виплати з державного бюджету [2]. Таким чином, якщо вважати індекс податкоспроможності місцевих бюджетів (відношення податкового навантаження на доходи фізичних осіб в розрахунку на одну людину в громаді до загальнодержавного) показником загальної спроможності громади, то 63 % міст обласного значення можна віднести до категорії спроможних громад.

Разом із цим, просторовий розвиток великих міст потребує набагато більших ресурсів, ніж просторовий розвиток сільських населених пунктів. Тому при проектуванні розвитку території міста береться до уваги й приміська зона, яка Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначається як територія, що забезпечує просторовий та соціально-економічний розвиток міста [3].

ДБН 360-92 «Містобудування. Планування та забудова міських та сільських поселень» визначає, що для забезпечення територіальних умов розвитку міст на довгострокову перспективу, а також розміщення і будівництва споруд, пов'язаних з функціонуванням міського господарства, треба на прилеглих до міста

Секція 2. Просторовий розвиток міст

територіях виділяти зони багатофункціонального призначення. Проектування приміської території включається до генерального плану міста, який є комплексним плановим документом, що окреслює його економічний, соціальний, культурний розвиток і структурно-територіальну організацію [4]. Ю. Я. Волошина в статті «Теоретичні основи поняття приміська зона та її взаємозв'язки з містом» відмічає, що основні дефініції терміну «приміська зона» вказують на наявність нерозривного зв'язку між містом і прилеглою до нього територією та визнають дану нерозривну єдність єдиним містобудівним організмом [5].

Ю. Я. Волошина також виявляє 3 рівні тяжіння приміської зони до міста: перший рівень – до 5 км.; другий рівень – від 5 до 15 км; третій – більше 15 км. У залежності від протяжності приміської зони формується тіснота зв'язку між містом та зоною впливу міста, так, приміські зони першого рівня тяжіння відчують на собі інтенсивніший вплив міста, ніж приміські зони третього рівня [5]. Якщо виходити з Методики формування спроможних територіальних громад, згідно якої найбільша відстань від потенційного центру громади до найвіддаленішого населеного пункту не повинна перевищувати 20 км, то висновки автора щодо класифікації приміських зон відповідають вимогам щодо формування спроможних громад.

Формат утворення об'єднаної територіальної громади з центром у місті є логічним і економічно обґрунтованим, оскільки він передбачає проектування території громади в межах усієї приміської зони. Для порівняння розглянемо запропоновані варіанти утворення Ужгородської міської об'єднаної територіальної громади.

Варіант1. Створення Ужгородської міської об'єднаної територіальної громади з центром в Ужгороді здійснюється

Секція 2. Просторовий розвиток міст

в межах його приміської зони, належної до 3 рівня тяжіння. До складу громади включаються 35 населених пунктів 15-ти місцевих рад. Прогнозований індекс податкоспроможності забезпечив би при цьому реверсну дотацію у розмірі 9,3% власних надходжень до бюджету громади.

Варіант 2. У межах приміської зони м. Ужгород утворюються 6 об'єднаних територіальних громад, а міська громада Ужгорода залишається в існуючих межах. За умови реалізації другого варіанту об'єднання громад (без включення міста) бюджет Ужгородської громади отримав би реверсну дотацію в обсязі 12,4% від власних надходжень, а бюджети 4-х громад – базові дотації, найбільша з яких склала б 38,3% від суми власних надходжень до бюджету цієї громади.

Таким чином, утворення громади з центром у великому місті та в межах його приміської зони очевидно є більш прийнятним, в тому числі і з точки зору ефективного розподілу публічних фінансів та дотримання принципу наближення публічних послуг до кінцевого споживача.

Однак аналіз ситуації, яка складається з утворенням об'єднаних територіальних громад навколо міст обласного значення дає підстави стверджувати, що під час планування створення об'єднаних громад не в повній мірі враховуються потреби великих, значних та найзначніших міст [4] як у просторовому розвитку, так і в доступі до публічних фінансів. Створення об'єднаних територіальних громад навколо міст Полтава, Суми, Чернігів, Запоріжжя, Ужгород, Львів свідчить, що в усіх випадках перспективними планами утворення спроможних громад не були враховані положення генеральних планів названих міст, особливо в частині їх просторового розташування та зміни меж міських територій. Найбільш виразними у цьому контексті є приклади Полтави та Львова.

Відповідно до генерального плану територіальна

Секція 2. Просторовий розвиток міст

потреба Полтави поза межами міста складає 2821,0 га (27,2% від існуючої території). Найбільше місто потребує розширення територій сельбищної та рекреаційної зон (580,57 га та 348,85 га відповідно) [6]. Землі відповідного цільового призначення сконцентровані переважно на територіях, які прилягають до міста зі сходу та півдня. Однак, саме на цих територіях у 2017р. було створено Степенську, Терешківську та Щербанівську об'єднані територіальні громади [7]. Таким чином, реалізація положень генерального плану в напрямку розширення міста та збільшення обсягів житлового будівництва в майбутньому може бути ускладненою.

Генеральним планом м. Львів передбачається виділення двох зон:

– зона приміського розселення в радіусі 30 км, де поблизу магістральних радіальних доріг виділені території загальною площею близько 850 га для житлової і пов'язаної з нею громадської забудови (для людей, які вибирають для постійного проживання заміський індивідуальний житловий будинок). У приміських лісах та біля водойм передбачається виділення території для позаміського відпочинку; у спеціальних місцях – об'єкти системи забезпечення функціонування міста (кладовища, розсадники, оранжереї та парники, водозабори, тощо);

– зона формування містобудівної системи «Великий Львів» на відстані 2-3 км від кільцевої дороги, територія якої має суттєвий вплив на розвиток міста, що поступово перетворюватиметься з компактного поселення в розгалужену соціально – господарську систему з розвиненою системою зав'язків [8].

Отже, розробники генерального плану Львова, проектуючи його розвиток, планують використання й приміської зони. Разом із цим, аналіз Перспективного плану утворення спроможних громад у Львівській області показує,

Секція 2. Просторовий розвиток міст

що при розробці цього документу не були враховані положення генерального плану Львова, зокрема в межах містобудівної системи «Великий Львів» заплановано створення двох об'єднаних територіальних громад – Дублянської та Домажирської [9].

Подібна ситуація складається і при створенні об'єднаних громад навколо міст обласного значення, які не є обласними центрами. Так, при створенні передбаченої Перспективним планом утворення спроможних громад Полтавської області Дмитрівської об'єднаної територіальної громади, її центром стає с. Дмитрівка, яке адміністративно відноситься до Горишньоплавненської міської ради, а м. Горішні Плавні територіально розташовується всередині громади [7]. В разі виникнення такого територіального утворення бюджет міста Горішні Плавні втратить частину податкових надходжень, зокрема плату за землю та екологічний податок, що сплачувалися Полтавським гірничо-збагачувальним комбінатом, який територіально буде відноситися до Дмитрівської ОТГ.

Подібна ситуація складається і навколо м. Кременчук (Полтавська область). Вже зараз більша частина межі лівобережної частини міста є спільною з двома новоутвореними об'єднаними територіальними громадами (Омельницькою та Піщанською) та однією проектною (Дмитрівською) [10]. При проектуванні названих об'єднаних територіальних громад не була врахована специфіка розташування міст Кременчук та Горішні Плавні – невелика (близько 30 км) відстань між цими містами, тісні інфраструктурні, трудові, соціальні зв'язки. Збіг вищеперелічених факторів в разі утворення двох громад з центрами в цих містах міг би сформувати передумови для утворення Кременчуцько-Горішнеплавненської агломерації. Необхідно зазначити, що сумарна реверсна дотація цих міст складає 73 941 700 грн, що у 8,2 рази перевищує усю базу

Секція 2. Просторовий розвиток міст

дотацію Кременчуцького району (9 042 600 грн) і є порівняльною з реверсною дотацією м. Полтава (98 428 500 грн).

Отримані результати дають підстави вважати, що обласними адміністраціями під час складання перспективних планів утворення спроможних громад не в повній мірі враховуються економічні фактори та містобудівні потреби міст обласного значення. Органам державної влади та їх посадовим особам, на яких покладено відповідальність за проведення реформи в регіонах [1], необхідно узгоджувати між собою перспективні плани розвитку громад, що розробляються, з чинними генеральними планами та іншою містобудівною документацією, а також стратегічними планами розвитку міст обласного значення. Це сприятиме удосконаленню територіальної організації держави та її адміністративно-територіального устрою.

Список використаних джерел:

1. Постанова Кабінету міністрів України від 08.04.2015 № 214 «Про затвердження методики формування спроможних територіальних громад» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>
2. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1801-19>
3. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
4. ДБН 360-92** Містобудування. Планування та забудова міських та сільських поселень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dbn.at.ua/load/normativy/dbn/dbn_360_92_ua/1-1-0-116
5. Волошина Ю. Я. Теоретичні основи поняття

Секція 2. Просторовий розвиток міст

приміська зона та її основні взаємозв'язки з містом / Ю. Я. Волошина // Ефективна економіка. – 2015. – № 10.

6. Генеральний план міста Полтави [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada-poltava.gov.ua/city/plan/>;

7. Про затвердження перспективного плану формування територій громад в Полтавській області : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.09.2015 №994-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994-2015-%D1%80>

8. Генеральний план міста Львів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://city-adm.lviv.ua/lmr/generalnij-plan-m-lvova>

9. Про затвердження перспективного плану формування територій громад в Львівській області : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 №1558-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1158-2015-%D1%80>

10. Геопортал адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://atu.minregion.gov.ua/>

ПІДТРИМКА МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Кириченко Тетяна Ярославівна

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Лозинська Т. М.

Протягом усього новітнього періоду становлення незалежної України в її економіці спостерігалися серйозні

Секція 2. Просторовий розвиток міст

структурні, технологічні та організаційні трансформації, пов'язані з формуванням ринкових відносин, учасниками яких ставали підприємства різних організаційно-правових форм і розмірів. Значні сподівання покладалися на розвиток малих і середніх підприємств, власники яких мали б скласти середній клас українського суспільства, виступити рушіями інновацій та створити імпульси для подальшого економічного зростання країни. На жаль, малі підприємства й досі не відіграють помітної ролі як у виробництві життєвих благ, так і в створенні робочих місць. Кількісне збільшення малих підприємств в Україні (біля 93 % від їх загальної кількості), яке спостерігається з початку 90-х років минулого століття, дозволяє сформувати лише 7 % ВВП і забезпечити зайнятість 25 % населення [1]. Для порівняння, в країнах ЄС чисельність зайнятих у сфері малого бізнесу перевищує 50 % загальної чисельності населення працездатного віку, а в Японії, наприклад, відповідний показник складає біля 80 % [1].

Виходячи з ситуації, що склалася, очевидно, що мале підприємництво потребує підтримки держави та місцевих органів влади. При цьому підтримка підприємництва на місцевому рівні не повинна суперечити державній політиці в цій сфері. Помітною тенденцією державного управління розвитком малого бізнесу є послаблення і поступове обмеження адміністративно-директивного регулювання та створення економічних і правових умов для розвитку суб'єктів малого підприємництва, тому місцеві органи влади, концентруючи свою діяльність на вдосконаленні практики підтримки малих підприємств, повинні приймати рішення в межах чинного законодавства. Звертаючись до вітчизняних і зарубіжних практик підтримки малого підприємництва на місцевому рівні можна зробити висновок, що до основних заходів такої підтримки належать: фінансова допомога через механізми субсидій, пільгових кредитів, надання коштів на безповоротній основі

Секція 2. Просторовий розвиток міст

тощо; консультування, зокрема щодо складання бізнес-планів, ринків, маркетингових досліджень; розробка і впровадження механізму передачі або надання в оренду малим підприємствам виробничих площ, обладнання, земельних ділянок; максимальне спрощення процесу реєстрації бізнесу, видачі дозволів на діяльність; інституціональне забезпечення [2;3]. Останнє здійснюється шляхом реалізації функцій підтримки суб'єктів малого бізнесу спеціально створеними інститутами.

Наприклад, у Полтавській області відповідну роль виконують: Регіональний фонд підтримки підприємництва; Асоціація сприяння міжнародному бізнесу та розвитку (АСМБР); Центр кадрових і тренінгових технологій «Ваш успіх»; Центр підтримки підприємництва «Полтавський бізнес-інкубатор»; Полтавська торгово-промислова палата; Фонд «Регіональний центр економічних досліджень та підтримки бізнесу». Так, АСМБР як офіційний партнер ряду міжнародних та зарубіжних організацій, проводить семінари, форуми та конференції в різних регіонах України, організовує презентацію зарубіжних фірм в Україні та проводить презентації підприємств Кременчука за кордоном, є організатором поїздок представників ділових кіл області за кордон [4].

Позитивної оцінки заслуговує досвід Полтавської області щодо налагодження співпраці між органами державної влади, недержавними фондами та бізнесом. З метою поглиблення такої співпраці очільниками регіонального та місцевих фондів підтримки підприємництва та Департаментом економічного розвитку обласної державної адміністрації було підписано спеціальний Меморандум. На принципах співпраці та співучасті побудована й Комплексна програма розвитку малого і середнього підприємництва в Полтавській області на 2015 – 2017 рр. [5]. Однак, з плином часу змінюється господарська ситуація, а отже відповідно до змін мають трансформуватися й заходи підтримки малого

Секція 2. Просторовий розвиток міст

підприємництва. Найближчим часом удосконалення потребуватимуть навчання, інформаційне забезпечення, фінансова підтримка підприємців, консультування щодо отримання технічної допомоги тощо.

Список використаних джерел:

1. «Щодо ефективності підтримки та перспектив розвитку малого підприємництва у регіонах». Аналітична записка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.niss.gov.ua/articles/903.

2. Державна підтримка малого підприємництва. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [/pidruchniki.com/85641/pravo/derzhavna_pidtrimka](http://pidruchniki.com/85641/pravo/derzhavna_pidtrimka).

3. Зарубіжні практики розробки стратегій розвитку малого підприємництва на регіональному рівні / Бей О., Томсон Г. – К. : К.І.С., 2013. – 48 с.

4. Підприємництво. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [/gue.gov.ua/pidpriemn/pidpriemn.htm](http://gue.gov.ua/pidpriemn/pidpriemn.htm).

5. Проект Комплексної програми розвитку малого і середнього підприємництва в Полтавській області на 2015-2017 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.institutefi.org/Prohrama%202015-2017.pdf/

РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА ПОЛТАВА

Кошкулько Аліна Віталіївна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент» Полтавської державної
аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

Сьогодення сучасного міста важко уявити без стабільного функціонування транспортного комплексу.

Секція 2. Просторовий розвиток міст

Міський транспорт та міські шляхи ототожнюють із системою кровоносних судин, функція якої полягає в забезпеченні життєдіяльності міста.

Сьогодні неможливо уявити існування суспільства без автомобіля. Трохи більш ніж за одне століття авто стало невід'ємним атрибутом сучасної цивілізації. Кількість їх щорічно збільшується і ця тенденція, збережеться на довгі роки існування людства. В 2015 році нашими співвітчизниками куплено 217,5 тисяч нових легковиків, що вивело Україну за темпами продажів на 13 місце в Європі серед 34 європейських країн. У Полтаві зареєстровано близько 140 тисяч транспортних засобів усіх видів.

Сучасний ритм життя висуває високі вимоги до рівня мобільності населення. Першочерговим завданням транспортної мережі великого міста є забезпечення зручного та швидкого доступу до місця роботи, сфери обслуговування, культурних та освітніх закладів, тому міська державна адміністрація повинна цілеспрямовано здійснювати політику поетапного створення оптимальної для міста транспортної інфраструктури, орієнтованої на реалізацію інтересів споживачів транспортних послуг.

Найголовнішою передумовою ефективного функціонування міського громадського транспорту є кількість і технічний стан рухомого складу. Проблема в першу чергу полягає в оновленні (модернізації) та поповненні парку тролейбусів, автобусів до об'єктивно необхідного рівня.

Для використання пасажирами громадського транспорту необхідна висока якість обслуговування, конкурентоздатність по відношенню до приватного, що буде сприяти збільшенню бажаючих пересісти із власного автомобіля на громадський транспорт.

Значну увагу необхідно приділити оновленню і модернізації транспорту і транспортної інфраструктури, що дозволить знизити екологічне навантаження як на

Секція 2. Просторовий розвиток міст

мешканців міст, так і на навколишнє середовище, збільшити безпеку перевезення людей та вантажів, більш надійну роботу транспорту у будь-яку пору року. Ці заходи дадуть змогу підвищити конкурентоздатність як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Для забезпечення якісної роботи в системі міських і приміських перевезень бажано впровадження управління єдиним оператором який:

- створює і забезпечує ефективну роботу міської транспортної системи;

- керує співвідношенням громадського і індивідуального транспорту за допомогою методів тарифного і містобудівного регулювання;

- забезпечує пріоритет громадського транспорту при фінансуванні розвитку транспортної системи та організації дорожнього руху;

- розробляє мережу маршрутів для усіх видів громадського транспорту, визначає розклад руху, види і кількість транспортних засобів на маршрутах для задоволення соціальних стандартів якості міського життя, його мобільності, доступності, екологічності;

- організує єдину тарифну систему;

- інформує користувачів про доступні транспортні послуги;

- несе відповідальність перед споживачами за дотримання оголошених параметрів транспортних послуг;

- замовляє програму розвитку транспортної системи, модернізації маршрутної мережі у спеціалізованих організаціях;

- замовляє у перевізників виконання перевезень згідно розкладу і оплатою пробігу;

- забезпечує економічний баланс витрат, надходжень від продажу квитків та можливостей міського бюджету по підтримці транспортної системи.

Секція 2. Просторовий розвиток міст

При координованому розвитку усіх видів транспорту, доступності інформації про роботу видів транспорту і перевізників можливо забезпечити максимальну якість перевезення при найменших сумарних витратах бюджету та населення, вибрати найбільш ефективні рішення транспортної інфраструктури.

Для розвитку і покращення транспортної інфраструктури міст необхідно вжити наступні заходи: створення системи інформаційного забезпечення транспортних процесів; упровадження сучасних технічних засобів контролю та управління рухом; моніторинг транспортних потоків; виявлення проблемних ділянок; підвищення пропускної здатності вулично-дорожньої мережі; формування оптимальної транспортної інфраструктури з використанням принципів логістики, транспортно-логістичних центрів, які забезпечать взаємодію між видами транспорту і забезпечення перевезень пасажирів і вантажів; модернізацію громадського транспорту, його інфраструктуру, рухомий склад, управління.

УРБАНІЗАЦІЯ ТА ЇЇ НАСЛІДКИ ДЛЯ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Купчін Євгеній Ігорович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Лозинська Т. М.

Однією з найбільш характерних особливостей розвитку сучасного суспільства є його урбанізація:

Секція 2. Просторовий розвиток міст

безперервне збільшення чисельності мешканців міст, зростання ролі міст у житті суспільства, перетворення сільської місцевості в міську, а також міграція сільського населення до міст. На початку третього тисячоліття у містах проживає п'ять з половиною мільярдів з семи мільярдів людей і більшість жителів планети народжується містянами.

Урбанізація змінює життєвий простір, суспільні відносини й актуалізує безліч проблем соціальної взаємодії – від господарських до психологічних.

Стрімкі темпи урбанізації, притаманні сучасній людській цивілізації, обумовлені двома факторами – «демографічним вибухом» другої половини ХХ ст. та науково-технічною революцією в усіх сферах життя. «Зелена революція» в аграрній сфері, наприклад, сприяла суттєвому підвищенню продуктивності праці в сільському господарстві, вивільненню робочої сили та переміщенню її в промисловість, яка бурхливо розвивалася. Урбанізація, таким чином, супроводжувалася ростом і розвитком міських поселень, зростанням питомої ваги міського населення, поширенням міського способу життя в країні, регіоні, світі.

До 1918 р. Україна була аграрною країною, де в містах проживало лише 18 % населення. Інтенсивна урбанізація в Україні розпочалася в 1926-1939 рр., коли було взято курс на індустріалізацію народного господарства, і всього лише за 13 років чисельність міського населення в Україні зросла у 2,4 рази. З середини 50-х рр. ХХ ст. почався новий етап інтенсивного зростання кількості міст і чисельності міського населення в Україні. Тільки за останні 30 років частка міського населення зросла у 2,2 рази та становила на кінець ХХ ст. близько 70 % загальної чисельності населення. За кількістю великих міст (з населенням понад 100 тис.) наша держава тепер посідає одне з провідних місць серед країн світу. В Україні є 7 міст з населенням, яке перевищило або майже сягає мільйона осіб: Київ, Донецьк,

Секція 2. Просторовий розвиток міст

Дніпро, Одеса, Харків, Запоріжжя та Кривий ріг. До речі, для Києва в останні три роки був характерним суттєвий демографічний приріст: чисельність його населення зроста майже у 2,5 рази і досягла на початок 2017 р. 2 млн 926 тис. мешканців [1].

Концентрація населення і підприємств у великих містах пояснюється як технологією виробництва, так і тим, що міська інфраструктура повніше задовольняє матеріальні та духовні потреби людей, забезпечує достаток й різноманітність товарів і послуг, доступ до інформації, а також надає можливості для особистісного розвитку. Для сучасного періоду урбанізації характерним є перехід від функціонування “точкового” міста до формування міських агломерацій – кластерів, представлених функціональним об’єднанням міста, приміських поселень, міст-супутників, окремих господарських комплексів, винесених за межі міста.

Урбанізація в Україні, як і в усьому світі, має регіональний характер. Частка міського населення за регіонами України є не однаковою. Найбільшою вона є в Київській (90 %), Дніпровській (84 %) і Харківській (79 %) областях. Достатньо високі показники урбанізації, порівняльні з середніми по країні, характерні для Запорізької, Миколаївської, Одеської, Херсонської, Сумської, Кіровоградської, Львівської областей (60-78 %). Відносно низькими відповідні показники є у Волинській, Житомирській, Полтавській, Черкаській, Чернігівській областях (50-59 %). Найнижчий рівень урбанізації характерний для Вінницької, Закарпатської, Чернігівської областей, де в селах досі проживає більше половини населення.

Кількість міст в Україні продовжує зростати (зараз їх 460) за рахунок зміни статусу населеного пункту, зокрема переведення селищ міського типу до категорії міст.

Секція 2. Просторовий розвиток міст

Найбільша кількість міст налічується в західних областях країни 270 (47 %), проте в них проживає лише 36,1 % усього міського населення. У східних регіонах налічується 183 міста (41 %), але в них проживає майже половина усіх містян держави (49,3 %). На півдні зосереджено 11 % міст і 14 % міського населення [3].

Сучасне місто надає своїм жителям багато переваг економічного та соціального характеру: наявність місць роботи та можливість зміни роботи, зосередження закладів науки та культури, забезпечення висококваліфікованої медичної допомоги, можливість створювати кращі житлові та соціально-побутові умови життя, розвиток міжнародної та регіональної культури. Разом із цим урбанізація має низку негативних наслідків: порушується рівновага в розподілі населення по території, зростають ризики компактного проживання населення – поширення епідемій, шкідливих випромінювань, залежність від транспортного сполучення, ущільнення забудови. За підрахунками спеціалістів економічні втрати від хвороб урбанізації, перш за все шуму, стресу, забруднення, перевищують витрати від страйків. Специфіка проживання в місті веде до того, що люди 80-95 % свого часу проводять у приміщеннях (житлові будинки, метро, службові приміщення), повітря яких всередині забруднено у 100 разів більше, ніж зовні. Існують також негативні соціальні наслідки – зростання злочинності, наркоманія, проституція [2].

Таким чином, урбанізація неоднозначно діє на людське суспільство: з одного боку, місто надає людині низьку суспільно-економічних, соціально-побутових і культурних переваг, з іншого – людина віддаляється від природи і потрапляє в середовище зі шкідливими впливами. Проблеми, зв'язані з урбанізацією, необхідно вирішувати не окремими заходами, які мають низьку ефективність, а за допомогою комплексу взаємозалежних соціальних,

Секція 2. Просторовий розвиток міст

екологічних, технічних та інших рішень, що матимуть довгостроковий позитивний вплив на середовище проживання людей.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Урбанізація як культурно-історичний феномен» / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України; [уклад. В. С. Колтун]. – К. : НАДУ, 2004. – 23 с.

2. Салій І. М. Урбанізація в Україні: соціальний та управлінський аспекти / І. М. Салій. – К. : Наук. думка, 2005. – 303 с.

3. Сайт державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua

SYNERGY EFFECT ON THE SPACE AGRI-FOOD MARKET DEVELOPMENT

Samoilyk Iuliia Vasylivna

PhD of Economic Sciences,

Associate Professor of the Department of enterprise

Economics,

Poltava state agrarian academy

The agri-food market development covers different scales. In particular, only certain elements of the market system, such as recycling enterprises, infrastructure objects, and agricultural enterprises, can be developed; such development is componentwise. Also, the agri-food market development can be considered as dimensional. Its essence is to cover a certain territory and subjects that are in this territory, with positive changes and transformation, as the result of this the emergence

of new subjects and objects, and the disappearance of the old ones appear. System development is the most extensive; it covers all markets elements and their interconnections. This development is characterized by significant changes and may cause redistribution of spheres of influence on a global scale.

The agri-food market development is carried out under the influence of a methods and levers' combination, the main ones of which are determined by the state regulation of the economy system, the influence of international regulation components, as well as the natural and climatic conditions. At the same time, the main impetus to the development is the internal potential of the market's system, in particular, the availability of resources, their combination and interconnections, dynamism and willingness for transformation, the preconditions for the emergence of synergy.

The result of development can be an increase in efficiency (economic, social, environmental, and technological). The agri-food market has a significant impact on the ecosystem that is why the result of its development can affect the ecosystem, both for the better and for the worse. Also, in the process and as a result of development, redistribution of functions, spheres of management, levers of influence is occurred, subjective-object relations change, and new management hierarchy is formed. The synergy of the agri-food market development appears in the construction of new integrated systems; in particular, the national market entry into the global environment takes place.

Considering methodological principles of synergy, it is possible to trace the relationship of evolutionary development with the complex systems elements' self-organization, and the people's influence on the state of complex systems' data, their transformation and restructuring, is inalienable.

Consequently, synergy, as well as development, arises during the interaction of elements that are transformed and united into the system. In this case, synergetic systems have

many peculiarities: 1) it is characteristic for synergetic systems, the predominance of cooperative forms of components' interaction, both inside the system itself and outside of it; self-organization is always connected with cooperative processes, collective coordinated behavior of the system's parts (due to this behavior, new structures arise); 2) the results of the functioning of the synergetic system, and the ability to be endowed with those or other properties do not depend on the individual components of the system, but on the collective system elements' interaction, their consistency, synchronization, coherence; 3) accident, the real situation is a constructive beginning, the basis for the development process; the process of self-organization occurs as a result of the chance and necessity's interaction and is always associated with the transition from instability to stability; 4) synergetic proceeds from the principle that the surrounding world evolves according to non-linear laws; nonlinearity in the widest sense means the multivariate paths of choice from alternatives; the synergetic system is characterized by the nonlinearity of internal dynamics, the ability to change its structure, while preserving the integrity; 5) the synergetic system determines clearly the energy factors – the emergence of a powerful flow of energy, and its exit from the system; 6) the synergetic system has the constructive character of the contradictions that arise in the process of interaction; 7) the synergetic system has simultaneously, two tendencies: the desire to increase entropy and to its decrease (non-entropy tendency); one of these tendencies' predominance determines either the transition of the system to a higher level of development, or the deployment of entropy process, or the decline; self-organization appears in the ability to withstand tendencies of entropy [1-3].

So, in terms of a synergistic approach, we can distinguish many synergetic patterns of development:

1. Converting existing static and dynamic systems into more complex ones.

2. Changing the state of the object that causes a synergistic effect.

3. Integrity preservation of the qualitative basic element's properties.

4. Leaving the shell of an existing system.

Thus, the agri-food market development is a dynamic process that occurs continuously under conditions of globalization, which is characterized with the emergence of new industries, the emergence of new technologies, increasing efficiency of economic processes, the emergence of new partnerships. A combination of methods and levers of external and internal influence must be combined to achieve positive development results, the synergistic effect that is an impetus for the formation of new systems, arises.

Reference:

1. Khaken, H. (1980) Synerhetyka [Synergetics] Moskow: Myr, 404 p.

2. Kyrylyuk, Ye. M., Proshchalykina, A.M. (2012) Metodolohiya synerhetyky v doslidzhenni protsesiv transformatsiyi ekonomichnykh system [Methodology of synergetics in the study of the transformation processes of economic systems]. Mekhanizm rehulyuvannya ekonomiky [Mechanism of regulation of the economy], 1, P. 87-94.

3. Potapova, N. A. (2012) Synerhetychnyy rozvytok skladnykh ekonomichnykh system [Synergetic development of complex economic systems] "Problemy ekonomiky ta upravlinnya": Visnyk NU "L'vivs'ka politekhnikha" ["Problems of Economics and Management": Bulletin of the Lviv Polytechnic National Universit], 725. P. 180-186.

**ПРИНЦИПИ КОНЦЕПТУАЛЬНОГО
МОДЕЛЮВАННЯ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ
МІСТ**

Сердюк Ольга Іванівна

кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри публічного управління та
адміністрування

Полтавської державної аграрної академії;

Тернова Тетяна Іванівна

кандидат технічних наук, докторант Херсонського
національного технічного університету

У сучасному світі виділяють три домінуючі стратегії розвитку регіонів: стратегія консервації природного середовища та ресурсів, основним постулатом якої є рішуче зменшення темпів економічного зростання; стратегія зростання виробництва, що зорієнтована на нагромадження фізичного капіталу; стратегія сталого розвитку, що у класичному трактуванні Г. Станслера зорієнтована на коеволюцію суспільства і біосфери.

Тенденції та напрями просторового розвитку міста, що зазнають значних змін, мають базуватися на позиціях стратегії сталого розвитку.

Просторовий розвиток означає комплекс організаційних заходів управління елементами і зв'язками територій, систему дій, спрямованих на оптимізацію просторових змін [2]. Різновиди поняття «простір» обумовлюють виділення й різних видів просторового розвитку – економічного, соціального, екологічного, функціонального, географічного, векторного, інноваційного.

На сьогодні, базовим трендом просторового розвитку міста є відмова від монофункціональності у розвитку

Секція 2. Просторовий розвиток міст

міського середовища на користь концепції багатофункціонального розвитку. Згідно останньої міський простір здатний ефективно виконувати декілька функцій одночасно, при цьому наявність декількох функцій веде до більшої щільності соціальних зв'язків, вищої якості міського середовища і, в цілому, більш гармонійного розвитку міста [1]. Вирішуються такі проблеми міського розвитку як транспортна та якість міського середовища.

Особливістю розвитку сучасних міст є утворення додаткового функціонального навантаження у центрі міста.

У зв'язку з цим концептуальна модель просторового розвитку м. Полтава має бути заснована на таких принципах [3]:

1. Інтенсифікація простору (з історичної, транспортної, торгової, культурної, спортивної точок зору).

2. Поліцентричність (утворення економічного та культурного центрів, організація системи багатофункціональних громадських просторів).

3. Гармонізація соціальної «карти» міста (становлення довготривалих зв'язків між жителями і органами місцевої влади; забезпечення безперебійного якісного обслуговування громадським транспортом; підтримання роботодавців на місцях; створення загальнодоступних місцевих центрів спілкування і культурних центрів; створення якісного громадського простору, якісної архітектури; повага до представників всіх національностей і віросповідань тощо).

4. Рівновага економіки (загальнодоступна і гнучка освіта, благополучна демографія, якість життя як важливий ресурс в конкуренції міст, диверсифікована економіка, інноваційне середовище як двигун економіки в довгостроковій перспективі, здатні до інновацій малі і середні підприємства, галузі економіки майбутнього, транспортна доступність як головний пріоритет).

Секція 2. Просторовий розвиток міст

5. Вибіркова спадкоємність. Збереження історичного середовища центральної частини міста.

6. Структуризація транспортної сітки. А саме впорядкування громадського, промислового, транзитного, особистого транспорту.

7. Безбар'єрність міського простору та зв'язок міста з природою (зв'язок з передмістям; безперервність озеленення; створення зеленого поясу, що перешкоджає наступу міської забудови на сільський ландшафт; створення екологічних коридорів; створення розвинутої системи пішохідних і велосипедних доріг, тощо).

8. Екологічність («метаболічний» підхід – самозамкнутий обмін речовин, сонячні батареї, енергоефективність забудови, екологічні заводи по переробці сміття, утворення безвідходного виробництва).

Важливим елементом розроблення та реалізації стратегії просторового розвитку м. Полтава є організація ефективної участі всіх суб'єктів міського розвитку: політиків, представників місцевої влади, підприємців, землевласників, експертів, представників громадських організацій, жителів міста та ін.

Список використаних джерел:

1. Желтов А. Перспективы развития современных городов [Электронный ресурс] / Артем Желтов – Режим доступа : https://www.bsn.ru/articles/analitics_articles/3784_perspektivy_razvitiya_sovremennyh_gorodov/.

2. Павлюк Ю. Ю. Просторовий розвиток регіонально-економічних систем / Ю. Ю. Павлюк // Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки. – № 2 (53). – 2011. – С. 42-47.

3. Роджерс Р. 10 принципів для Большого Парижа / Ричард Роджерс // ПРОЕКТINTERNATIONAL. – Ноябрь, 2010. – С. 66-79.

УПРАВЛІННЯ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІЇ

Срібна Ріна Юрївна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

Життя сучасного суспільства неможливе без передбачення майбутнього, визначення цілей і завдань його розвитку, обґрунтування засобів досягнення поставлених цілей, тобто без стратегії розвитку на певний період часу.

Міські території є джерелами соціальних, демографічних, техногенних і інших механізмів впливу на місце існування людини і характеризуються особливо високою динамікою розвитку, яка, у свою чергу, ініціює швидке наростання соціальних проблем, концентрацію фінансових потоків, погіршення екології, а також зміну методів управління економікою міста.

З огляду на результати наукових досліджень процесу управління соціально-економічним розвитком міст вагомими є праці В. Бабаєва [4], О.Кокіца [6], В. Комова [7], А. Панкрухіна [9], Р. Плюща [10] та ін. Плідні ідеї щодо удосконалення механізмів державного управління, у т.ч. на місцевому рівні, сформульовано у працях С. Фоломіна [12], Г. Цветкова [15], Ю. Шарова [13].

Сучасні дослідники вважають [5, 10], що планування як механізм, за допомогою якого суспільство намагається регулювати соціо-еколоого-економічний розвиток міста відповідно до певних суспільних або колективних цілей, становить невід'ємну частину всього процесу управління містом. Мета планування полягає в тому, щоб

Секція 2. Просторовий розвиток міст

територіальний розвиток відповідав прагненням даного співтовариства або був найефективнішим у даних умовах. Важливе загальнотеоретичне значення для подальших досліджень у сфері управління розвитком міст мають наукові праці зарубіжних вчених: Е. Сенктон [11], П. Сміт [14], та ін.

Стратегічне планування соціо-еколого-економічного розвитку міської території сьогодні розглядається як один із найперспективніших та ефективних механізмів реалізації довгострокової територіальної політики в умовах самоорганізації міських громад. Пошук ефективних моделей соціо-еколого-економічного розвитку міських територій визначає необхідність використання стратегічного планування для пошуку найбільш оптимальних стратегій територіального розвитку, з врахуванням пріоритетів, визначених Програмою дій «Порядок денний на XXI століття», «Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2015 року», Законом України «Про стимулювання розвитку регіонів» [1-3].

Стратегічне планування соціо-еколого-економічного розвитку міської території – це процес, який допомагає міському співтовариству здійснювати управління своїм майбутнім і не дозволяти подіям бути єдиним фактором визначення долі міста.

Процес стратегічного планування у містах складається з наступних етапів:

1. Створення розпорядженням голови міськвиконкому робочої групи з розробки стратегії розвитку міста на довгостроковий період.

2. Аналіз стану розвитку міста, визначення пріоритетів розвитку, вироблення локальних кроків реалізації пріоритетних напрямків.

3. Обговорення проекту стратегії міста з громадськістю.

Секція 2. Просторовий розвиток міст

4. Затвердження стратегічного плану розвитку розпорядженням голови міськвиконкому.

Головна мета стратегічного аналізу початкових умов і чинників розвитку міста полягає в інформаційному наповненні процедури стратегічного планування соціо-еколого-економічного розвитку міста.

На сьогодні для належної організації процесу стратегічного планування міської території необхідне відповідне правове, інституційне, інформаційне, наукове, кадрове та інше забезпечення.

Сучасний стан здійснення стратегічного планування на регіональному рівні може бути охарактеризований як фрагментарний, безсистемний і тому неефективний. Впровадження механізмів правового, інституційного, інформаційного, науково-методологічного та кадрового удосконалення процесу стратегічного планування в містах дозволять забезпечити узгодженість довгострокового планування на регіональному рівні та сприятимуть підвищенню ефективності державного управління та перспективному розвитку українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Програма дій «Порядок денний на XXI століття» («AGENDA 21») : ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-деЖанейро Самміт / НАУК.-ЕКСПЕРТ.РАДА; Програма Розвитку ООН, Агентство США з Міжнародного Розвитку, Україна. Порядок денний на XXI ст., Дім Свободи, Ін-т сталого розвитку. – К. : Інтелсфера, 2000. – 360 с.

2. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1001-2006-%EF&p=1228213691916167>

Секція 2. Просторовий розвиток міст

3. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV// ВВР України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.

4. Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти / В. М. Бабаєв. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2004, – 204 с.

5. Гринчель, Б. М. Методология и практика городского стратегического планирования / Б. М. Гринчель, Н. Е. Костылева. – СПб : ИРЭ РАН, 2000. – 88 с.

6. Кокіц О. П. Розробка моделі формування сценарію розвитку міста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 «Міське самоврядування» / О. П. Кокіц. – Дніпропетр., 2007. – 20 с.

7. Комов В. В. Стратегічний муніципальний менеджмент (інноваційний підхід до розвитку сучасного міста) / В. В. Комов, В. П. Корнійчук, К. Д. Хом'як. – К. : Денеб, 2005. – 40 с.

8. Міське самоврядування в Україні в умовах становлення правової держави : [монографія] / за ред. Ю. М. Тодики і В. А. Шумілка. – Х. : ТОВ «Одисей», 2004.– 392 с.

9. Панкрухин А. П. Маркетинг в государственном управлении : страна, регион, город / А. П. Панкрухин [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.koism.rags.ru/publ/articles/33.php.

10. Плющ Р. М. Формування структури місцевого самоврядування: організаційно–управлінський аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 «Міське самоврядування» / Р. М. Плющ – К., 2006. – 32 с.

11. Сенктон Е. Системи міського управління / Е. Сенктон ; [пер. з англ. С. Куц]. – Х. : Центр освітніх ініціатив, 2001. – 95 с.

12. Фоломіна С. А.. Стратегічне планування розвитку муніципального утворення : автореф. дис. на здобуття наук.

ступеня канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 «Місцеве самоврядування» / С. А. Фоломіна. – Донецьк, 2008. – 18 с.

13. Шаров Ю. П. Методологічні засади стратегічного планування в муніципальному менеджменті : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.04 «Місцеве самоврядування» / Ю. П. Шаров. – К., 2002. – 36 с.

14. Смит П. Коммуникации стратегического маркетинга / П. Смит, К. Бэрри, А. Пулфорд. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 415 с.

15. Цветкова Г. Социальное управление на муниципальном уровне / Г. Цветкова // Экономист. – 1999. – № 1. – С. 31–37.

МІСТО ЯК СКЛАДНА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА

Тур Євгеній Іванович

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент» Полтавської державної
аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

Із початком становлення капіталізму міста мають фундаментальне значення для розвитку будь-якої країни. Саме в містах формується основний промисловий, науковий, культурний потенціал держави. При цьому вони виступають «піонерами» щодо впровадження передових технологій, надання нових послуг, забезпечення якісних стандартів життя громадян.

Нині міста є основними силовими елементами динаміки національної економіки країн світу, своєрідними інкубаторами розвитку нових підприємств, що зароджуються, а також компактною територією, на якій відбувається ефективний обмін товарами, інформацією,

Секція 2. Просторовий розвиток міст

трудовими ресурсами та іншими послугами. Міста й їх системи є найбільш концентрованою формою зосередження населення та господарства на певній території.

Містами прийнято називати великі за людністю поселення, населення яких зайняте більшою мірою не аграрними видами діяльності. Міста є основною формою урбанізованого розселення, вони є центрами територіальної структури розселення. Оскільки місто – складна соціально-економічна система, то і критерії її визначення мають бути комплексними, такими, що відбивають чисельність населення, його зайнятість, щільність забудови, рівень благоустрою тощо. Однак у низці країн донині єдиним критерієм є чисельність населення [1].

Так, загальноприйнято, що малими вважаються міста з кількістю населення до 50 тис. мешканців; середніми – до 100 тис. мешканців; великими – більше 100 тис. мешканців й містами-мільйонерами – понад 1 млн мешканців [2].

На основі різноманітних наукових досліджень можна визначити найбільш гострі проблеми розвитку малих і середніх міст України: низький рівень соціального розвитку; відсутність необхідних ресурсів для розвитку; недостатній рівень фінансування з державного бюджету; одностороння спеціалізація підприємств і недостатня завантаженість їх потужностей; низькі темпи будівництва житла, об'єктів соціальної інфраструктури; недостатні економічні можливості містоутворюючих підприємств, відсутність попиту на їхню продукцію; обмеженість можливостей для навчання та працевлаштування; нерозвинутість сфери обслуговування; негативна демографічна ситуація, старіння населення; недостатньо розвинута система водо-, енерго-, тепlopостачання та каналізаційних мереж; незадовільний стан шляхового господарства; нерозвиненість транспортного сполучення; незадовільна ситуація із збиранням і знешкодженням твердих побутових, а в певних містах і промислових токсичних відходів; низький рівень розвитку міської інфраструктури, сфери соціальних послуг; відсутність

Секція 2. Просторовий розвиток міст

об'єктів культури, незадовільна кількість спортивних майданчиків тощо [3].

Урбанізація в сучасній Україні проходить на фоні депопуляції населення в комплексі із економічною кризою. Обидві обставини торкнулись як міст, так і сільської місцевості. Тому абсолютна кількість міського населення в Україні зменшується, хоча існують міста, які продовжують зростати. Демографічна криза на селі призводить до того, що в скрутних економічних умовах молоде працездатне населення репродуктивного віку відтікає до міст. Це сприяє подальшому зростанню частки міських жителів та абсолютної кількості жителів деяких міст, особливо найбільших та тих, які знаходяться в аграрних слабкоурбанізованих регіонах.

У статистичних підрахунках ООН ми б'ємо сумні рекорди: серед 39 найбільш розвинених держав у нас найменший природний приріст населення (-0,73 відсотка), найменша середня кількість дітей на одну жінку - 1,1 (вважається, що для нормальної зміни поколінь необхідно, щоб на 100 жінок народжувалося 215 дітей. В Україні цей показник становить 110 дітей), третє місце за передбачуваним до 2050 року скороченням населення - на 39 відсотків!

Демографічна ситуація в світі, і про це йдеться у звіті ООН, віднині не обумовлюється лише трьома факторами: смертністю, народжуваністю і міграційними процесами. Головне – економічне зростання. Але не в нашому, традиційному для небагатих країн розумінні.

З метою покращення якості та безпеки життя у містах обласного значення України Міським радам і виконавчим органам міських рад доцільно здійснити такі кроки: здійснювати постійний моніторинг та аналіз якості життя у великих містах, включаючи оцінку екологічної та техногенної безпеки; запровадити сучасні системи міського управління, зокрема автоматизовані системи управління мережами життєзабезпечення; здійснити заходи щодо модернізації транспортної системи міста.

Список використаних джерел:

1. Бойчук О. В. Управління сучасним містом. / О. В. Бойчук. – Київ, 2005. – 47 с.
2. Мальська М. П. Країнознавство : теорія і практика / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк. – К. : Центр учб. літератури, 2012. – 528 с
3. Мегаполіс [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://integrationconference2011.wordpress.com>

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ШЛЯХОМ РОЗВИТКУ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ МІСТА

Ульянченко Олександр Вікторович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к. е. н., доцент Сердюк О. І.

Пасивне куріння – це вдихання повітря, в якому містяться продукти куріння тютюну. У повітрі містяться шкідливі компоненти суміші диму від тютюнових виробів (побічний дим) і видихається дим від людини, яка палить (основний дим). Коли некуряща людина вдихає тютюновий дим, то при отримує ті ж хімічні компоненти і токсини, що і курець. Побічний дим більш токсичний, ніж основний дим. За даними ВООЗ, від пасивного куріння щороку гине близько шестиста тисяч чоловік [1].

Оскільки заборонити куріння повністю не можливо адже це величезні кошти які держава отримує від тютюновиробників у вигляді податків, то єдиним виходом залишається його обмеження. Так в Україні вже вступив в силу Закон України «Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого

Секція 2. Просторовий розвиток міст

впливу на здоров'я населення» який визначає основні принципи та напрями державної політики щодо попередження куріння тютюнових виробів, зниження рівня їх вживання серед населення, обмеження доступу до них дітей, охорони здоров'я населення від шкоди, що завдається їхньому здоров'ю внаслідок розвитку захворювань, інвалідності, а також смертності, спричинених курінням тютюнових виробів чи іншим способом їх вживання [2].

Основними завданнями даного Закону є визначення правових і організаційних засад державної політики щодо попередження куріння тютюнових виробів серед дітей і молоді та зменшення вживання тютюнових виробів громадянами з метою зниження ризику розвитку захворювань, сприяння лікуванню залежності від тютюну (нікотинової залежності), які бажають позбутися шкідливої звички курити тютюнові вироби чи іншим способом їх вживати, та пропаганді здорового способу життя та забезпечення захисту людини від шкідливого впливу тютюнового диму на робочих і в громадських місцях.

Держава має нести відповідальність за збереження здоров'я громадян. Влада має відповідально ставитись до захисту людей від шкідливого впливу тютюну на їхнє здоров'я і не чинити протидії прогресивним ініціативам щодо контролю над тютюном.

З огляду на нагальну потребу уберегти жителів населення від пасивного куріння у відкритому громадському просторі (площі, зупинки, вулиці, парки, пішохідні алеї, сквери, майданчики та усі інші відкриті міські простори, які городяни використовують для прогулянок, відпочинку, зустрічей та спілкування) передбачається застосувати досвід зарубіжних країн.

В світі є чимало практик з обмеження вживання тютюну. Досвід низки країн таких як Японія, Ісландія, ОАЕ та різних європейських країн може стати основою для розробки інноваційних пропозицій з обмеження тютюнопаління в Україні [3].

Найбільш ефективним засобом захисту населення від

Секція 2. Просторовий розвиток міст

пасивного куріння є повна заборона куріння в громадських місцях, в тому числі, в парках та скверах. Парки і сквери – місця для відпочинку, духовного і фізичного оздоровлення, занять спортом і дозвіллям, а не території, які можна забруднювати тютюновим димом. Існує нагальна потреба облаштувати місця для паління в межах паркових зон, щоб уникнути конфлікту інтересів громадян, які ведуть здоровий спосіб життя та курців.

Прикладом подібних місць можуть бути загінчики для куріння – вони схожі на маленькі автобусні зупинки, тобто прозорі скляні бокси прямокутної форми із урнами для сміття, попільничками, лавками для сидіння. Інший варіант даної зони це навіси або альтанки, різної форми та кольору.

На нашу думку облаштування даних зон дозволить уберегти громадян від шкідливого впливу паління, забезпечити та підтримувати чистоту навколишнього середовища та прикрасити парки та сквери нашого міста.

Список використаних джерел:

1. Пасивне куріння [Електронний ресурс] / Пасивне Куріння: Шкода, Вплив та Небезпека. – Режим доступу : <http://promedical.com.ua/hvorobi/pasivne-kurinnya/>. – Назва з титул. екрана. – Дата доступу : 10.11.2017.

2. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення : Закон України № 5460-17 від 16.10.2012 р. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, № 52, ст.565) ВВР, 2014, № 2-3, ст.41 – Серія видань «Офіційний документ».

3. Табачников С. І. Розповсюдженість і поширеність тютюнопаління та тютюнової залежності у різних країнах світу. Нові підходи до профілактики, психотерапії та корекції / Табачников С. І., Риткіс І. С., Васильєва А. Ю., Воронова О. В. // Міжнародний психіатричний, психотерапевтичний та психоаналітичний журнал. – Київ, 2013. – Т. 6. – № 2 (20). – С. 58-70.

СЕКЦІЯ 3
СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТА
ПОДХОДИ К РАЗРАБОТКЕ СТРАТЕГИЙ РАЗВИТИЯ
ГОРОДОВ

Беззубко Лариса Владимировна

доктор наук по государственному управлению,
профессор кафедры экономики и менеджмента
Донбасской национальной академии строительства и
архитектуры (г. Краматорск)

Беззубко Борис Игоревич

ассистент кафедры Экономики и менеджмента
Донбасской национальной академии строительства и
архитектуры (г. Краматорск)

Современное развитие города представляет собой управляемый процесс количественными и качественными изменениями в городской социальной, экономической и экологической сферах. Управление развитием города заключается в согласованном воздействии различных субъектов на процессы, протекающие в городе для достижения таких стратегических целей, как: улучшение качества жизни населения и повышения степени удовлетворенности потребностей жителей, качественные преобразования экономической сферы, сохранение окружающей среды [1, с. 22].

Закон Украины «О государственном прогнозировании и разработке программ экономического и социального развития Украины» установил, что программа социального и экономического развития представляет собой документ, в котором определяются цели и приоритеты экономического и социального развития, средства и пути их достижения,

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

формируется взаимосогласованная и комплексная система мер органов законодательной и исполнительной власти, органов местного самоуправления, нацеленных на эффективное решение проблем экономического и социального развития, достижение стабильного экономического роста, а также характеризуют ожидаемые изменения в состоянии экономики и социальной сферы [2].

Постановлением Кабинета Министров Украины «О разработке прогнозных и программных документов экономического и социального развития и составления проектов государственного бюджета» определена Типовая структура программы экономического и социального развития на краткосрочный период и порядок ее разработки [3].

Основными инструментами управления развитием являются Концепция, Стратегия и Программа. Концепция развития города основывается на стратегическом планировании, на основе взаимодействия органов власти и населения. Концептуальные основы формирования стратегии социально-экономического развития включают: обоснование целей развития, выявление внутренних и внешних ресурсов и резервов. В данных программах отражена необходимость устойчивого развития городов. Устойчивое развитие городов должно опираться на следующие базовые принципы:

1. Города представляют собой, с одной стороны, наибольшую территориальную единицу, население которой непосредственно испытывает на себе нарушения социального, архитектурного, экономического, ресурсного и экологического равновесия. С другой стороны, городской уровень - это тот наименьший масштаб, на котором эти проблемы могут найти конструктивное целостное решение в реализуемых стратегиях развития.

2. Признается важность рационального использования

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

территории и формирования эффективной политики пространственного планирования, включающей стратегическую экологическую оценку всех планов. Преимущество отдается созданию многофункциональных зон, совмещающих жилье, места работы и оказания услуг, чтобы сократить потребность в переездах и, соответственно, снизить уровни загрязнения.

3. Признается важность партнерства всех секторов общества (власть, бизнес, общественность), обеспечивается доступ всех граждан и заинтересованных групп к необходимой информации и участие каждого жителя в разработке локальных стратегий развития, осуществляются программы обучения и подготовки по вопросам устойчивого развития как для широкой общественности, так и для работников органов местного самоуправления [4, с. 15-18].

Следует отметить, что программы городов координируют и сводят воедино планы предприятий и организаций, находящихся на территории города, в единую систему. В Программах рассматриваются вопросы, связанные с финансированием программ; расчетом затрат и ожидаемого эффекта от реализации программ; сроками реализации конкретных мероприятий; исполнителями конкретных мероприятий; организацией мониторинга реализации программ.

Социально-экономическое развитие городов нередко рассматривается в стратегии с позиций сценарного подхода: инерционного и активного.

Инерционный сценарий предполагает сохранение современных тенденций развития, существующих условий и главных особенностей состояния городской системы. Базовой гипотезой инерционного сценария является предположение относительно неудовлетворительной управляемости социально-экономическими процессами

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

(экономической, социальной и экологической ситуацией) в городе вследствие сохранения ряда отрицательных ретроспективных тенденций, при условиях пассивного отношения всех общественных составляющих – власти, бизнеса, общественности к решению имеющихся проблем.

Активный сценарий предполагает, что город, с учетом имеющихся объективных ограничений социально-экономического потенциала, характера динамики внешних условий, в максимальной степени использует благоприятные возможности для развития общества, экономики и городской среды, обеспечения высокой степени адекватности перспективным вызовам. Недостатки внутренней среды города будут сведены к минимуму. Город покажет эффективную реакцию на негативные проявления внешних факторов. Как возможный сценарий можно рассматривать и трансформационный вариант развития отображает направленность на поддержание положительного вектора развития, инновационное обновление и ускорение темпов экономического роста всех сфер жизнедеятельности города.

В большинстве планов указано, что функции стратегического планирования (СП) возлагаются на Комитет по управлению внедрением Стратегического плана (КУВСП). В то же время не имеется разработанного Положения о структуре, полномочиях, правах, обязанностях, ответственности, организационных аспектах деятельности этих органов. Это приводит к тому, что выводы, решения и рекомендации этих органов не имеют обязательной силы. Эти органы носят временный характер, не понятна их подчиненность и место в системе существующей структуры органов местного самоуправления.

При разработке стратегических документов используются разные методики, отсутствует единая

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

методика. Исследователь Мавко П. выделял наличие следующих видов методик: американская (канадская); европейская: британская (французско-швейцарская); польская как синтез американской и европейской (британской и швейцарской); литовская (школа управление и демократии в Клайпеде) как творческое усвоение на базе собственных разработок американской и европейской (британской); русская (Леонтьевский центр, Санкт-Петербург; Институт экономики города, Москва) как адаптация американской и европейской [5].

Существенным минусом наметившегося процесса СП развития городов Украины можно назвать отсутствие информации о выполнении и реализации этих разработанных документов.

Были ли выполнены городом те задачи, которые были намечены в плане?

По каким параметрам можно оценить эффект развития города?

Кто и каким образом будет оценивать качество разработанных стратегических документов по развитию городов?

Современный комплексный подход к выбору основных приоритетов стратегического развития городов, а также формированию структуры будущего стратегического плана должен учитывать:

1. Факторы, связанные с местными особенностями развития городов.

2. Вопросы организации территории и территориального планирования. Между стратегическим планом развития и соответствующими градостроительными документами должна быть установлена четкая взаимосвязь.

3. Необходимость согласования стратегических документов развития города со стратегическими

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

документами розвитку регіона, со стратегическими документами розвитку соседних територіальних громад.

4. Стратегии развития градоформирующих предприятий города.

Список использованных источников:

1. Богачев С. В. Проблемы стратегического развития городов: теория и практика: монограф. / С. В. Богачев, М. В. Мельникова, А. А. Лукьянченко и др. – Донецк: Ин-т економіко-правових исследований НАН Украины. - Изд-во «Вебер» (Донецкое отделение), 2009. – 213 с.

2. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.200 р., №1602-111 // Відомості Верховної Ради України. – 2000. - №2.

3. Порядок розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р., № 621 // Офіційний вісник України. – 2003. - № 18. – Ст. 834.

4. Лебедев М. А. Устойчивое развитие в Украине: проблемы и возможности / М. А. Лебедев // Проблеми стійкого розвитку України: збірка доповідей міжнародної наукової конференції студентів. – К. : Всеукраїнська екологічна ліга, 2004. – 217 с.

5. Мавко П. Стратегічне планування розвитку територій/ [Електронний ресурс] / П. Мавко. – Режим ел. доступу : msdp.undp.org.ua/data/.../8%20strategic%20management_частина3.

«МЕТОД ДЕЛФІ» ЯК МЕТОД ДЛЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОТГ

Борисова Анна Валеріївна

асистент кафедри психології, політології та
соціокультурних технологій
Сумського державного університету

Процес стратегічного планування об'єднаних територіальних громад включає здійснення наступних взаємопов'язаних функцій:

- 1) визначення довгострокової перспективи, основних ідеалів, цілей і завдань розвитку ОТГ;
- 2) створення умов для надійного і стабільного довгострокового розвитку ОТГ;
- 3) формування передумов ефективної діяльності ОТГ на основі реалізації стратегії через комплекс поточних та середньострокових планів.

У відповідності з цим в процесі стратегічного планування здійснюється обґрунтування:

- перспективної мети розвитку ОТГ, її уточнення з урахуванням зміни умов його діяльності;
- стратегії розвитку ОТГ, в якій формулюється концепція та основні напрями розвитку;
- плану довгострокового (стратегічного) розвитку ОТГ [1].

Одним з ефективних методів для стратегічного планування є «Метод Делфі». Метод «Дельфі» - метод швидкого пошуку рішень, заснований на їх генерації в процесі мозкової атаки, яку вели групою фахівців, і відбору кращого рішення виходячи з експертних оцінок. Дельфійський метод використовується для експертного прогнозування шляхом організації системи збору та

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

математичної обробки експертних оцінок [2].

Метод Дельфі (інші назви: «Дельфійський метод», «Метод дельфійського оракула») з'явився в 1950-1960 роки в США для дослідження військово-стратегічних і військово-технічних проблем. Розроблено корпорацією RAND, авторами є О. Хелмер, Т. Гордон, Н. Долкім.

Особливостями методу Дельфі є анонімність і заочність регульована зворотній зв'язок і багаторівневність, груповий відповідь.

Анонімність і заочність процедур, що використовуються в методі Дельфі, забезпечують відсутність впливу найбільш авторитетних учасників опитування на відповіді інших експертів, виключає груповий вплив думки більшості, дає можливість проводити опитування екстериторіально, за допомогою застосування спеціальних анкет, електронного чи звичайної пошти, забезпечення контактом експертів з ЕОМ.

При проведенні опитування за методом Делфі необхідно дотримуватися кількох умов:

- формулювання анкети повинні бути чіткими та однозначно трактовані, припускати однозначні відповіді;
- поставлені питання повинні допускати можливість вираження відповіді у вигляді числа;
- експерти повинні мати достатньою інформації для того, щоб дати оцінку;
- відповідь на кожне питання (оцінка) має бути обґрунтована експертом;
- групи експертів повинні бути стабільними і чисельність їх повинна утримуватися в розсудливих рамках;
- час між турами опитувань повинен бути не більше місяця;
- число турів має бути достатнім, щоб забезпечити всіх учасників можливістю ознайомитися з причиною тієї чи іншої оцінки, а також і для критики цих причин;

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

- повинен проводитися систематичний відбір експертів;
- необхідно мати самооцінку компетенції експертів з досліджуваних проблем;
- потрібна формула узгодженості оцінок, заснована на даних самооцінок.

Список використаних джерел:

1. Планування і контроль на підприємстві [Текст] : навч. посіб. для студ. екон. напрямку підгот. денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / Н. І. Строченко, І. І. Коблянська ; М-во освіти і науки України, СНАУ. – Суми : СНАУ, 2015.

2. Агафонов В. А. Аналіз стратегій і розробка комплексних програм. / В. А. Агафонов. – М. : Наука, 1990.

ДОДАТКОВІ ДЖЕРЕЛА ПОПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ: АДАПТАЦІЯ ДОСВІДУ КРАЇН ЄВРОПИ

Воловик Яніна Сергіївна

здобувач вищої освіти Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Іваницька О.М.

Ефективна система публічних фінансів у будь-якій країні світу – це основа для забезпечення інтересів суспільства. Для повноцінного фінансування всіх підприємств у країні необхідні надійні джерела поповнення державного й місцевого бюджетів.

У багатьох державах головний спосіб поповнення місцевих бюджетів – це сплата податків фізичними та

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

юридичними особами. У різних країнах податкові системи, так само як і процедури сплати податків відрізняються: одні є більш ефективними, інші – ні. Актуальність обраної теми полягає в тому, що місцеві бюджети України можуть бути поповнені за рахунок запровадження нових податків, що зробить джерельну базу їх наповнення більш надійною.

Мета публікації – знайти нові шляхи поповнення місцевих бюджетів України за допомогою адаптації досвіду країн Європейського Союзу.

Місцеві бюджети входять до загальної системи публічних фінансів через те, що вони обслуговують не чийсь приватні інтереси, а інтереси суспільства, що вже говорить про публічний характер суспільних відносин. Ключове завдання суспільства – оцінювати результативність всіх рішень, що приймають владні органи [1, с. 167].

Серед видів податків, що існують в інших країнах та відсутні в Україні, – це податок на «багатство» та податок на тварин. Наприклад, у Німеччині, починаючи з 2007 року, було введено низку різноманітних податків. Один із них – це податок для олігархів, що передбачає сплату підвищеної процентної ставки для тих, хто отримує надприбутки. Згідно із Законом Німеччини «Про прибутковий податок» (Einkommensteuergesetz), ті, хто отримують статки більше, ніж 250 401 євро в рік, мають сплачувати 45 % податку від прибутку [2].

Водночас Німеччина стала першою країною в Європі, яка прийняла Закон Німеччини «Про захист тварин» (Tierschutzgesetz). Згідно закону, якщо в особи є собака – вона має сплачувати податок у розмірі від 100 до 150 євро на рік за першу собаку і від 200 до 300 євро за кожен наступну. Вартість залежить від міста проживання особи [3]. Також визначені штрафи за недолуге ставлення до собак. Максимальний штраф – 25000 євро – якщо людина

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

залишила тварину на вулиці, а не віддала до притулку.

Такі ж податки існують у Нідерландах і Швеції. Згідно з Законом Нідерландів «Про прибутковий дохід» (Wet inkomstenbelasting) особа, що заробляє більше 56530 євро в рік, має сплатити податок у розмірі 52 % від прибутку [4].

Дієва система захисту тварин існує в Швеції. Окрім податків, згідно із Законом Швеції «Про захист тварин» (Djurskyddslag (1988:534)), кожна особа має зареєструвати свого улюбленця та встановити спеціальний чіп. В разі загублення собаки правоохоронні органи швидко знаходять її власника через дані з цього чіпа [5].

У разі введення подібних податків (зборів) в Україні вони б могли сприяти вирішенню кількох проблем одночасно: окрім додаткових надходжень до місцевих бюджетів, вони підвищують відповідальність людей щодо чесності ведення бізнесу та щодо домашніх улюбленців.

Звичайно, при введенні таких податків в Україні їх ставки мають бути мінімальними, оскільки рівень доходів в країні значно менший, ніж у вищезазначених державах, і ставлення до таких податкових нововведень може бути негативним. Отже, адаптація досвіду таких країн Європи, як Німеччина, Нідерланди та Швеція потребує ретельного аналізу на предмет можливості його запозичення в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вдовенко С. М. Проблеми та перспективи формування сучасної системи публічних фінансів в Україні / С. М. Вдовенко, Ю. В. Шульга // Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. Серія 1 : Економіка. – 2012. – Вип. 2. – С. 166-170.

2. Einkommensteuergesetz: Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom vom 14. August 2017. –

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

[Elektronische ressource]. – Zugriffsmodus:
<https://www.gesetze-im-internet.de/estg/index.html>

3. Tierschutzgesetz: Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland vom 29. März 2017 [Elektronische ressource]. – Zugriffsmodus:
<https://www.gesetze-im-internet.de/tierschg/BJNR012770972.html>

4. Wet inkomstenbelasting: Nederlandse wet van 11 mei 2000 [Elektronische bronnen]. – Toegangsmodus:
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0011353/2017-07-01>

5. Djurskyddslag (1988:534): Svensk lag t.o.m. SFS 2017:781ю – [Elektronisk resurs]. – Åtkomstläge:
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddslag-1988534_sfs-1988-534

ПАРТИЦИПАТОРНЕ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ МІСТА

Демидкін Олег Сергійович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к. е. н., доцент Сердюк О. І.

Громадянська парсиципатизація відбувається з метою розвитку демократичного суспільства і громадянської освіти, удосконалення діалогу між владою і громадою, створення та підтримки повноцінного громадського простору, вирішення соціально значущих питань, активізації жителів міст, в т. ч. щодо участі у бюджетному процесі.

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

«Громадянська партиципація – це процес, під час якого громадяни отримують можливість впливати на рішення органів державної влади, а посередньо – можливість здійснювати контроль за їхнім виконанням, якщо дані рішення безпосередньо або посередньо торкаються інтересів громадян... Громадяни, отримуючи можливість брати участь в процесах регулювання на їхній ранній стадії, ще більш активно долучаються до процесів безпосередньої реалізації» [3].

В Україні експериментальне впровадження бюджету участі розпочалося з середини 2015 року в Чернігові, Черкасах і Полтаві в межах реалізації Проекту «Партиципаторний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади», запровадженого Польсько-Українською фундацією співпраці ПАУСІ [2].

Положення про партиципаторне бюджетування (бюджет участі) у м. Полтаві визначає партиципаторне бюджетування (ПБ) як процес взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, направлений на включення жителів, які постійно проживають у межах м. Полтави до прийняття рішень щодо розподілу визначеної Полтавською міською радою частини міського бюджету, залучення їх до участі у бюджетному процесі та надання можливості для вільного доступу до інформації, а також забезпечення відкритості та прозорості діяльності Полтавської міської ради та її виконавчих органів [1].

В практичній діяльності потребують врахування ряд характеристик партиципаторного бюджетування (табл. 3).

У 2016 році відповідно до міської цільової програми «Партиципаторне бюджетування (бюджет участі) у м. Полтаві на 2016-2020 роки» подано 58 проектів. Орієнтовний обсяг коштів реалізацію проектів-переможців

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

програми на 2017 рік складе 1 млн. 500 тис. грн, на 2018-2020 рр. – не менше 1% доходної частини міського бюджету без врахування міжбюджетних трансфертів.

Таблиця 3

Переваги, витрати та виклики партиципаторного бюджетування

Параметр	Зміст характеристики
Переваги	Надзвичайно активне залучення громади. Громадянська освіта. Поява нових лідерів. Відчуття творення майбутнього і місцевий патріотизм. Прозорий і зрозумілий спосіб ведення діалогу з громадянами. Розподіл державних коштів з врахуванням суспільних потреб. Подолання бар'єрів, які існували між мешканцями та міською державною адміністрацією. Потенціал, що може бути використаний для побудови довіри між громадянами та владою. Процес сприяє децентралізації влади. Може позитивно вплинути на підвищення рівня прозорості процесу прийняття рішень. Розвиток громадянського суспільства.
Витрати	Процес вимагає великих витрат у вигляді фінансових ресурсів, часу та активної участі всіх сторін, причетних до даного процесу. Нові обов'язки для міської державної адміністрації. Завдяки прозорості весь процес знаходиться під пильним оком усіх зацікавлених сторін.
Виклики:	Інтенсивність та надійність підрахунку голосів. Доступність та відкритість обраних проектів. Інституційна vs. «низова» громадянська активність. Нереалізовані проекти. Процедури, в перебіг яких складно внести зміни. Довгострокові цілі. Включення ПБ у якості складової загального процесу управління містом – він повинен узгоджуватись з іншими діями та заходами. Освіта усіх учасників процесу: як мешканців, так і службовців.

Джерело: узагальнено з використанням [1]

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

В результаті в 2016-2020 роках очікується реалізація більше 1 проекту в рік та зростання відсотку залучення жителів м. Полтави до участі в програмі до 4 %.

Очікуваними результатами виконання програми також є: створення ефективного механізму взаємодії виконавчих органів Полтавської міської ради та жителів м. Полтави в бюджетному процесі; залучення жителів до процесу прийняття рішень органів місцевого самоврядування; формування довіри громадян до органів місцевого самоврядування; підвищення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування; підвищення рівня прозорості процесу прийняття рішень шляхом надання жителям м. Полтава можливості безпосереднього впливу на бюджетну політику; вирішення питань, які найбільш хвилюють жителів м. Полтава.

Список використаних джерел:

1. Партиципаторне бюджетування [Електронний ресурс] / Полтава : Офіційний сайт Полтавської міської ради та виконавчого комітету. – Режим доступу : <http://www.rada-poltava.gov.ua/people/participator/>.

2. Проект «Партиципаторний бюджет – можливості для підвищення громадської активності і встановлення належного партнерства з органами влади» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pauci.org/open_project.php?id=22.

3. Długosz D., Wygnański J. J., Obywatele współdecydują, Przewodnik po partycypacji społecznej, Stowarzyszenie na rzecz Forum Inicjatyw Pozarządowych, Warszawa 2005, s. 22.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ПРОЕКТУ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА

Капінос Геннадій Іванович

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, менеджменту та адміністрування Хмельницького національного університету

Актуальність розробки концепції та стратегії розвитку кожного міста обумовлені негативними наслідками реформування економіки України, значним відставанням економічного розвитку, рівня життя людей, інфраструктури міст від аналогічних характеристик міст розвинутих країн.

Стан міст в Україні характеризується значними відмінностями в рівнях їх соціально-економічного розвитку, неузгодженістю ряду нормативно-правових актів з містобудівних питань, недостатньо чітко визначеною загальнодержавною стратегією. Спостерігається значна концентрація населення і виробництва у великих містах на тлі неефективного, уповільненого розвитку більшості середніх та малих міст. Це є наслідком надмірного втручання держави в регіональну політику протягом тривалого часу, що призвело до значних територіальних диспропорцій економічного розвитку країни, недоліків у територіальній організації суспільства, системі поселень у регіонах. Відтак погіршилась демографічна ситуація в країні, якість життя населення, знизився рівень зайнятості.

В умовах сьогодення необхідно розробляти принципово нові програми розвитку міст в Україні. Вони мають містити розгорнуті систематизовані міжнародні порівняння наявних ресурсів (трудових, фінансових, інвестиційних, природних), рекомендовані показники, технології, заходи, прийняті

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

рішення та очікувані результати.

Будь яка мета має бути виражена в вигляді конкретних цільових показників. У цьому випадку можна за допомогою спеціальних економіко-математичних методів визначити необхідні для їх досягнення ресурси, поставити завдання виконавцям, проконтролювати їх виконання.

Ефективність програми залежить від наявності та раціонального використання ресурсів. Через їх обмеженість важливо розробити та впровадити спеціальні комплексні програми ресурсозбереження кожного міста, підприємства.

Одним з недоліків більшості програм розвитку міст є відсутність необхідних стабільних джерел фінансування заходів щодо підвищення якості життя населення і впровадження сучасних ефективних виробництв. Для вирішення цієї проблеми можуть бути організовані муніципальні підприємства, туристичні, торговельні, транспортні, рекламні фірми на основі муніципальної форми власності. В сьгоднішніх умовах – це власність територіальних громад.

Слід зазначити, що стратегічне планування на рівні міста як елемент територіального планування має розглядатись, як діяльність представницьких органів, спрямована на вирішення сукупності проблем соціально-економічного реформування задля розвитку муніципального утворення. Не викликає сумнівів, що основним напрямком цієї роботи є діяльність, пов'язана з поліпшенням якості життя людей.

Концепція комплексного соціально-економічного розвитку міста має містити як складову основні положення його стратегії розвитку. В структурі концепції укрупнено можна виділити такі розділи: аналіз вихідної соціально-економічної ситуації, стратегічний вибір, основні напрямки міської соціально-економічної політики, ресурси і

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

механізми їх використання для реалізації стратегічного вибору міста. При розробці стратегічного вибору міста необхідно обґрунтувати основні функції, що будуть виконуватись в майбутньому, визначити пріоритети та цільові орієнтири розвитку економічної та соціальної сфери, управління та містобудування. По суті, це основна частина всієї концепції, на базі якої будуть розроблятися окремі напрямки місцевого розвитку.

Для оцінки ступеня готовності міста до функціонування в умовах ринкової економіки необхідно оцінити наявний в нього:

- 1) потенціал соціально-економічного розвитку (виробничий, трудовий, фінансовий, інвестиційний);
- 2) ресурсний потенціал (природно-ресурсний, демографічний, географічний,);
- 3) якість життя населення;
- 4) екологічну ситуацію;
- 5) управління містом;
- 6) потенціал готовності до соціально-економічних перетворень у місті.

Після систематизації та узагальнення оцінок вихідної соціально-економічної ситуації в місті можлива розробка проекту стратегічного розвитку міста. Він повинен передбачати забезпечення сталого зростання виробництва, забезпечення стабільного зростання якості життя мешканців міста, створення нормальних умов для розвитку підприємницької діяльності. При цьому значна увага має приділятися посиленню ролі місцевих органів виконавчої влади в створенні сприятливого інвестиційно-інноваційного клімату, вирішення проблем зайнятості, охорони довкілля.

Наразі існує нагальна проблема розробки методичних засад виконання планової роботи на рівні міста, а також науково-обґрунтованої системи довгострокового і

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

корокострокового планування. Основною тут є проблема обґрунтування стратегічного вибору міста, тобто тих функцій, які воно виконуватиме в перспективі. Їх актуальність визначає траєкторію розвитку міста, враховуючи специфіку його соціально-економічного потенціалу.

ТЕХНОЛОГІЯ ФОРСАЙТУ ТА ДОЦІЛЬНІСТЬ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ В СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Кравченко Тетяна Анатоліївна

доктор наук з державного управління, професор,
професор кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету (м. Запоріжжя)

Одним із загальноновизнаних інструментів побудови образу майбутнього і альтернативно можливого майбутнього є технологія форсайту.

Розвинуті передові країни використовують форсайт як ідеологічний інструмент з налаштування суспільства на певну траєкторію спільного мислення та розвитку. Досвід його застосування в Україні поки що незначний, особливо в системі публічного управління. У зв'язку з цим виникає потреба не лише вивчення зарубіжного досвіду, а й поширення вже започаткованих в Україні відповідних досліджень. Це є вкрай важливим саме для системи публічного управління, спрямованої на управлінське забезпечення державного, регіонального та місцевого розвитку в умовах суспільних перетворень в Україні [1].

Форсайт – системний, партисипативний, перспективний

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

і політично орієнтований процес, який (за підтримки різних методик сканування середовища/горизонтів) спрямований на активне залучення ключових зацікавлених сторін до широкого спектра заходів з передбачення майбутнього, підготовки рекомендацій і здійснення перетворень у технологічній, економічній, екологічній, політичній, соціальній та етичній областях [2].

Важливою відмінною рисою форсайту від традиційних методів прогнозування є визначення активної ролі стейкхолдерів у здійсненні впливу на реалізацію переважних сценаріїв майбутнього розвитку.

З-поміж основних причин, через які доцільно застосовувати технологію форсайту в системі місцевого самоврядування, можна назвати такі:

- необхідність більш ретельного врахування довгострокової перспективи розвитку досліджуваного об'єкта у взаємодії з існуючою активністю діючих учасників процесу;

- потреба у створенні мережі суб'єктів, безпосередньо залучених до розробки майбутнього розвитку територіальної громади, що дасть змогу учасникам (представники органів влади, бізнесу та громадських інститутів, вчені) розробляти концепції майбутнього, колегіально оцінювати майбутній розвиток з метою напрацювання оптимальної здатності колективної інтерпретації проблем, можливостей, стратегій і цілей;

- необхідність активізації наявних можливостей території;

- інші причини, пов'язані із суб'єктивними факторами, наприклад, бажанням жителів або громадських організацій брати участь у процесах розвитку територіальної громади.

Дослідження теорії і практики застосування форсайту дає змогу зробити два ключових висновки про доцільність

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

його застосування в системі місцевого самоврядування.

По-перше, форсайт має принципову відмінність від інших інструментів наукового передбачення, яке полягає в тому, що передбачає участь ряду зацікавлених верств громадянського суспільства не тільки у формуванні картинки передбачення, але й в активних діях щодо реалізації ними ж передбачених змін. При цьому форсайт сприяє прагненню до вироблення консенсусу інтересів різних груп, що беруть у ньому участь.

По-друге, форсайт – це механізм узгодження партикулярних інтересів окремих груп громадянського суспільства, властивих тій чи іншій територіальній громаді. Суть форсайту і полягає в тому, щоб створити дієвий механізм узгодження інтересів мешканців, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста (що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями).

Форсайт може бути корисним рушієм інновацій, підприємництва та соціальних змін у територіальних громадах. Наприклад, переміщення населення із сільських територій до міста викликає серйозні проблеми, пов'язані із землекористуванням, проектними рішеннями і навіть із соціальною динамікою. У цьому випадку застосування форсайту для передбачення майбутніх потреб і проблем може надихнути інноваційні та підприємницькі проекти на вирішення цих проблем перш, ніж вони набудуть занадто руйнівного характеру.

Форсайт – технологія, яка вкрай необхідна в умовах децентралізаційних процесів: адже посилюється процес делегування повноважень держави громадянським інститутам, здатним здійснювати ефективно саморегулювання. Форсайт, з одного боку, найбільш ефективно розвивається там, де громадянське суспільство

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

достатньо структуроване і громадяни беруть активну участь у діяльності різних соціальних інститутів, виявляючи громадянську культуру і враховуючи не тільки свої партикулярні інтереси. З іншого боку, формування форсайту сприяє інтенсифікації та поглибленню процесів розвитку громадянського суспільства, усвідомлення меж і можливостей саморегулювання. Тому можна резюмувати, що дорожня карта розвитку територіальних громад, відтворювана на основі форсайту, стане не черговим бюрократичним документом, а орієнтиром у діяльності науки, бізнесу, регіональної влади і громадських інститутів в Україні на сучасному етапі державотворення.

Список використаних джерел:

1. Кравченко Т. А. Доцільність використання методології форсайту при розробці Єдиної комплексної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на 2015–2020 рр. / Т. А. Кравченко // *Аспекти публічного управління*. – 2015. – №4. – С. 121–128.
2. Popper R. (2011) Wild Cards and Weak Signals Informing and Shaping Research and Innovation Policy. Paper presented at the Fourth International Seville Conference on Future-Oriented Technology Analysis (FTA) «FTA and Grand Societal Challenges – Shaping and Driving Structural and Systemic Transformations», Seville, 12–13 May 2011.
3. Публічне управління XXI століття: форсайтінг успіху : зб. тез XVI Міжнар. наук. конгресу, 21 квітня 2016 р. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. – 512 с.

КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Польська Тамара Дмитрівна

кандидат філософських наук

доцент кафедри теорії та практики управління

Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Розвиток великого міста – а міста обласного значення в масштабах України – це міста великі, супроводжується кризами і протиріччями соціально-економічного, екологічного, політичного і культурного ґатунку. Контраст бідності і багатства, злочинність, криза міського управління, техногенні та природні загрози, нарешті, терористичні загрози() в умовах складної ситуації збройного конфлікту на сході країни ставлять серйозні питання перед міською владою та в цілому громадянським суспільством. Звісно, ці складні проблеми розв’язуються при напруженій організаційній загальній роботі в економічній та соціально- культурній сферах. Разом з тим, при формуванні відносин держави та суспільства, міського самоврядування та громадянського суспільства значну роль відіграє комунікативний аспект.

При стратегічному плануванні розвитку міст потрібно враховувати не тільки механізми економічного зростання, розвиток інфраструктури і т.і., а і комунікативні механізми взаємодії як між державними органами та органами місцевого самоврядування, так і між громадянським суспільством і органами влади.

І в цьому контексті роль комунікативних технологій, стратегічних і тактичних комунікацій в публічному

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

управлінні складно переоцінити. Ефективність комунікації у всіх сферах управління, і особливо в управлінні соціо - культурними процесами, забезпечує прогресивний розвиток країни, гармонізацію суспільних відносин, чітку артикульованість політики держави для громадян, просування демократичних стандартів у соціальному й політичному житті.

Комунікативна технологія «зв'язки з громадськістю» досі недооцінена як в системі управління, так і пересічним громадянином сприймається перш за все як маніпуляція, переважно в сфері політиці. В українському суспільстві побутує розуміння піару як справи не надто шляхетної, справи очорнення політичних чи комерційних опонентів і просування виключно своїх інтересів, прикрашання якостей особистості, а у сфері політики суспільство взагалі, на жаль, занадто звикло до так званого «чорного піару». І це перекручує саму сутність зв'язків з громадськістю як діяльності, спрямованої на суспільне благо і гармонізацію протиріч, знаходження консенсусу, позитивних шляхів розв'язання проблем.

Але ми всі розуміємо, що саме погане функціонування державних комунікацій як на центральному, так і на місцевому рівні, призводить до нерозуміння пересічним громадянином політики органів державної влади та місцевого самоврядування, нерозуміння як самої суті реформ, так і свого міста в їх реалізації. Соціальні комунікації у своїй вищій стадії сформувались як людино-орієнтований публічний менеджмент, урядові паблік рилейшнз, які займають центральне місце в процесі налагоджування конструктивного діалогу між особистістю, громадянським суспільством та державою. І цей потенціал позитивної дії урядових зв'язків з громадськістю використовується не в повну силу в стратегічному

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

менеджменті і стратегічному плануванні.

В сфері публічного і державного управління особливо важливе інформування та роз'яснення владою власних дій, публічна дискусія з приводу актуальних проблем. При виборі владою стратегії відмежування від критики і замовчування суспільно важливої інформації, перетворення мас-медіа як важливого інструменту публік рилейшнз на типово розважальний продукт, вона втрачає можливість об'єктивної погляду, важливий індикатор суспільних настроїв і проблем, а діалог влади і громадянського суспільства відсутній.

Діалог в системі публічного управління – це здатність органів влади спілкуватись із громадськістю етична комунікація, яка поважає права громадянина і веде до взаєморозуміння, взаємоузгодження інтересів. Комунікація – це стратегічний механізм при розробці стратегій розвитку міст, формування громадянського суспільства та інституцій соціального партнерства і соціальної відповідальності.

При стратегічному плануванні розвитку міста потрібно приділяти увагу інформаційно-комунікативним аспектам його розвитку не тільки в плані забезпечення його інформаційно-комунікаційної інфраструктури для задоволення інформативних потреб людини, що, безперечно, має велике значення, а і розуміти зміну соціальної реальності буття міста на сучасному етапі розвитку інформаційного суспільства в контексті процесів децентралізації, які проходять в нашій державі. Звідси потрібно звертати увагу на культурні і духовні доміанти його існування, його унікальні й неповторні риси, що наповнюють душу громадянина почуттям гордості за своє місто.

За останні роки такі українські міста, як Харків, Одеса, Дніпро, Донецьк «набули особливого соціально-культурного значення як потужні політичні гравці, суб'єкти

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

політичних процесів на рівні держави та на міжнародному рівні» [1, с. 12]. І питання брендингу і ребрендингу в обласних містах в соціо-культурному сенсі теж має неабияке значення.

Таким чином, зв'язки з громадськістю – це координуюча комунікативна стратегія в сфері публічного, зокрема, державного управління, необхідний компонент стратегічного планування.

Список використаних джерел:

1. Препотенська М. П. Буття людини мегаполісу (соціальні, культурні та екзистенціальні виміри): Автореф. дис. на здобуття наук. ступ. доктора філос. наук // М. П. Препотенська. – Київ, 2015. – 37с.

МІСТО ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ

Помаз Юлія Володимирівна

кандидат історичних наук,
доцент кафедри економіки підприємства
Полтавської державної аграрної академії

Яковенко Марина Володимирівна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»,
спеціальності «Облік і аудит»
Полтавської державної аграрної академії

Важливою складовою системи адміністративно-територіального устрою держави є міста, тобто населені пункти, жителі яких головним чином зайняті у промисловості, торгівлі, на транспорті, в адміністративних установах, навчальних закладах.

Міста – це концентрація інтелекту, розуму, культури, а

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

не тільки виробництва. Пошук шляхів вирішення проблем розвитку міст, підвищення рівня життя населення в них, формування соціально-економічної структури їхнього населення є основними завданнями, що стоять перед управлінням ними, як на національному, так і на регіональному рівнях. Воно повинно забезпечити ефективне функціонування існуючих міст як ключової ланки територіального поділу праці та реалізації загальнодержавної концепції містобудування [1, с. 52].

Головною містоутворюючою галуззю є, як правило, промисловість, для розвитку якої складаються тим кращі умови, чим більше місто. Але різке зростання промисловості міста викликає і негативні явища: збільшення витрат на виробництво і транспортування продукції, підвищення рівня концентрації населення, погіршення умов його проживання, надмірне використання природного потенціалу тощо. У зв'язку з цим виникає необхідність регулювання процесів розвитку міст із урахуванням взаємовідносин між ними і факторами економічного, соціального та екологічного характеру. Містоутворюючими галузями є також будівництво, наука і наукове обслуговування, освіта та деякі інші.

У сучасних економічних умовах загострюється проблема поєднання інтересів територіальних громад міста та бізнесових інтересів, узгодження яких приведе до досягнення так званого агломераційного ефекту, який полягає в економії окремого капіталу за рахунок зменшення загальних сукупних витрат на розвиток міста, що приваблює інвесторів і сприяє розвитку підприємництва до того моменту, поки не настане зворотній ефект – падіння переваг міста в отриманні додаткового прибутку і зростанні витрат на виробництво товарів і послуг. Така ситуація, як показує досвід розвинутих країн (США, Франція, Японія) приводить до відпливу виробництва і населення з великих

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

міст у інші міста даної агломерації або взагалі за її межі. Наслідком цього є скорочення зайнятості, посилення нерівності розподілу доходів і загострення соціальних проблем, а саме бідності [2].

У залежності від територіального положення те чи інше місто може бути віднесеним до наступних груп: самостійний регіон, частина агломерації, міста-супутники.

У містах першої групи всі процеси життєдіяльності замкнені, тобто звернені на самовідтворювання міста як системи, управління якою здійснюється автономно. Міста другої групи характеризуються лише частиною процесів, притаманних містам першої групи, і потребують у своєму розвитку узгодженості управлінських рішень на рівні всієї агломерації. До міст третьої групи відносяться ті, більшість процесів життєзабезпечення яких залежить від основного міста.

Для характеристики міста як системи використовуються численні показники, які умовно можна об'єднати в окремі групи, які відображають: географічне положення і природне середовище, територію, населення, екологічний стан, історичні тенденції розвитку і традиції побуту та культури, економічний потенціал і структуру міського господарства, містобудівне планування.

Зазначені показники аналізуються при опрацюванні концепції розвитку сучасних міст, розробці їх генеральних планів соціально-економічного розвитку. Разом ці документи утворюють систему передпланових програмних розробок, яка є головним організаційно-економічним засобом управління сучасним містом [3, с. 239].

Таким чином, місто є центром економічного, політичного і культурного життя суспільства і одночасно локальною суспільно-територіальною системою, у розвитку якої відображаються зміни у розвитку національної економіки та розвитку економічних потенціалів

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

регіональних територіальних утворень, що, звичайно, потребує державного регулювання.

Список використаних джерел:

1. Бабаєв В. М. Управління великим містом: теоретичні і прикладні аспекти: монографія / В. М. Бабаєв; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 307 с.

2. Лесечко М. Управління великими містами в Україні [Електронний ресурс] / М. Лесечко // Демократичне врядування. Науковий вісник. – 2009. – Вип. 3. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>.

3. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. Тертичка. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 750 с.

КОНЦЕПЦІЯ ПРОГНОЗУ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МІСТА НА ОСНОВІ ПОКАЗНИКІВ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Теліженко Олександр Михайлович

доктор економічних наук,
завідувач кафедрою управління
Сумського державного університету

Павленко Олена Олексіївна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри управління
Сумського державного університету

В ринкових умовах успішна реалізація стратегічних напрямків розвитку регіону/населеного пункту у значній мірі залежить від ефективності використання його потенціалу. Потенціал формуються під безпосереднім впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища,

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

що орієнтують регіон/населений пункт на досягнення довгострокових цілей розвитку у відповідності з наявним ресурсним забезпеченням.

Виходячи з цього, під економічним потенціалом ми розуміємо сукупну здатність наявних економічних ресурсів забезпечити виробництво максимально можливого обсягу благ на даному етапі суспільного розвитку.

В останні роки все більшого поширення набувають розробки концепції або стратегії економічного і соціального розвитку населених пунктів. Разом з тим, як правило, категорії «концепція» та «стратегія» трактуються довільно без врахування існуючої нормативної бази.

Зокрема, пунктом 5.3.3. ДБН Б.1.1-15:2012 «Склад і зміст генерального плану населеного пункту» передбачається розробка розділу «Обґрунтування та пропозиції» який може включати «Концепцію генерального плану населеного пункту». Концепція, в свою чергу, включає: стратегію розвитку населеного пункту, у тому числі розрахункові параметри демографічного, економічного та соціального розвитку населеного пункту; напрями і орієнтовні параметри територіального розвитку, формування інженерно-транспортної інфраструктури; функціонально-планувальну структуру населеного пункту; приміську зону.

Важливою, в цьому відношенні, є задача оцінювання факторів, які визначають стратегію розвитку населеного пункту та впливають на параметри територіального розвитку. Нами пропонується в якості інтегральних факторів, які об'єднують в собі параметри демографічного, економічного та соціального розвитку населеного пункту, приймати поточні та прогнозні показники трудового, виробничого та природно-ресурсного потенціалів. При цьому, перші два мають оцінюватися виключно на території міста. Останній, природно-ресурсний потенціал, по території району. Місто розглядається, таким чином, як економічне ядро району, а природно-ресурсний потенціал

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

визначає напрями розвитку, наприклад, переробної галузі, розташованої в межах міста.

Прогноз зміни/приросту відповідного економічного потенціалу є основою прогнозування необхідного приросту міських територій та визначає функціонально-планувальну структуру населеного пункту: виробничий потенціал – землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики та іншого призначення; трудовий потенціал – селітебні території; природно-ресурсний потенціал – землі для розвитку переробної галузі, а також землі природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення.

Таким чином, прогноз розвитку населеного пункту ґрунтується на гіпотезі, у відповідності до якої зміна/приріст відповідного економічного потенціалу має бути забезпечений просторовою підосною, – приростом міських територій відповідної функціонально-планувальної структури. Така концепція відповідає принципам гібридної, інтенсивно-ексенсивної моделі розвитку міста.

Для прогнозної оцінки приросту міських територій пропонується використовувати показник «щільності економічного потенціалу» території під яким слід розуміти величину оцінки економічного потенціалу території співвіднесеної до площі цієї території (у млн. грн / км²).

На першому етапі проводиться розрахунок базового значення щільності економічного потенціалу проводимо по кожному виду потенціалу окремо станом на поточний рік. При цьому, з урахуванням площ відповідних функціонально-планувальних зон розраховуються базові значення щільності виробничого, трудового та природно-ресурсного потенціалів.

На другому етапі на основі прогнозних показників – складових економічного потенціалу, проводяться прогнозні розрахунки необхідного приросту земель: промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики та іншого призначення міста – на основі показника щільності виробничого

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

потенціалу; селитебних земель – на основі показника щільності трудового потенціалу; земель для розвитку переробної галузі, а також земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного, історико-культурного призначення – на основі показника щільності природно-ресурсного потенціалу.

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Фаражалла Ашраф Ібрагім

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., доцент Писаренко В. П.

До базових соціальних інститутів функціонування сучасного суспільства належить система охорони здоров'я. В умовах постійного зростання витрат загострилися проблеми фінансової стійкості й керованості медичної галузі. Збільшення потреб населення в якісній, кваліфікованій медичній допомозі, підвищенні тривалості їх життя, зумовлює пошук оптимальних шляхів організації й фінансування сфери охорони здоров'я.

У 2014 році в оприлюдненому Міністерством охорони здоров'я України проекті Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я визначені завдання децентралізації [2].

Децентралізація є одним із елементів реформування системи охорони здоров'я, що впроваджується в багатьох країнах світу. Це найефективніший спосіб удосконалення функціонування системи охорони здоров'я, котрий дає змогу оптимально розподіляти ресурси, гнучко й швидко реагувати на нові обставини. Децентралізована система

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

управління перерозподіляє економічну й соціальну відповідальність як між різними рівнями управління (державним, регіональним, місцевим), так і між окремими функціями фінансування, організації надання медичної допомоги, уможливує застосування регіонального підходу до розроблення загальнодержавних програм, створює умови для формування міжсекторальних підходів в управлінні охороною здоров'я населення [3].

Міністерство охорони здоров'я України на рівні громад запропонувало три форми організації надання первинної медичної допомоги (ПМД):

1. У великих громадах передбачається створення Центрів первинної медико-санітарної допомоги (ЦПМСД).

2. Для малих громад пропонується укладення договорів з ЦПМСД сусідніх громад в рамках міжмуніципального співробітництва.

3. Організація надання ПМД лікарями загальної практики – сімейними лікарями, які провадять господарську діяльність з медичної практики як фізичні особи-підприємці та можуть перебувати з ЦПМСД у цивільно-правових відносинах.

Основним аргументом на користь упровадження механізмів децентралізації системи охорони здоров'я є поліпшення якості медичної допомоги для населення, охоплення послугами та реагування медичних закладів на потреби місцевої громади. Місією стратегії децентралізації у сфері охорони здоров'я більшість країн визнають також підвищення стійкості та стабільності системи фінансування охорони здоров'я, транспарентності прийняття управлінських рішень у галузі, ефективності функціонування медичних установ [1, с. 69].

Світовий досвід фінансування медичної сфери свідчить, що її децентралізація – це не лише залучення коштів, а й об'єднання фінансових ресурсів у пули. У Доповіді Всесвітньої організації охорони здоров'я за 2010 рік «Фінансування систем охорони здоров'я. Шлях до

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

загального охоплення населення медико-санітарною допомогою» вказано: «...Консолідація пулів із самого початку реформування повинна бути частиною стратегії. Існування численних пулів не є ефективним, оскільки вони дублюють один одного, це збільшує вартість адміністративних та інформаційних систем. Вони також ускладнюють захист від фінансового ризику та досягнення соціальної справедливості. Для того щоб система охорони здоров'я працювала, необхідно об'єднати пули, створити єдиний пул, у рамках якого можливо було б вирівнювати ризику» [4]. Тільки за цієї умови можна забезпечити ефективне управління фінансовими ресурсами сфери охорони здоров'я, контролювати раціональне їх використання, координувати процеси надання доступної медичної допомоги та налагодити відповідний контроль її якості.

Список використаних джерел:

1. Павлюк К. В. Децентралізація в системі фінансування охорони здоров'я [Електронний ресурс] / К. В. Павлюк, О. В. Степанова // Фінанси України. – 2015. – № 4. – С. 67-85. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_4_6.
2. Про схвалення Концепції побудови нової національної системи охорони здоров'я України: проект розпорядження Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20140618_0.html.
3. Шарабчиев Ю. Т. Новая парадигма здравоохранения и основные направления адекватных реформ / Ю. Т. Шарабчиев, Т. В. Дудина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mednovosti.by/journal.aspx?article=730>.
4. The world health report: health systems financing: the path to universal coverage. – Geneva : WHO, 2010. – P. 47, 60.

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Шиян Євгеній Олександрович

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності
«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к. е. н., доцент Сердюк О. І.

Розвиток громади залежатиме від того, як швидко місцева влада навчиться якісно управляти публічними фінансами та формувати бюджети, орієнтуючись на інтереси громадян.

Модель «бюджету участі» виникла у 1987 році. Протягом 10 років вона тестувалася у різних містах Бразилії. У 1997-2000 рр. ідея участі громадян у розподілі бюджетних коштів поширилася Латинською Америкою, а з 2000 р. – досягла країн Північної Америки, Європи, Африки, Азії та Австралії. Бюджет участі практикується більш ніж у 1500 містах на всіх континентах Землі [4].

Процес включення населення в формування бюджетів триває і в Україні – у багатьох громад уже формуються бюджети громадських ініціатив, де активісти беруть участь у визначенні напрямків витрачання коштів і здійснюють контроль за їх використанням.

З метою розвитку партнерських відносин між територіальними громадами та органами місцевого самоврядування, запровадження інноваційних механізмів залучення громадян до співпраці в бюджетному процесі, удосконалення громадських ініціатив, спрямованих на подолання пріоритетних та проблемних питань діяльності територіальних громад, для організації, підготовки та виконання основних заходів та завдань щодо реалізації бюджету участі в Хорольському районі Полтавської області створена локальна група з питань бюджету участі

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

(15.06.2017) [3]. До її складу залучені представники районної та міської рад, райдержадміністрації, об'єднаних територіальних громад, координатор Громадської ради при Хорольській районній раді.

Вперше впроваджується і цільова міська Програма партиципаторного бюджетування в м. Хорол.

Процес партиципаторного бюджетування – процес складання, розгляду, відбору, затвердження, виконання проєктів, звітування про їх виконання, а також контролю за дотриманням бюджетного законодавства, який триває календарний рік.

Партиципаторне бюджетування – процес взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, направлений на включення жителів, які постійно проживають у межах м. Хорола, до прийняття рішень щодо розподілу визначеної Хорольською міською радою частини міського бюджету, залучення їх до участі у бюджетному процесі та надання можливості для вільного доступу до інформації, а також забезпечення відкритості та прозорості діяльності Хорольської міської ради та її виконавчих органів

Партиципаторний бюджет м. Хорол на 2018 рік – 300 тис. гривень. Серед поданих шести проєктів всі без винятку робочою групою затверджено і допущено до голосування (до 20 жовтня 2017 року), а саме: «Реконструкція дорожнього покриття вулиць Чигринівка, Кирстівка, Північна, провулки Польовий, Бригадний», «Капітальний ремонт під'їзду до п'яти багатоквартирних житлових будинків зі сторони вулиці Незалежності», «Вуличне освітлення на сонячних батареях по вулиці Українській (від будинку № 1 до будинку № 24)», «Облаштування зони відпочинку в скандинавському стилі», «Трафаретний Стріт-арт (мурал)», «Озеленення дитячого майданчику «Чисте повітря – дітям» [1].

Проведення партиципаторного бюджетування має сприяти налагодженню системного діалогу органів

Секція 3. Стратегічне планування розвитку міста

місцевого самоврядування м. Хорол із жителями, створенню умов для їх участі у реалізації повноважень, визначених Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [2].

Громадський контроль поряд з якісною владою забезпечить результати децентралізації. Завдання влади полягає у тому, щоб навчити людей на місцевому рівні якісно управляти фінансами громади та орієнтуватися в цьому процесі на її (громади) інтереси.

Список використаних джерел:

1. Партиципаторне бюджетування [Електронний ресурс] / Хорольська міська рада Полтавської області : Офіційний сайт. – Режим доступу : <http://horol.com.ua/page/bjudzhet-uchasti/partitsipatorne-bjudzhetuvannja>.

2. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] / Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97. Верховна Рада України; Закон від 21.05.1997 № 280/97-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19/print>.

3. Про створення локальної групи з питань бюджету участі у Хорольському районі [Електронний ресурс] / Хорольська районна рада. – Режим доступу <http://horolska.rayrada.org.ua/news/15-51-43-21-06-2017/>.

4. Що таке бюджет участі (громадський бюджет)? [Електронний ресурс] / Бюджет участі. – Режим доступу : <http://gromada.zt-rada.gov.ua/pro-byudzhet-uchasti/shcho-take-byudzhet-uchasti-/>.

СЕКЦІЯ 4
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УРБАНІЗАЦІЇ

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Вибиванець Анастасія Борисівна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»
спеціальності «Менеджмент»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к. е. н., доцент Мирна О. В.

Децентралізація освіти – це передача повноважень і відповідальності за управління освітою та фінансування освіти демократично обраним органам місцевого самоврядування. Реформування системи освіти – одне з пріоритетних завдань для України, яке, однак, упродовж останніх років реалізується досить повільно. Аби накреслити правильні вектори, варто розібратися в ситуації на регіональному рівні.

Реформа децентралізації в освітній галузі передбачає створення належної мережі шкіл [1].

20 січня 2016 року в Уряді було прийнято рішення про оптимізацію шкільної мережі.

Опорні школи будуть створені в рамках проекту по децентралізації освіти та оптимізації мережі шкіл. Адже тепер на об'єднані громади покладається питання самостійного визначення структури загальноосвітніх начальних закладів [1].

Оснащенням опорних шкіл стане сучасне матеріально-технічне обладнання в кабінетах фізики, хімії, математики, біології, географії та сучасні мультимедійні пристрої в

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

комп'ютерних кабінетах. З цією метою Кабмін збільшив фінансування галузі освіти більше, ніж на 121 мільйон гривень [1].

За словами голови Уряду, опорні школи – це крок до вдосконалення якості середньої освіти. Але чи все так добре, як запланував Уряд? Дослідимо це питання на прикладі Полтавщини.

З 2011-го року кількість ДНЗ лишалася сталою – 54 заклади (також діють 16 шкіл раннього розвитку). При цьому аналіз показав, що лише 17 закладів заповнені повністю або менше, коефіцієнт заповнюваності 24-х ДНЗ балансує в межах 101-150%. 12 закладів заповнені більше ніж на 150%. Середній показник заповнюваності по місту склав 131,7%. Експерти пояснюють це тим, що кількість дітей 1-6 років постійно зростає (близько 1,8% щорічно), а кількість ДНЗ лишається сталою. Також вагомою причиною такого стану речей стало закриття та перепрофілювання дитячих садків у середині 90-х: будівлі дошкільних закладів були віддані під різноманітні адміністративні цілі, наприклад суди [2].

За десять років кількість загальноосвітніх закладів у Полтаві зменшилася на 4: це складає 6,8% проти 20% загального показника по Україні. Наразі в місті 54 заклади різної спеціалізації [2].

В загальному по області кількість закладів становить 664, що 19 закладів менше ніж у попередніх роках. Кількість учнів при цьому зросла на 1,3 тис. осіб і становить 128,1 тис. осіб [3, с. 126].

Загальноосвітні заклади, підпорядковані управлінню освіти, готові вмістити 36187 учнів, при загальній наявній кількості в 26887 осіб. Кількість класів із урахуванням шкіл-інтернатів складає 996, а отже, у середньому в класі навчається 28 учнів. Однак у 22% ЗНЗ середня кількість дітей на клас перевищує 30 осіб. У 30% закладах експерти

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

помітили перевищення нормативної місткості [2]

За останні 10 років у Полтаві кількість учнів на одного вчителя коливалася в межах 14-13-15 осіб. Середньоукраїнський показник становить 8,5. А середня наповненість класів постійно зростає.

Крім того можна знайти й інші негативні тенденції розвитку освіти на Полтавщині.

Кількість випускників середніх спеціальних закладів падає. Серед основних проблем професійно-технічних навчальних закладів: застаріла матеріально-технічна база професійно-технічних училищ; незадовільний стан будівель і споруд системи професійно-технічної освіти; якість підготовки робочої сили не відповідає сучасним вимогам щодо рівня професійно-освітньої підготовки, мобільності та економічної активності в цілому, а також багато інших причин [2].

На виші Полтави попит щороку меншає. Основна причина – виїзд на навчання закордон і в інші міста країни, що, можна припустити, пов'язано з нижчою якістю освіти. Якщо тенденція буде і далі прогресувати – місцеві університети ризикують отримати тотальне скорочення викладацького складу та прогалини у фінансуванні [2].

Галузі дошкільної та середньої освіти практично повністю перебувають в компетенції місцевої влади, при наявності бажання вищевказані проблеми можна вирішити на міському рівні, хоча і не відразу. Але за останні роки позитивної динаміки не спостерігається. Переповненість дитячих садків не може не сказатися негативно на якості освіти та виховання. Міграція студентів ВНЗ є надзвичайно шкідливим фактором в першу чергу відносно місцевої економіки. Якщо не вплинути на ситуацію вже сьогодні, місто матиме значні соціальні, економічні та культурні ризики.

За нинішньої системи ухвалення політичних рішень

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

будь-які рекомендації не сприйнято тому, що державне управління поки що в Україні не передбачає участі громадськості і незалежних експертів в освітньому процесі. Відсутність діалогу негативно впливає не тільки на державну освітню політику, для якої вимоги європейської інтеграції ще не виступають ні змістовними, ні організаційними рамками, а й на соціальний клімат [4, с. 282].

Міжнародна допомога і західний досвід є важливими ресурсами, якщо їх використовувати для координації зусиль всіх учасників процесу освітньої політики. Децентралізацію в управлінні освітою необхідно здійснювати комплексно: у співпраці між державою і громадянським суспільством, між органами влади і споживачами освітніх послуг, між державною виконавчою владою і місцевим самоврядуванням, між керівником освітньої установи і освітянами.

Список використаних джерел:

1. Окремі аспекти децентралізації влади в Україні. освіта Методичні рекомендації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://oleksandria-mkppon.kr.sch.in.ua/Files/downloads/osvta-u-gromadah-1.pdf>.
2. Єгорова А. Стан галузі освіти в Полтаві: Тотальний дефіцит та невідповідність [Електронний ресурс] / Анна Єгорова // Зміст. – 2017. – Режим доступу до ресурсу : <http://zmist.pl.ua/news/809>.
3. Програма економічного і соціального розвитку Полтавської області на 2017 рік – Полтава, 2016. – 161 с.
4. Юрчук Л. Тенденції децентралізації управління освітою в Україні / Людмила Юрчук. // Вісник Національної академії державного управління. – 2009. – С. 276–283.

НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЬКИХ АГЛОМЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ І ЗА КОРДОНОМ

Дроздов Денис Володимирович

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., доцент Писаренко В. П.

17.07.2017 р. в Верховній Раді України зареєстровано законопроект №6743 «Про міські агломерації в Україні» (номер в порядку денному – № 2149-VII), надалі – «Законопроект» [1]. Законопроект є першою спробою нормативного визначення вже існуючого (і теоретично дослідженого) явища міських агломерацій. В наш час семантика і сфера застосування терміну «агломерація» істотно відрізняються в різних країнах світу.

Приміром, в Польщі термін «агломерація» застосовується в екологічному та господарському контексті з метою реалізації норм Водного Кодексу Польщі в частині належного каналізування населених пунктів [2].

В законодавстві Алжира, зокрема, в Типовому законі про міста («Loi d'orientation de la ville») №2006–06 від 20.02.2006 р. термін «агломерація» застосовується в значенні «поселення», для класифікації міст [3].

В Канаді, в Законі про планування та містобудування провінції Квебек («Loi sur l'aménagement et l'urbanisme») A-19.1 від 01.05.2017 р., міська агломерація виступає організаційним, самоврядним елементом і ближче до значення «громада». В цьому Законі також наведене визначення «місто-центр [агломерації]» [4].

В Індії термін «агломерація» розуміється і як форма розселення, і як форма організації виробництва – населені

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

зони вважаються міськими («агломераціями») за дотримання чотирьох умов: а) населення не менше 5 000 мешканців; б) щільність населення більше 1000 мешканців на квадратну мілю (386 мешканців/км²); с) явні ознаки урбанізації; д) більше $\frac{3}{4}$ працездатних зайняті поза сферою сільськогосподарського виробництва [5, с. 32].

Загалом, в науковій літературі виокремлюють більше 20 різних аспектів і визначень агломерації, однак, за структурою, способом утворення і функціями агломерації можна поділити на «Urban-агломерації» і «Town-агломерації» – першим притаманна ієрархічна система великих, середніх та малих міст і населених пунктів, натомість town-агломерація – це кластер малих міст, що не завжди мають значиму ієрархічну структуру [6, с. 52-57].

Urban-агломерації часто є осередками науково-технічного прогресу, зокрема, 37 % наукового потенціалу Європи сконцентровано лише в 15 агломераціях. Крім того, в Європі є тенденція створення заможних громад якраз на межі агломерацій [7, с. 3-6].

В ст. 1 Законопроекту наведено визначення міської агломерації та центру міської агломерації. Стаття 4 Законопроекту не містить числових критеріїв центру агломерації, але визначає, що загальна кількість мешканців агломерації має становити не менше 100 000 осіб. Це дозволить створювати як Urban-агломерації, так і Town-агломерації, якщо для цього є об'єктивні передумови.

У разі доопрацювання Законопроекту і його прийняття, Закон про міські агломерації може стати істотним кроком вперед в реформі децентралізації.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про міські агломерації [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua>

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

2. Rozporządzenie Ministra środowiska od 28.07.2014 w sprawie sposobu wyznaczania obszaru i granic aglomeracji [Електронний ресурс] – Dziennik ustaw, poz. 995 - Режим доступу:

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20140000995>

3. La loi n°06 – 06 du 20 février 2006 portant loi d'orientation de la ville [Електронний ресурс] - Режим доступу:

<http://www.interieur.gov.dz/index.php/fr/le-ministere/le-minist%C3%A8re/textes-legislatifs-et-reglementaires/40-le-dispositif-legal-regissant-la-wilaya-et-la-commune/398-la-loi-n%C2%B006-%E2%80%93-06-du-20-f%C3%A9vrier-2006-portant-loi-d%E2%80%99orientation-de-la-ville.html>

4. Loi sur l'aménagement et l'urbanisme [Електронний ресурс] – Режим доступу :

<http://legisquebec.gouv.qc.ca/fr/ShowDoc/cs/A-19.1>.

5. Armature urbaine (Résultats issus de l'exploitation exhaustive) [Електронний ресурс] / Collections Statistiques N° 163/2011 – с. 32 – Режим доступу : https://iris.univ-tlse2.fr/moodleent/pluginfile.php/421496/mod_resource/content/1/armature2008-%20FINAL%281%29.pdf.

6. Дорошук О.-М. Ю. Поняття «міська агломерація»: розвиток уявлень і сучасне розуміння [Електронний ресурс] / О.-М. Ю. Дорошук // Науковий вісник Херсонського державного університету – випуск 6.2017 – Режим доступу : <http://gj.kherson.ua/archive/6/9.pdf>.

7. Spatial reconfiguration and problems of governance in urban regions of Europe [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://www.uibk.ac.at/geographie/personal/borsdorf/pdfs/borsdorf_salet.pdf.

УПРАВЛІННЯ МІСТОМ, ЗОРІЄНТОВАНИМ НА РОЗВИТОК

Лозинська Тамара Миколаївна

д. держ. упр., професор

завідувач кафедри публічного управління та адміністрування Полтавської державної аграрної академії

В останні роки науковці, футурологи, політики приділяють значну увагу процесам урбанізації, управлінню містами, створенню міського середовища, більш комфортного для проживання. Зростання уваги до майбутнього розвитку міст пояснюється декількома обставинами. Насамперед, міста суттєво впливають на характер публічної політики, домінуючим принципом якої стає партнерство заради безпеки та соціальної стабільності. Міста виступають каталізаторами економічного та соціального розвитку, оскільки в них закумульовані величезні ресурси, зосереджено інтелектуальний, науковий, промисловий тощо потенціал, що не може не впливати на національну політику. Врешті, стан міста: його інфраструктура, логістика, просторове розміщення промислових і житлових об'єктів, ландшафти, історичні пам'ятки, культурні шедеври та ін. впливає на імідж країни, створює її репутацію, є красномовним свідченням якості публічної політики.

На 1 січня 2014 р. в Україні налічувалося 460 міст, у яких проживало 60,5 % населення країни. Переважна більшість цих міст є невеликими за чисельністю населення: усього чотири міста мають населення більше 1 млн (Київ – 2,6 млн, Харків – 1,5 млн, Дніпро - 1,1 млн, Одеса – 1 млн); три міста (Запоріжжя, Львів і Кривий Ріг) налічують понад

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

0,5 млн мешканців; 153 міста (без міст Автономної республіки Крим, неконтрольованих територій Донецької та Луганської областей) – більше 50 тис. мешканців; усі інші – до 50 тис. мешканців.

Міста, які є найбільшими економічними, культурними центрами, мають розвинену промисловість, комунальне господарство, значний державний житловий фонд, з кількістю населення понад 50 тисяч осіб віднесено до міст обласного значення (в окремих випадках до таких категорій можуть бути віднесені міста з меншою за 50 тисяч осіб кількістю населення) [1].

Світовими тенденціями у розвитку як великих, так і малих міст є делегування функцій управління від центральних органів влади до міст та практичне втілення концепції «розумного міста» («smart city»). Обидві тенденції є наслідками урбанізації, яка обумовила створення мегаполісів, перевантажених господарською діяльністю людей, незручних для проживання і складних для управління [2]. Процеси децентралізації управління та створення «розумного міста» – взаємопов'язані та взаємообумовлені, оскільки забезпечення розвитку міста покладається на його мешканців, які за допомогою інформаційних технологій здатні своєчасно реагувати на процеси, що відбуваються в місті, втручатися в події, надавати фахові поради керівництву, повідомляти про проблеми, а також отримувати інформацію про стан міського середовища (вуличні ремонти, масові заходи, дорожні затори, побутові проблеми, зміни в процедурах надання адміністративних послуг тощо).

При проектуванні та будові нових кварталів міст усвідомлюється і враховується взаємна інфраструктурна залежність постачання електрики, води, тепла, газу, утилізації відходів, транспортної логістики тощо. На

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

перший план в управлінні містом виходить покращення якості надання послуг і підвищення ефективності функціонування інфраструктури міста [3].

У межах оптимізації управлінського процесу доволі часто використовуються прогностичні обчислювання, які можуть бути корисними для вирішення багатьох завдань, як, наприклад, поліпшення руху на дорогах і запобігання заторів або проектування каналізаційних мереж, але в контексті майбутнього розвитку міста їх роль є обмеженою, оскільки процес розвитку великих спільнот, скупчених на невеликій площі, залишається малопрогнозованим і залежним від багатьох подій. Тому все більше надії покладається на партисипативне (учасницьке) управління, за допомогою якого громада може домогтися швидших змін і ефективного використання ресурсів міста, бо влада зазвичай реагує повільно [4]. Побудова життєвого середовища, таким чином, здійснюється із залученням та за участі мешканців міста, а система управління функціонує як «зверху-вниз», так і «знизу-вгору».

При цьому міста стають все менш гомогенними, а перед владою постає завдання забезпечити їх стабільність при зростанні різноманітності, та справедливе представництво в міському управлінні для всіх. Міста, ймовірно, й надалі збільшуватимуть автономію в прийнятті рішень, що сприятиме формуванню різних механізмів управління.

Список використаних джерел:

1. Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування./ [Яцуба В. Г., Яцюк В. А., Матвійшин О. Я. та ін.]. – К., 2007. – 366 с.
2. Запорожець С. Організація управління містом як агломераційним центром /С. Запорожець. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

3. Ускова Т. В. Управление современным городом: направленная модернизация /Т. В. Ускова, А. Н. Нестеров; под ред. д. э. н., проф. В. А. Ильина. – Вологда: ИСЭРТ РАН, 2010. – 196 с.

4. Планування міста і партисипація. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : breakwest.com.ua/zakhody/42-planuvannia-mista-s-partyrypatsiia.

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СЛУЖБОВЦЯ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Лубко Катерина Валентинівна

здобувач вищої освіти СВО «Магістр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: д.держ.упр., професор Лозинська Т. М.

За своєю природою місцеве самоврядування є специфічною формою реалізації публічної влади, яка відрізняється від державної влади тим, що втілює місцеві інтереси територіальних колективів, на відміну від природи держави, яка втілює загальнодержавні інтереси.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їхні виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах: народовладдя; законності; гласності; колегіальності; поєднання місцевих і державних інтересів;

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

виборності; правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених законами; підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їхніх органів та посадових осіб; державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування; судового захисту прав місцевого самоврядування [1].

Посадові особи місцевого самоврядування мають відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій. Вони зобов'язані додержуватися прав та свобод людини і громадянина; шанобливо ставитися до громадян та їх звернень до органів місцевого самоврядування, дбати про високий рівень культури, спілкування і поведінки тощо.

Отже, посадові особи місцевого самоврядування, які є найближчими до громадян та покликані представляти інтереси громади, повинні мати, окрім професійних компетентностей, ще і громадянські компетентності.

Поняття громадянської компетентності відносно нове; під ним розуміють здатність, спроможність особистості активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права й обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства [2].

До таких компетентностей, на думку Л. Жабенко можна віднести: а) демократичність, коли посадовець неупереджено виконує свої посадові обов'язки, незважаючи на участь в позаробочий час у політичній чи громадянській діяльності; б) дотримання права, тобто реалізацію та послідовне обстоювання і захист права та інтересів громадян; в) захист свободи, поважає та забезпечує свободи інших (свободу вибору, свободу слова тощо); г) дотримання рівності, забезпечує рівність прав та можливостей громадян, а також рівність обов'язків та відповідальності перед законом; д) толерантність, поважає національну історію,

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

культуру, мову тощо; ж) участь, сприяє активній участі громадян у життєдіяльності громади; з) патріотизм, поважає історію держави, культуру [3].

Посадові особи місцевого самоврядування, усвідомлюючи, що місцева демократія повинна функціонувати у новому складному контексті, та володіючи громадянськими компетентностями, мають забезпечити активну участь громадян у суспільно-політичному житті шляхом: розробки та дотримання кодексів поведінки; публічного ухвалення рішень місцевої ради; сприяти участі громадян у різних етапах ухвалення рішень; забезпечення доступу до інформації про питання місцевого значення; здійснення комунікативної політики; інформування громадян про можливості й форми участі в місцевому публічному житті; проведення публічних зборів членів територіальної громади; забезпечення зворотного зв'язку; делегування повноважень, надання дорадчих та інформаційних функцій органам самоорганізації населення; заохочення членів територіальної громади до формування та реалізації проектів, по впливають на їхнє довкілля; сприяння поліпшенню освіти з питань громадянства і впровадженню завдань, які сприяли б обізнаності органів влади про різні способи спілкування з громадськістю й про широке коло засобів, за допомогою яких громадськість може брати пряму участь в ухваленні рішень, та обізнаності громадян про відповідальність, що покладена на кожну людину в демократичному суспільстві, зокрема в місцевій громаді; проведення інформаційних кампаній щодо участі у виборах; моніторингу виборчого процесу; заохочення тих категорій громадян, яким через різні причини важко брати участь у місцевому публічному житті; заохочувати молодь до активної участі в демократичних процесах та для навчання молоді такої участі.

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

Таким чином процеси демократизації, перехід до правової системи стримування і противаг, посилення громадянського контролю, намагання створити державу «загального добробуту» стали основними факторами впливу на розвиток та формування компетентностей службовця та сучасної системи місцевого самоврядування.

Список використаних джерел:

1. Публічне управління в Україні : навч. посіб. / [В. Б. Дзюндзюк, О. Б. Коротич, Н. М. Мельтюхова та ін.] ; за заг. ред. д.філос.н., проф. В. В. Корженка, к.е.н., доц. Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2012. – 256 с.

2. Піроженко Т. О. Демократичне суспільство на шляху усвідомлення цінності людського буття / Т. О. Піроженко // Новітні тенденції розвитку демократичного врядування: світовий та український досвід : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю, Київ, 30 трав. 2008 р. : у 3 т. / за заг. ред. О. Ю. Оболенського, С. В. Сьоміна. – К. : НАДУ, 2008. – Т.2. – 388 с.

3. Громадянські компетентності у професійній освіті державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування: Збірник методичних матеріалів для системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування / за заг. ред. Н. Г. Протасової, Ю. О. Молчанової. – К. : НАДУ, 2016. – 308 с.

Е-УРЯДУВАННЯ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І СУСПІЛЬСТВА

Петько Тетяна Миколаївна

здобувач вищої освіти СВО «Магістр» спеціальності

«Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к. е. н., доцент Сердюк О. І.

У контексті інтеграційних прагнень України особливого значення набувають запровадження європейських норм і стандартів реалізації державної інформаційної політики, використання вітчизняного та зарубіжного досвіду [1]. США, Великобританія, Швеція, Данія, Норвегія, Латвія, Естонія та багато інших країн уже застосовують або починають застосовувати методи електронного урядування. Приклади запровадження та функціонування електронних урядів в інших країнах підкреслюють реальні переваги цих систем та стимулюють реалізувати електронне урядування в Україні [2].

Електронне урядування забезпечує відкритість і прозорість діяльності органів влади всіх рівнів, а також підвищує довіру громадян до влади, що в умовах сьогодення є надактуальним, та забезпечує більш ефективне і менш витратне адміністрування [1].

Відповідно до Указу Президента України від 12.01.2015 № 5 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.04.2017 № 275 «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» розвиток е-урядування визначено одним з першочергових пріоритетів реформування системи державного управління. У рамках реалізації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, Україна має

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

забезпечити комплексний розвиток електронного урядування відповідно до європейських вимог.

Протягом останніх двох років державною владою впроваджено низку ініціатив, спрямованих на прискорення розвитку системи е-урядування та е-демократії в Україні. Так, у 2015 р. було ухвалено Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних» [3], що дав поштовх не просто до відкритості органів влади всіх рівнів, а й до розвитку так званої екосистеми відкритих даних в Україні.

Передусім було створено та введено в промислову експлуатацію Єдиний державний портал відкритих даних data.gov.ua, у законодавстві з'явився новий термін «публічна інформація у формі відкритих даних», затверджено перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних розпорядниками інформації, зокрема органами місцевого самоврядування. У 2015 р. було ухвалено також Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» [4], яким визначено порядок використання органами місцевого самоврядування системи е-петицій.

Окрім того, на законодавчому рівні врегульовано питання надання адміністративних послуг в електронному вигляді, визначено умови та порядок забезпечення доступу до інформації про використання публічних коштів розпорядниками й одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, суб'єктами господарювання державної та комунальної власності, фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування на порталі edata.gov.ua, забезпечено ефективне та прозоре здійснення державних закупівель через електронну систему публічних закупівель Prozzoro тощо. Пожвавленню розвитку системи е-урядування сприяють і такі волонтерські ініціативи, як

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

«Розумне місто» – веб-сервіс, що реалізує концепцію «Smart City» у сфері ІТ та надає інструменти для оптимізації процесів самоврядування й боротьби з корупцією на муніципальному рівні, та iGov – волонтерський проект, що має полегшити доступ громадян до публічних послуг через акумулювання в одному місці (на порталі igov.org.ua) всіх послуг, які державні органи та ОМС надають громадянам і бізнесу [5].

Невирішеними хронічними проблемами залишаються відомчий підхід до створення публічних послуг, значне дублювання інформації, відсутність єдиних стандартів та несумісність ресурсів, складність доступу тощо.

Не сформована єдина інфраструктура міжвідомчого обміну даними в електронній формі, а отже відомості в державних інформаційно-аналітичних системах недоступні зовнішнім користувачам. Використання не стандартизованих форматів даних, протоколів обміну і відсутність єдиних класифікаторів, довідників, доступу до них обмежують можливість застосування автоматизованих засобів пошуку та аналітичної обробки інформації.

Згадані проблеми носять комплексний міжвідомчий характер і не можуть бути вирішені на рівні окремих органів влади. Та ключовими є низький рівень фінансування проектів електронного урядування, не повністю сформована та суперечлива нормативно-правова база, відсутність політичної волі для пріоритетного виконання проектів електронного урядування.

Розвиток е-урядування потребує побудови гнучких систем, вимагає проведення скоординованих організаційно-технологічних заходів і погоджених дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування в рамках єдиної державної політики [2].

Тому, з метою розвитку електронного урядування необхідно забезпечити:

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

1. Провадження узгодженої діяльності всіма органами державної влади та органами місцевого самоврядування із залученням інститутів громадянського суспільства та представників ділових кіл.

2. Удосконалення принципів державного управління, структури і функцій органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

3. Визначення переліку адміністративних послуг, які надаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування, і переведення їх в електронну форму.

4. Удосконалення адміністративних процесів в органах державної влади та органах місцевого самоврядування шляхом використання ІКТ.

5. Створення інформаційної інфраструктури електронного урядування.

Список використаних джерел:

1. Бабаєв В. М. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування» денної форми навчання) / В. М. Бабаєв, М. М. Новікова, С. О. Гайдученко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х. : ХНУМГ, 2014. – 127 с.

2. Концепція розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] / [О. А. Баранов, М. С. Демкова, С. В. Дзюба, та ін.] ; за заг. ред. А. І. Семенченко, 2009 р. – 15 с. – Режим доступу: http://www.irf.ua/files/ukr/conception_final.pdf.

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу до публічної інформації у формі відкритих даних : Закон України від 19.06.2015 р. № 319-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 25. – Ст. 192.

4. Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

петиції : Закон України від 02.07.2015 р.
№ 577-VIII / Відомості Верховної Ради України. – 2015. –
№ 35. – Ст. 341.

5. Серенок А. О. Моніторинг упровадження інструментів електронного урядування в органах місцевого самоврядування найбільших міст України: методологія дослідження 2016 року [Електронний ресурс] / А. О. Серенок // Державне будівництво. – № 1. – 2017. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2017-1/doc/2/03.pdf>.

КРЕАТИВНІ ІНДУСТРІЇ, КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА : ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА СУЧАСНІ ПРАКТИКИ

Шупта Ірина Миколаївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Полтавської державної аграрної академії

Традиційно прийнято вважати, що економічне благополуччя та могутність країни визначається наявністю в ній природних ресурсів, сприятливого географічного розташування на світових торгових шляхах і розвиненої оброблювальної промисловості. Однак, як не дивно та незвично це звучить, на сьогодні найбільш перспективним є розвиток креативної індустрії, в якій творча особистість (насамперед в області мистецтва) є генератором соціокультурних ідей і продуктів, котрі мають значну економічну цінність. Саме креативні процеси середини ХХ століття надали серйозного впливу на створення нової, креативної економіки та основного її компонента – креативних (інноваційних) індустрій. Як свідчить практика розвинених

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

постіндустріальних країн, джерелом розвиненості й стабільності в суспільстві в процесі переходу до «економіки творчості» чи «креативної економіки є творча активність населення, котра здатна створювати принципово нові продукти. На сьогодні лідером в креативній економіці по праву визнана Велика Британія, котра розробила та продовжує розробку правової бази, стратегічні та політичні документи розвитку національної економіки через економічну, культурну та соціальну взаємодію.

В Україні тема «креативних міст» і творчих індустрій є допоки що новою. За даними інтернет-порталу «Ліга» в сферах креативної економіки України задіяно приблизно 470 тисяч працівників. Вітчизняна креативна економіка генерує 105 млрд грн (4,4% ВВП) за один рік, що є не зовсім втішним фактом. Адже, для прикладу креативна економіка Великобританії генерує 8 млн фунтів за одну годину [6]. До ринків , що відносяться до креативної економіки ввійшли ІТ; архітектура, дизайн та мода; видавництво, мистецтво та фото; медіа і продакшен; фестивалі та музика; ремесла/хендмейд. Згідно рейтингу Глобального індексу креативності, визначеного в рамках дослідження «Глобальний рейтинг креативності» та проведеного в 2015 р. інститутом Martin Prosperity (Martin Prosperity Institute), Україна посідає 43 місце з 139 .

Попри це на сьогодні зростає інтерес до креативних індустрій, що зумовлено перш за все посиленням євроінтеграційних процесів та тим фактом, що наша держава приєдналася до програми «Креативна Європа».

Слід зазначити, що поняття «культурні індустрії» та «творчі індустрії» не є тотожними. Вперше поняття «культурні індустрії» (cultural industries) було введено в науковий обіг у Великобританії Радою Великого Лондону (Great London Council). Термін включив : «а) ті види культурної діяльності, які не вимагають громадського

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

фінансування, є комерційними і сприяють підвищенню добробуту населення; б) всі види культурної діяльності (комерційні та некомерційні), тобто такі, які спрямовані на випуск культурної продукції та надання послуг і, відповідно, пов'язані з масовим споживанням» [3]. Наприкінці ж 80-х рр. минулого століття на зміну «культурним» приходять «творчі (креативні) індустрії», ключовим моментом у визначенні яких є технологічне відтворення. Так, у листопаді 1998 р. у документі з картування творчих індустрій Департаментом культури, медіа і спорту Уряду Великобританії вперше було сформульовано поняття «творчі індустрії» (creative industries): «Творчі індустрії – це діяльність, в основі якої покладені індивідуальне творче начало, навичка чи талант, і які несуть в собі потенціал створення доданої вартості та робочих місць шляхом виробництва та експлуатації інтелектуальної вартості» [3].

Креативні чи творчі індустрії (creative industries) на сьогодні є провідним сектором сучасної економіки. Творчі індустрії створюють бізнес-навички й культурні практики, засновані на творчій, інтелектуальній складовій. Нині світовий товарообіг креативної продукції та послуг за останні десять років більше ніж подвоївся, й досяг рекордної суми в 624 млрд. доларів США. Поряд з економічними вигодами креативна економіка створює також і нематеріальні цінності, які відіграють чималу роль у забезпеченні сталого розвитку, орієнтованого на людину [4].

Зупинимося на конкретних прикладах ролі креативних індустрій в розбудові міст. Так, індустріальні центри у Великобританії є яскравими підтвердженнями успішності державної культурної політики на шляху покращення економічної та соціальної ситуації в англійських містах. Варто зазначити, що креативна індустрія може сприяти

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

економічній реінтеграції. Так, наприклад місто Ліверпуль надає допомогу більш ніж 200 творчим організаціям, починаючи від Ліверпульського філармонічного оркестру і театру Everyman («Театру для всіх») та закінчуючи малими творчими підприємствами місцевого рівня.

Наприкінці 2000 року уряд Китаю на з'їдї Комуністичної партії включив розвиток творчих індустрій до переліку рекомендацій до п'ятирічного плану розвитку країни [2, с. 116]. Проте в КНР метою розвитку творчих індустрій є не збільшення кількості робочих місць чи «відновлення» міст, а створення інновацій. Основний акцент в розвкку творчих індустрій робиться на програмне забезпечення, мультимедіа, 3D-технології, рекламу та інші види інтелектуальни продуктів. XXI століття повинно стати епохою креативних, розумних міст і «міст знань», про що пишуть П. Сальмон і Н. Стівенс з університету Саншайн-Кост на сайті Давоського форуму. Саме такі міста фокусують свою увагу на використанні людських ресурсів, соціальному капіталі, освіті, інноваціях, комунікаціях й цифрових технологіях [1].

Проблеми креативної економіки, креативних індустрій в Україні є актуальними на даному етапі розвитку нашої країни. Так, 24 вересня 2017 року на відкритій сесії Програми ЄС і Східного партнерства «Культура і креативність», що пройшла Києві обговорювалися питання напрацювання свіжих ідей і напрямів стимулювання розвитку культурних і креативних індустрій в Україні. У даному заході прийняли участь спеціалісти культурних і креативних індустрій України та інших країн, а також представники громадянського суспільства, державні чиновники та інші зацікавлені особи.

Серед ключових проблем, які були визначені на даному заході: відсутність інформації про культурні та креативні індустрії на рівні всього регіону (країн Східного

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

парнерства), застаріле сприйняття, розуміння культури та її значення в сучасному світі, залучення зарубіжних фахівців до розробки культурної політики в Україні, способи фінансування культури, очікування суспільства, важливість і потенціал цифрових технологій в сфері культури, роль та значення консолідації спільних зусиль.

Основні пріоритети для розвитку креативних індустрій в Україні вбачаємо в : наданні додаткових можливостей для поєднання паралельних культурних процесів, створенні ефективної моделі культурного виробництва, забезпеченні свободи творчості, стимулюванні інноваційного та освітнього потенціалу культури, забезпеченні необхідними креативними кадрами, посиленні ролі культури в суспільстві, стимулюванні та підтримці міжнародного співробітництва. Підтримуючи думки американського економіста, доктора філософії Р.Флориди, вважаємо що оцінити рівень креативності економіки можна, скориставшись його концепцією трьох «Т»: технологій, таланту і толерантності, котрі є рушійними силами креативного століття [7, с. 35].

Таким чином, формування креативної економіки є складним багатоплановим і тривалим процесом, який зачіпає інтереси великої кількості регіонів, підприємств та організацій, а також спеціалістів і робітників, які працюють в ній. Раніше в традиційному суспільстві джерелом багатства виступало переважно сільське господарство, в індустріальному – промислове виробництво, в постіндустріальному – це виробництво інтелектуального продукту. Для виробництва останнього, в першу чергу, необхідне інноваційне середовище, тобто поєднання внутрішнього середовища та зовнішніх умов, котрі виступають оновним критерієм здійснення ефективної інноваційної діяльності. Такого роду поєднання внутрішнього та зовнішнього в межах однієї території є

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

головною умовою при втіленні концепції «креативного міста» – простору для творчої реалізації мешканців, кінцевою метою якого є створення інноваційного середовища.

Список використаних джерел:

1. Будущее в городах : по данным газеты «Ведомости» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://www.vedomosti.ru/partner/articles/2017/05/24/691328-buduschee-gorodah>.

2. Зеленцова Е. Творческие индустрии. Теории и практики [Текст]: Учеб. пособ. / Е. Зеленцова, Н. Гладких. – М. : Классика-XXI, 2010. – 240 с.

3. Зотова Л. Р. Креативный город : творческие индустрии и развитие городов [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://creativeconomy.ru/lib/9450>

4. Креативная экономика - двигатель и катализатор устойчивого развития : по данным центра новостей ООН [Электронный ресурс]. – <http://www.un.org/russian/news/story.asp?NewsID=20605#.Wf7VyrVLdWE>.

5. Лук'яненко Д. Г. Феномен креативізації глобальної економіки і менеджменту / Д. Г. Лук'яненко, Т. О. Галахова // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2016. – Вип. 23(3). – С. 12-21.

6. Полмиллиона креативных украинцев зарабатывают 105 млрд грн в год : За даними інтернет – порталу ЛІГА. net [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://biz.liga.net/all/it/novosti/3645203-polmilliona-kreativnykh-ukraintsev-zarabatyvayut-105-mlrd-grn-v-god.htm>.

7. Флорида Р. Креативный класс : люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – Пер. с англ. – М. : Издательский дом «Классика XXI», 2007. – 421 с.

8. The Global Competitiveness Report 2014-2015 // World Economic Forum, 2014. – 549 p. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf.

ПРОЦЕС УРБАНІЗАЦІЇ ЯК СВІТОВЕ ЯВИЩЕ

Яковлева Оксана Сергіївна

здобувач вищої освіти СВО «Бакалавр»

спеціальності «Публічне управління та адміністрування»

Полтавської державної аграрної академії

Науковий керівник: к.е.н., доцент Мирна О. В.

Важливу роль відіграє процес урбанізації в країнах, що розвиваються. Він сприяє становленню сучасної економіки, подоланню відсталості, розвитку соціально-політичної структури суспільства.

Міста збільшуються не лише територіально, а й зростає їх економічна вага. Міста у країнах, що розвиваються, вносять значну частку до національного прибутку.

Урбанізація в сучасній Україні проходить на фоні депопуляції населення в комплексі із економічною кризою. Обидві обставини торкнулись як міст, так і сільської місцевості. Тому абсолютна кількість міського населення в Україні зменшується, хоча існують міста, які продовжують зростати.

Найгостріше постають демографічні проблеми сільського населення в центральних областях нашої держави. Вони пов'язані насамперед з тим, що багато десятків років з українського села виїжджали на постійне місце проживання молоді люди.

Проте якщо раніше високий природний приріст у сільській місцевості компенсував міграційний відтік, то тепер у містах демографічна ситуація краща, ніж на селі, і

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

сучасна урбанізація за рахунок міграції несе загрозу для існування сільських поселень.

Для того, щоб подолати демографічну кризу, потрібно ліквідувати її причину, що криється в соціалістичній системі господарювання. Молодь буде переселятися з міст у села тільки у власні фермерські господарства і на власну, приватну землю, яку буде легше обробляти; легше буде утримувати й господарство в цілому, маючи багато дітей.

Чергова економічна криза зумовлює, однак, і вияв зворотніх, дезурбанізаційних процесів, які виявляються у відтоці населення до сільської місцевості. Деурбанізаційні процеси проявляються також і у: посиленні зайнятості міських жителів сільськогосподарською діяльністю, деякому послабленні впливу міст на природне довкілля внаслідок зменшення потужностей чи зупинення багатьох підприємств, припиненні територіального зростання міст.

На сьогодні найкращі умови для подальшого зростання мають найбільші міські поселення. Саме в них відбуваються найбільші соціально-економічні зміни. Поступово насичуючись виробничою і соціальною інфраструктурою, ці населені пункти стають сприятливими для розміщення складних виробництв, розвитку сфери послуг та управлінської діяльності. В умовах соціально-економічної кризи такі міста стають центрами прогресивних змін у реструктуризації господарства, а їх мешканці – носіями нових суспільних відносин. Абсолютна ж більшість середніх та малих міст виявились неспроможними втримати існуючу кількість населення. Винятком є суто аграрні регіони, де сільське населення активно мігрує до міст.

У регіональному розрізі виявляються наступні тенденції: зростання населення міст відбувається найбільше на заході та в центрі країни, а також на півдні. Причини – продовження індустріалізації та розвиток сфери послуг і міграція з сільської місцевості (на заході України та

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

Поділлі), розвиток курортного господарства та сприятливі кліматичні умови (на півдні). Так, з 2001 по 2009 рік найбільші темпи приросту населення спостерігались у Києві, Львові, Вінниці, Хмельницькому, Рівному, Черкасах, Чернівцях, Івано-Франківську, Білій Церкві, Євпаторії.

Незважаючи на кількісні втрати міського населення, продовжується процес утворення агломерацій, який виражається у посиленні зв'язків між найбільшими містами та прилеглою до них територією на основі трудових міграцій, спільних ринків праці, землі, фінансових ресурсів тощо. Таким чином, епоха старого, індустріального агломерування відходить у минуле, змінюючись новим, постіндустріальним агломеруванням.

Близькість міських поселень між собою приводить до поширення несільськогосподарських видів діяльності у сільській місцевості, значна частина сільських жителів бере участь у трудових поїздках, користуючись при цьому соціальними послугами у містах.

У агропромислових регіонах мережа міських поселень представлена переважно одним (обласний центр) великим містом і густою мережею малих містечок, які більш-менш рівномірно розміщені по території. Всі вони мають тісні економічні, транспортні, управлінські, соціальні зв'язки із обласним центром і малорозвинені зв'язки із іншими містами. Вони виглядають «автономними», бо мають тісні зв'язки з прилеглою до них сільською місцевістю, є центрами локальних систем розселення. Отже, міські поселення в агропромислових регіонах відіграють значну системоутворювальну роль, фокусуючи зв'язки (виробничі, соціальні, управлінські, інформаційні та ін.) з прилеглою сільською місцевістю.

У функціональній структурі міст значне місце займають сільське господарство, що не характерно для регіонів з промисловим типом освоєння. Це відбивається і на

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

зовнішньому вигляді малих міст: в них значні площі зайняті городами, садами, переважно чи в більшості з них існують комфортні природні умови для життя людей. Тісний зв'язок міських жителів із сільською місцевістю дещо зменшив соціальні наслідки економічної кризи, ніж у промислових регіонах. Таким чином, чим нижчим є показник урбанізованості регіону, тим меншими є прояви процесу дезурбанізації.

У 1990 р. у містах світу мешкало близько 45% населення світу. У середньому міське населення щорічно збільшувалося приблизно на 50 млн осіб. Наприкінці 1980-х рр. у світі було 2,5 тис. великих міст, а частка їх у світовому населенні перевищувала 1/3. Більше 200 з них мали населення понад 1 млн осіб. Відбувався перехід від компактного міста до міських агломерацій — територіальних угруповань міських і сільських поселень. Ядрами найбільших міських агломерацій найчастіше ставали столиці, найбільш важливі промислові і портові центри [2].

Із отриманням країною незалежності вітчизняна система розселення отримала можливість для самостійного формування в межах державної території. Основний каркас цієї системи складають міські утворення. Тому в сучасних умовах відбуваються додаткові зміни та уточнення сфер функціонального впливу найбільших міст та формування регіональних систем розселення.

У майбутньому прогнозується відновлення зростання міст, особливо у західній та центральній частинах держави, оскільки при неминучому зростанні продуктивності праці в сільському господарстві до показників розвинутих країн вільна робоча сила буде перетікати до міст. Таким чином рівні урбанізації регіонів України будуть з часом вирівнюватись. Продовжиться розвиток існуючих агломерацій та формування нових, зокрема у приморській

Секція 4. Сучасні тенденції урбанізації

частині України.

Наприкінці минулого століття відбувався перехід від компактного міста до міських агломерацій - територіальних угруповань міських і сільських поселень. Ядрами найбільших міських агломерацій найчастіше ставали столиці, найбільш важливі промислові і портові центри.

У наш час особливого значення набувають деурбанізаційні процеси, що проявляються у посиленні зайнятості міських жителів сільськогосподарською діяльністю, деякому послабленні впливу міст на природне довкілля внаслідок зменшення потужностей чи зупинення багатьох підприємств, припиненні територіального зростання міст.

Список використаних джерел:

1. Географія : [Електронний ресурс] / Навчальні матеріали онлайн. – Режим доступу : pidruchniki.com – Назва з екрана.

2. Комарницька Г. О. Регіональна урбанізація : [Монографія] / Г. О. Комарницька – Львів. держ. фін. акад. – Львів. – Кам'янець-Подільський : ЛДФА : Медобори, 2006, 2015. – 175 с.

РЕЗОЛЮЦІЯ

Всеукраїнської науково-практичної конференції
*«Децентралізація влади в Україні: виклики та можливості
для громад міст обласного значення»*

Місце проведення: Полтавська державна аграрна академія (ПДАА), м. Полтава.

Учасники: *науковці:* ПДАА, Донбаської національної академії будівництва та архітектури, Класичного приватного університету м. Запоріжжя; *керівники та посадові особи:* Центру розвитку місцевого самоврядування у Полтавській області, комунальної організації «Інститут розвитку міста» Полтавської міської ради, Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у Полтавській області, департаменту економічного розвитку, торгівлі та залучення інвестицій Полтавської обласної державної адміністрації, консультанти програм «Добре» і «Відновлення управління на Сході України»; *аспіранти, студенти* закладів вищої освіти України.

Дата проведення: 01 листопада 2017 р.

Резолюція: Відзначаючи важливість напрацювань конференції щодо обґрунтування напрямів подолання викликів і реалізації можливостей для громад міст обласного значення в процесі впровадження реформи децентралізації влади в Україні учасники конференції вважають за необхідне : а) використовувати матеріали, зокрема рішення конференції в навчальному процесі при підготовці здобувачів вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» з метою

Резолюція

сприяння поліпшенню кадрового забезпечення органів державної влади та місцевого самоврядування; б) оприлюднити рішення конференції на сайті ПДАА з метою забезпечення доступу до публічної інформації; в) рекомендувати місцевим органам влади, публічним установам, громадським організаціям і громадським діячам ознайомитися з основними рішеннями конференції, які можуть бути використані у їх практичній діяльності.

Рішення:

1. Зважаючи на те, що створення спроможних громад на принципах участі місцевих жителів залишається пріоритетною складовою реформи децентралізації влади в Україні, доцільною є підтримка практики стимулювання місцевою владою створення потенційно більш спроможних громад, зокрема об'єднаних навколо міст.

2. На сучасному етапі урбанізації проблеми, які у зв'язку з цим виникають, необхідно вирішувати не шляхом реалізації окремих заходів, що забезпечує незначні ефекти, а за допомогою комплексу взаємозалежних соціальних, екологічних, технічних та інших рішень, що матимуть довгостроковий позитивний вплив на середовище проживання людей.

3. Доцільно, формуючи громадські компетентності посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування, сприяти більш повній реалізації повноважень органів місцевого самоврядування з питань місцевого значення; необхідно продовжувати постійний пошук більш ефективних механізмів співробітництва між органами виконавчої влади та органами місцевого

Резолюція

самоврядування у виконанні покладених на них повноважень; домагатися посилення відповідальності керівників і посадових осіб органів місцевого самоврядування за дотримання Конституції та законів України шляхом підтримки громадського контролю.

4. У контексті реалізації концепції децентралізації влади та формування комфортного середовища проживання в містах необхідним є удосконалення процесу стратегічного планування розвитку міст і забезпечення узгодженості стратегічного планування на регіональному рівні з цілями державного управління щодо перспектив розвитку українського суспільства.

5. Важливим є врахування світових тенденцій розвитку сучасного міста, а саме – створення інфраструктури «розумного міста» та переміщення управління на рівень міста, особливістю якого є активізація залучення мешканців до розв’язання проблем життєзабезпечення через інструменти інтерактивної взаємодії влади і містян, використання можливостей оптимізації міського простору, використання інновацій в управлінні динамічними нелінійними процесами.

6. На сучасному етапі державотворення корисним може бути використання дорожньої карти розвитку територіальних громад, відтворюваної на основі форсайту, яка стане орієнтиром у діяльності керівників і посадових осіб органів місцевої влади і громадських організацій, науковців, представників бізнесу.

7. Враховуючи необхідність роз’яснення суті реформи децентралізації, висвітлення її позитивних наслідків та

Резолюція

ознайомлення широкого загалу з найкращими практиками децентралізації важливою є інтеграція зусиль усіх зацікавлених сторін, співпраця органів влади, місцевого самоврядування та громадських організацій з навчальними закладами, групами науковців з метою залучення небайдужих громадян до просвітницької та навчальної діяльності, що сприятиме подальшому розвитку громадянського суспільства.

8. Оскільки тенденцією сучасного державного управління стає забезпечення автономності прийняття місцевих бюджетів і фінансова децентралізація, на місцевому рівні актуалізуються завдання підтримки фінансової спроможності місцевих громад шляхом сприяння їх об'єднання, співпраці, допомоги щодо стратегічного планування місцевого розвитку, розвитку публічно-приватного партнерства, що має знайти відображення і в освітньо-наукових програмах підготовки фахівців для публічної сфери.

9. Доцільною є підтримка переорієнтації системи безоплатної правової допомоги (БПД) на посилення правової спроможності територіальних громад, що передбачає поглиблення співпраці з органами влади, включаючи об'єднані територіальні громади; сприяння прийняттю цільових програм, активізація проведення правопросвітницьких заходів; розвиток мережі партнерів та незалежних провайдерів надання БПД; розширення доступу територіальних громад до БПД (параюристи, дистанційні пункти, візні прийоми, скайп-допомога тощо); розширення точок доступу до правової допомоги (сільради, бібліотеки, школи, лікарні, дитбудинки, органи самоорганізації населення, громадські організації тощо); залучення

Резолюція

зовнішніх ресурсів та виконавців заходів (програм, проектів)

Система безоплатної правової допомоги в межах посилення правової спроможності територіальних громад має реалізувати такі завдання, як: підвищення рівня доступності і якості безоплатної вторинної правової допомоги; подолання правового нігілізму; підвищення рівня правової свідомості та правової культури суспільства; збільшення реальних можливостей реалізації громадянами своїх прав; запобігання корупції тощо.

10. Продовжити й удосконалювати практику організації науково-практичних конференцій, круглих столів із актуальних проблем публічного управління та адміністрування, надаючи їм не лише всеукраїнського, а й міжнародного статусу та залучаючи до їхнього проведення широкі кола вчених-теоретиків і педагогів України та зарубіжжя, представників органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій.

01 листопада 2017 року

*Прийнято учасниками
Всеукраїнської
науково-практичної конференції
«Децентралізація влади в Україні:
виклики та можливості для
громад міст обласного значення»*

Наукове видання

**ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ:
ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ
ГРОМАД МІСТ ОБЛАСНОГО ЗНАЧЕННЯ**

**Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

Відповідальний за випуск:
к.е.н., доцент О. В. Мирна

Мова українська, російська та англійська

Підписано до друку 16.11.2017. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 8,6. Ум. фарб.-відб. 6,4.
Обл.-вид. арк. 6,7. Тираж 200 пр. Вид. № 3017.

Видавець і виготівник: ПП «Дивосвіт».
36039, Полтава, вул. Р. Кириченко, 36, оф. 3. Тел. (0532) 50-65-63.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 866 від 22.03.02.

Відповідальність за зміст і достовірність публікацій несуть
автори наукових праць. Точки зору авторів публікацій можуть не
співпадати з точкою зору редколегії збірника.